

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE

FAKULTA MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV

Evidenčné číslo: 105002/I/2023/36109009327058436

Zahraničná politika ČR od r. 2013
(diplomová práca)

2023

Bc. Matúš Babulík

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV

Zahraničná politika ČĽR od r. 2013
(diplomová práca)

Študijný program: Hospodárska diplomacia

Študijný odbor: Ekonómia a manažment

Školiace pracovisko: Katedra medzinárodných ekonomických vzťahov a hospodárskej diplomacie

Vedúci záverečnej práce: Mgr. Juraj Ondriaš, PhD.

Bratislava 2023

Bc. Matúš Babulík

Čestné vyhlásenie

Čestne vyhlasujem, že som záverečnú prácu vypracoval samostatne s využitím prameňov uvedených v zozname použitej literatúry.

Dátum: 25.03.2023

.....

Matúš Babulík

Pod'akovanie

Ďakujem vedúcemu diplomovej práce, Mgr. Jurajovi Ondriašovi, PhD., za odborné vedenie a cenné rady počas písania práce.

Abstrakt

BABULÍK, Matúš: *Zahraničná politika ČLR od r. 2013*. – Ekonomická univerzita v Bratislave. Fakulta medzinárodných vzťahov; Katedra medzinárodných ekonomických vzťahov a hospodárskej diplomacie. – Vedúci záverečnej práce: prof. Mgr. Juraj Ondriáš, PhD. Bratislava: FMV, 2023, 90 s.

Cieľom diplomovej práce je priblíženie spôsobu vykonávania čínskej zahraničnej politiky realizovanej od roku 2013. Práca je rozdelená do troch kapitol. Prvá kapitola je venovaná vymedzeniu kľúčových cieľov čínskej zahraničnej politiky a definovaniu aktérov, ktorí ju ovplyvňujú. Druhá kapitola definuje hlavný cieľ, čiastkové ciele, hypotézy ako aj metódy skúmania. Záverečná kapitola sa zaoberá realizáciou zahraničnej politiky v regióne Juhovýchodnej Ázii, Afrike, Európe, a v USA. V jednotlivých regiónoch analyzujeme využívané zahraničnopolitické nástroje, bilaterálne vzťahy, oficiálne čínske pozície, ako aj vývoj trendov v čase. Výsledkom riešenia danej problematiky je prostredníctvom analýzy zahraničnej politiky ČLR od roku 2013 poukázať na spôsob jej vykonávania a využívané nástroje, ktoré približujú jej smerovanie do budúcnosti.

Kľúčové slová: Čína, Si Ťin-pching, Zahraničná politika

Abstract

BABULÍK, Matúš: *Foreign Policy of PRC since 2013*. – University of Economics in Bratislava. Faculty of International Relations; Department of International Economic Relations and Economic Diplomacy. – Thesis supervisor: prof. Mgr. Juraj Ondriáš, PhD. Bratislava: FMV, 2023, 90 p.

The objective of the thesis is to bring closer the implementation of Chinese foreign policy implemented since 2013. The thesis is divided into three chapters. The first chapter is devoted to defining the key objectives of Chinese foreign policy and its actors. The second chapter defines the main objective, sub-objectives, hypotheses as well as research methods. The final chapter is carried out by the implementation of foreign policy in the region of Southeast Asia, Africa, Europe and the US. In individual regions, we analyse the Chinese foreign policy tools, bilateral relations, official Chinese positions, as well as the development of trends over time. The result of solving the given issue is to point out, through the analysis of the foreign policy of the PRC since 2013, the method of its implementation and the tools used, which indicate its direction in the future.

Key words: China, Xi Jinping, Foreign Policy

Obsah

Zoznam skratiek	8
Úvod	9
1. Teoretické vymedzenie zahraničnej politiky Číny	11
1.1. Ciele čínskej zahraničnej politiky.....	11
1.2. Aktéri v čínskej zahraničnej politike.....	14
1.2.1. Čínska komunistická strana.....	15
1.2.2. Štátna rada a jej ministerstvá.....	17
1.2.3. Čínska ľudová armáda	20
1.2.4. Ostatní aktéri	21
2. Cieľ práce, metodika a metódy skúmania	24
3. Zahraničná politika Číny voči vybraným regiónom	25
3.1. Juhovýchodná Ázia.....	25
3.1.1. Juhočínske more	26
3.1.2. Iniciatíva Belt and Road v juhovýchodnej Ázii.....	35
3.2. USA	44
3.2.1 Administratíva Baracka Obamu	44
3.2.2. Administratíva Donalda Trumpa	47
3.2.3. Administratíva Joe Bidena	52
3.3. Afrika.....	56
3.3.1. Ekonomický vplyv.....	56
3.3.2. Politický vplyv.....	61
3.4. Európa.....	65
3.4.1. Prístup k EÚ ako celku.....	65
3.4.2. Regionálny prístup (17 + 1).....	68
3.4.3. Bilaterálny prístup.....	70
Záver	73
Zoznam použitej literatúry	76

Zoznam skratiek

BRI – Belt and Road Initiative

EÚ – Európska únia

OSN – Organizácia spojených národov

VMS – vedúca malá skupina

MZV – Ministerstvo zahraničných vecí

MH – Ministerstvo hospodárstva

MPZ – Ministerstvo prírodných zdrojov

NKRR - Národná komisia pre rozvoj a reformy

MVB - Ministerstvo verejnej bezpečnosti

ČĽB - Čínska ľudová banka

MF – Ministerstvo financií

ČĽA - Čínska ľudová armáda

ÚVK - Ústredná vojenská komisia

VEZ - výlučná ekonomická zóna

UNCLOS - Dohovoru OSN o námornom práve

EHS - Ekonomická hodvábna cesta

NHS - Námorná hodvábna cesta

AEI - American Enterprise Institute

MMF - Medzinárodný menový fond

SVE - Stredná a východná Európa

Úvod

Čína počas svojej dlhej histórie nikdy nerobila tak expanzívnu politiku, akú vykonáva v posledných rokoch. Ak aj bola aktívna v zahraničí, tak predovšetkým vo svojom blízkom susedstve. Jedinou výnimkou v tomto zmysle predstavovala dynastia Tang, ktorá vládla v 7. až 10. storočí a jej kontrola siahala naprieč strednou Áziou. Obdobie, ktoré ale výrazne ovplyvnilo čínske zmýšľanie o svojej pozícii vo svete na generácie dopredu bolo tzv. „storočie poníženia“ (1839 – 1949). V tomto období Čína prehrala množstvo vojen a ocitla sa pod nadvládou veľmocí. Nasledovala občianska vojna a revolúcia, po ktorej sa na čelo novovzniknutého štátu dostal Mao Ce-tung. Počas jeho autoritárskej vlády bola krajina relatívne uzavretá. V zahraničnej politike sa sústredila predovšetkým na dosiahnutie národnej suverenity a riešenie územných sporov. Čína sa začala otvárať svetu až po smrti Mao Ce-tunga a nástupe Teng Siao-pchinga, ktorý spustil rozsiahle ekonomické reformy a umožnil rozvoj zahraničného obchodu. Až do začiatku vlády súčasného prezidenta Si Ťin-pchinga však Čína nerealizovala rozsiahlejšie expanzie v zahraničí. Po rokoch tvrdej komunistickej vlády Mao Ce-tunga bolo nevyhnutné krajinu najskôr konsolidovať, rozvinúť jej ekonomiku a posilniť obchodné vzťahy so svetom. Spolu s nástupom Si Ťin-pchinga v roku 2013 sa posilnila aj čínska expanzívna zahraničná politika.

Dnešná Čína svojimi vyhláseniami a politikami odkazuje, že storočiu poníženia je už dávno koniec. Čína je na ceste stať sa svetovou veľmocou. Otvorene oponuje svetovému poriadku, v ktorom dominujú Spojené štáty. Od nástupu Si Ťin-pchinga sleduje svoje zahraničnopolitické záujmy na celom svete. Jedným z kľúčových zahraničnopolitických a ekonomických nástrojov je iniciatíva Belt and Road, ktorá bola čínskym prezidentom oznámená už v roku 2013. Rozsiahle infraštruktúrne projekty v rámci tejto iniciatívy sa realizujú predovšetkým v krajinách s nízkym a stredným príjmom. Okrem najbližšieho susedstva juhovýchodnej Ázie sa projekty BRI realizujú aj v Afrike, Európe či Latinskej Amerike.¹ Obchodné otázky dominujú tiež v bilaterálnych vzťahoch s vyspelými krajinami ako sú Spojené štáty, Nemecko, Francúzsko, Veľká Británia, ale aj EÚ ako celok. Čínsky vplyv stále rastie aj v medzinárodných organizáciách. Za posledné roky sa zvýšili čínske príspevky do OSN a s tým aj počet čínskych riaditeľov jednotlivých agentúr, ako aj počet čínskych občanov zamestnaných v jej orgánoch či kontingent tzv. „modrých prilieb“.² Čína v posledných rokoch posilňuje a modernizuje svoju armádu. V oblasti Juhočínskeho mora začala s rekultiváciou morských útvarov, ktoré transformovala na umelé ostrovy. Mnohé z týchto ostrovov následne militarizovala. Okrem ekonomickej expanzie načrtla v roku 2017 svoj záujem expandovať aj vojensky, keď otvorila svoju prvú vojenskú základňu v zahraničí. Nad rámec ekonomických a vojenských nástrojov v zahraničnej politike využíva Čína od nástupu Si Ťin-pchinga

¹ THE GREEN FINANCE & DEVELOPMENT CENTER. Countries of the Belt and Road Initiative. [online]. [2022]. [cit. 2022-12-12]. Dostupné na: <https://greenfdc.org/countries-of-the-belt-and-road-initiative-bri/>

² SCHAEFER, Brett. China's Goals in International Organizations. In: The Heritage Foundation. [online]. [2021]. [cit. 2023-11-02]. Dostupné na: <https://www.heritage.org/global-politics/lecture/chinas-goals-international-organizations>

čoraz viac aj širokú paletu ďalších nástrojov ako sú kultúrna, zdravotnícka či tzv. „palácová diplomacia“.³

Hlavným cieľom diplomovej práce je priblíženie spôsobu vykonávania čínskej zahraničnej politiky realizovanej od roku 2013. Pre správne nastavenie slovenskej a európskej zahraničnej politiky voči Číne považujeme pochopenie čínskeho zmýšľania a intencií pri formulácii svojich zahraničných politík za nevyhnutné.

Diplomová práca pozostáva z troch kapitol. Prvá kapitola sa venuje teoretickému vymedzeniu cieľov a aktérov čínskej zahraničnej politiky. Definujeme štyri kľúčové ciele, ktoré dominujú vo vyhláseniach čínskych predstaviteľov a oficiálnych dokumentoch. V druhej časti kapitoly sa venujeme definovaniu aktérov, ktorí vo väčšej alebo menšej miere vstupujú do formovania zahraničnej politiky.

Druhá kapitola sa zaoberá definovaním cieľov, hypotéz a výskumných metód, ktoré boli použité pri písaní diplomovej práce.

Tretia kapitola sa venuje aplikácii konkrétnych čínskych politík vo vybraných regiónoch. Vybraté krajiny boli zvolené na základe čínskeho strategického, ekonomického a mocenského významu. Limitovaný rozsah práce nám bráni sústrediť sa aj na ďalšie regióny, ako sú stredná a južná Ázia, Latinská Amerika, Blízky východ, Rusko či Japonsko. V rámci diplomovej práce analyzujeme zahraničnú politiku Číny voči Juhovýchodnej Ázii, kde sa zameriavame na aplikáciu BRI a sporu o územia v Juhočínskom mori. Praktická časť práce pokračuje analýzou čínskej zahraničnej politiky voči Spojeným štátom a ich bilaterálnymi vzťahmi. V tejto časti sa špeciálne zameriavame na vzťahy Číny s administratívami Obamu, Trumpa a Bidena. Kapitola pokračuje priblížením čínskych politík v Afrike, ktoré sme rozdelili na ekonomickú a politickú časť. V neposlednom rade sa v diplomovej práci venujeme aj zahraničnej politike Číny voči Európe. Prístup Číny k Európe skúmame na úrovni vzťahov s EÚ, regiónom strednej a východnej Európy v rámci platformy 17 + 1, ako aj s kľúčovými krajinami v rámci bilaterálnych vzťahov.

³ MESERVEY, Joshua. China's Palace Diplomacy in Africa. In: The Heritage Foundation. [online]. [2020]. [cit. 2023-25-01]. Dostupné na: <https://www.heritage.org/africa/commentary/chinas-palace-diplomacy-africa>

1. Teoretické vymedzenie zahraničnej politiky Číny

V tejto kapitole si približujeme základné aspekty čínskej zahraničnej politiky. V prvej časti definujeme štyri kľúčové ciele ako sú presadzovanie čínskeho modelu medzinárodného poriadku, dosiahnutie dominantného postavenia v medzinárodných organizáciách, absolútna kontrola nad regionálnym poriadkom a dosiahnutie pozície svetového hegemóna v oblasti obrany. Druhá časť kapitoly sa zaoberá priblížením aktérov čínskej zahraničnej politiky ako sú Čínska komunistická strana, Štátna rada Číny a jej ministerstvá, Čínska ľudová armáda a ostatní aktéri.

1.1. Ciele čínskej zahraničnej politiky

Na základe analýzy čínskych oficiálnych dokumentov, vyjadrení jej predstaviteľov či aplikácii konkrétnych čínskych politík môžeme definovať štyri kľúčové ciele zahraničnej politiky. Medzi najdôležitejšie patrí presadzovanie čínskeho modelu medzinárodného poriadku, ktorý prezident Si Ťin-pching označuje aj ako „globálnu komunitu so spoločným osudom ľudstva“. Nemenej dôležitým cieľom, ktorý zároveň úzko súvisí s prvým menovaným, je dosiahnutie dominantného postavenia Číny v medzinárodných organizáciách. Tretím čínskym zahraničnopolitickým cieľom je kontrola nad regionálnym poriadkom v susedstve a naplnenie tzv. „ázijského sna“. V neposlednom rade cieľi Peking na získanie statusu svetového hegemóna do roku 2049, teda presne 100 rokov od vyhlásenia Čínskej ľudovej republiky. Časť tohto cieľa, ktorý má jasný presah do zahraničnej politiky, je dosiahnutie pozície svetového hegemóna vo vojenskej oblasti.

Cieľ dosiahnutia čínskeho medzinárodného poriadku načrtol už Chu Ťin-tchao, predchodca súčasného prezidenta. Čínsky pohľad na medzinárodný poriadok približuje pojem „spoločenstvo spoločného osudu ľudstva“ bývalého prezidenta. Ten prvýkrát vstúpil do diskurzu Čínskej komunistickej strany v novembri 2012 v správe prezidenta na 18. národnom kongrese strany. Prezident Si Ťin-pching nadviazal na svojho predchodcu a toto úsilie formuloval do názvu „nová forma medzinárodných vzťahov“. Na pomenovanie čínskeho prístupu v medzinárodných vzťahoch sa v oficiálnych dokumentoch v roku 2017 objavil pozmenený pojem „spoločenstvo zdieľanej budúcnosti“. Si Ťin-pching zaviedol aj používanie pojmu „nová éra“, ktorý sa v roku 2018 dostal do ústavy Čínskej ľudovej republiky ako základná hodnota, ktorá riadi medzinárodné vzťahy.⁴ Čínsky medzinárodný poriadok je založený na opozícii voči americkým spojenectvám a alianciám, ktoré Čína vníma ako pozostatok studenej vojny. Namiesto toho cieľi Peking na rozvíjanie obojstranne výhodných vzťahov a partnerstiev založených na ekonomických väzbách. V konečnom dôsledku by mali tieto reťazce partnerstiev viesť k vytvoreniu globálnej komunity so „zdieľanou budúcnosťou“. Čína v posledných rokoch zaostávala v oblastiach obrany a technológií. Aj keď sa situácia

⁴ CHEN, Stella. Community of Common Destiny for Mankind In: China Media Project. [online]. [2021]. [cit. 2023-10-02]. Dostupné na: https://chinamediaproject.org/the_ccp_dictionary/community-of-common-destiny-for-mankind/

postupne mení, jej najväčším zdrojom sily je stále ekonomická a finančná oblasť. Práve preto sa jej model medzinárodných vzťahov sústreďí na tieto oblasti. Podľa prezidenta Si Ťin-pchinga má voľný obchod prispievať k udržaniu medzinárodného mieru a bezpečnosti.⁵ Súčasťou čínskeho pohľadu na medzinárodné vzťahy je upevnenie multipolárneho svetového poriadku, v ktorom žiadny štát nemôže zasahovať do toho, čo sa považuje za vnútorné záležitosti.⁶ Čína vyjadruje odpor voči imperializmu, hegemonizmu a kolonializmu. Naopak, čínsky pohľad na medzinárodný systém obsahuje potrebu udržania národnej suverenity, územnej celistvosti a nezasahovania do vnútorných záležitostí.⁷

Dominantné postavenie Číny v medzinárodných organizáciách je druhým dôležitým cieľom zahraničnej politiky. Tieto cieľ je nevyhnutným k pre presadzovanie čínskej vízie medzinárodného poriadku. Čína kritizuje súčasný medzinárodný poriadok zameraný na USA. Medzinárodné organizácie, najmä v oblasti obchodu a financií, sú podľa Číny dielom vyspelých krajín Západu, a preto nie sú výhodné pre rozvojové krajiny. Peking sa teda snaží o dosadzovanie čínskych predstaviteľov na pozície v medzinárodných organizáciách a vykonať tak revízie existujúcich pravidiel.⁸ Prostredníctvom posilňovania svojich pozícií v systéme medzinárodných inštitúcií, najmä v rámci agentúr OSN, sa Čína usiluje o formovanie noriem, štandardov a pravidiel, ktoré by podporili dlhodobé čínske stratégie a oslabili pozíciu USA. Čína bola relatívne úspešná pri realizácii tohto cieľa. Ukazujú to trendy za posledné roky. Počet čínskych štátnych príslušníkov v orgánoch OSN narástol zo 794 v roku 2009 na 1336 v roku 2019. Spolu s nárastom finančných príspevkov do OSN sa očakáva, že toto číslo bude v ešte v budúcnosti rásť.⁹ Čína navyšovala aj finančné príspevky v oblasti mierových operácií OSN. Tie sa zvýšili zo 693 miliónov USD (9,4 %) na 988 miliónov USD (15,21 %). Spomedzi členov Bezpečnostnej Rady OSN má Čína s počtom 2500 príslušníkov tzv. „modrých prilieb“ jednoznačne najväčší kontingent. Čína tiež vedie až 4 z 15 špecializovaných agentúr OSN. Spojené štáty, Francúzsko či Veľká Británia vedú každá len jednu agentúru.¹⁰ Viaceré príklady z posledných rokov poukazujú na to, že práve riaditelia týchto agentúr ich viedli smerom k čínskym prioritám. Napríklad generálny tajomník Medzinárodnej telekomunikačnej únie Houlin Zhao podporil Čínu, aby

⁵ KAWASHIMA, Shin. China's Foreign Policy Objectives and Views on the International Order. In: Japan Review [online]. Tokio: The Japan Institute of International Relations, 2020, roč. 3, s. 54 – 63. [cit. 2023-10-02]. Dostupné na: https://www.jiia-jic.jp/en/japanreview/pdf/07JapanReview_Vol3_No3-4_Shin_Kawashima.pdf

⁶ Shin Kawashima.pdf

⁷ MARDELL, Jacob. Beijing's Foreign Policy Priorities In: Internationale Politik Quarterly. [online]. [2021]. [cit. 2023-10-02]. Dostupné na: <https://ip-quarterly.com/en/beijings-foreign-policy-priorities>

⁸ CHEN, Stella. Community of Common Destiny for Mankind [online]. [2021]. [cit. 2023-10-02]. Dostupné na: https://chinamediaproject.org/the_ccp_dictionary/community-of-common-destiny-for-mankind/

⁹ KAWASHIMA, Shin. China's Foreign Policy Objectives and Views on the International Order. In: Japan Review [online]. Tokio: The Japan Institute of International Relations, 2020, roč. 3, s. 54 – 63. [cit. 2023-10-02]. Dostupné na: https://www.jiia-jic.jp/en/japanreview/pdf/07JapanReview_Vol3_No3-4_Shin_Kawashima.pdf

¹⁰ SCHAEFER, Brett. China's Goals in International Organizations. In: The Heritage Foundation. [online]. [2021]. [cit. 2023-11-02]. Dostupné na: <https://www.heritage.org/global-politics/lecture/chinas-goals-international-organizations>

¹¹ SCHAEFER, Brett. China's Goals in International Organizations. In: The Heritage Foundation. [online]. [2021]. [cit. 2023-11-02]. Dostupné na: <https://www.heritage.org/global-politics/lecture/chinas-goals-international-organizations>

presadila svoje návrhy správy internetu či odmietol obavy USA týkajúce sa zapojenia Huawei do sietí 5G. Riaditeľ Organizácie pre priemyselný rozvoj Li Yong zase opakovane chválil BRI. Pod jeho riadením spolupracovala organizácia na viacerých projektoch BRI. Riaditeľ Organizácie pre výživu a poľnohospodárstvo Qu Dongyu zase zablahoževal Číne k víťazstvu v boji proti chudobe a zaviazal sa, že bude s Čínou úzko spolupracovať. Generálna tajomníčka Medzinárodnej organizácie civilného letectva Fang Liu odmietla účasť Taiwanu na jej stretnutiach. Taktiež nepovolila ani vstup taiwanským novinárom, ktorí by prinášali informácie o stretnutiach tejto organizácie. Čína využívala aj svoj vplyv v Rade OSN pre ľudské práva, ktorá vďaka tomu nikdy neprijala rezolúciu odsudzujúcu Čínu z porušovania ľudských práv.¹¹ Čína má v rade totiž častokrát podporu krajín Afriky, Blízkeho východu, Latinskej Ameriky či Juhovýchodnej Ázie.¹²

Tretím cieľom čínskej zahraničnej politiky je dosiahnutie dominancie vo svojom susedstve. To čo bolo za prezidenta Chu Ťin-tchaa klasická regionálna diplomacia sa za Si Ťin-pchinga transformovalo do rámca koherentných politík. Tie sa výrazne líšia od prístupu prechádzajúceho prezidenta. Si Ťin-pching napríklad predstavil tzv. „nový ázijský bezpečnostný koncept“. Podľa tohto konceptu by mali byť ázijské krajiny za asistencie Číny zodpovedné za bezpečnosť v Ázii.¹³ Čína chce mať dominantné postavenie vo svojom susedstve a spochybniť tak hegemoniu Spojených štátov. Peking vystupuje proti zásahu iných krajín do vzťahov Číny so svojimi susedmi, predovšetkým v oblasti Juhočínskeho mora. Čínsky odmietavý postoj k aktivitám iných krajín vo svojom susedstve zdôraznil Si Ťin-pching v roku 2014, keď povedal, že „žiadna krajina by sa nemala snažiť o ovládnutie záležitostí regionálnej bezpečnosti a porušovať legitímne práva či záujmy iných krajín.“¹⁴ Ako nástroj k dosiahnutiu regionálne dominancie využíva Čína napríklad BRI, vďaka ktorej dochádza k čoraz väčšiemu ekonomickému prepojeniu krajín s Čínou. Peking má záujem o dosiahnutie dominantnej úlohy v sociálno-ekonomickom rozvoji susedstva a realizácii „ázijského sna“. Čína využíva dopyt po infraštruktúrnom rozvoji zo strany ázijských krajín. Poskytuje pomerne jednoduchý prístup k investíciám v regióne, ktoré sú ale podmienené dodržiavaním kľúčových podmienok ako sú „politika jednej Číny“, nezasahovanie do vnútorných

¹¹ SCHAEFER, Brett. China's Goals in International Organizations. In: The Heritage Foundation. [online]. [2021]. [cit. 2023-11-02]. Dostupné na: <https://www.heritage.org/global-politics/lecture/chinas-goals-international-organizations>

¹² PASZAK, Paweł. China's Growing Influence in International Organizations. In: Warsaw Institute. [online]. [2020]. [cit. 2023-11-02]. Dostupné na: <https://warsawinstitute.org/chinas-growing-influence-international-organizations/>

¹³ KAWASHIMA, Shin. China's Foreign Policy Objectives and Views on the International Order. In: Japan Review [online]. Tokio: The Japan Institute of International Relations, 2020, roč. 3, s. 54 – 63. [cit. 2023-10-02]. Dostupné na: https://www.jiia-jic.jp/en/japanreview/pdf/07JapanReview_Vol3_No3-4_Shin_Kawashima.pdf

¹⁴ BLANCO PITLO III, Lucio. China's "New Asian Security Concept": Leading a Regional Security Community or Simply Pushing Rivals Out. In: Chinese Studies Journal [online]. Filipíny: Philippine Association for Chinese Studies, 2021, roč. 15, s. 56 – 80. [cit. 2023-11-02]. ISSN 2815-2069. Dostupné na: <https://www.chinesestudiesjournal.org/volumes/volume-15-2021/chinas-new-asian-security-concept-leading-a-regional-security-community>

otázok Číny v Sin-t'iangu, Hongkongu, Tibete či rešpektovanie čínskych nárokov v Juhočínskom a Východočínskom mori.¹⁵

Dlhodobým cieľom čínskej zahraničnej politiky je dosiahnutie pozície svetového hegemóna do roku 2049. V roku 2017 Si Ťin-pching prvýkrát oznámil, že Čínska ľudová armáda ma za cieľ stať sa „svetovou armádou“ do roku 2049. Na dosiahnutie tohto cieľa začal prezident s rozsiahlou reformou armády, ktorá bude môcť byť nasadená na celom svete. Čínska armáda by mala byť silnejšia ako armáda Spojených štátov, ktorú považuje za veľkú hrozbu.¹⁶ Na dosiahnutie svojho cieľa definoval čínsky prezident štyri čiastkové ciele. Do roku 2020 malo dôjsť k výraznej mechanizácii a informatizácii armády, ako aj integrácie informačných a komunikačných technológií. Už dnes sa však ukazuje, že pokrok v informatizácii zaostal za týmto pôvodne predpokladaným termínom. Do roku 2027 majú čínske snahy viesť k budovaniu armády a jej profesionalizácii. Do roku 2035 by malo dôjsť ku komplexnej modernizácii a aplikácii umelej inteligencie. Finálnym rokom je už spomínaný rok 2049, kedy by mala mať čínska armáda schopnosť účinne bojovať a vyhrávať vojny.¹⁷ Aj keď sa v súčasnosti čínska armáda nedá považovať za silnejšiu ako armáda Spojených štátov, tak v niektorých oblastiach ju už za posledné roky predbehla. Čína napríklad disponuje najväčším námorníctvom na svete. S približne 350 loďami a ponorkami prekonal počet tých amerických, ktorých bolo v roku 2020 len 293. Čína má tiež jednu z najväčších systémov protivzdušnej obrany. Disponuje viacerými typmi systémov zem-vzduch s dlhým dosahom. Ide napríklad o ruské S-400, S-300 či systémy domácej výroby, ktoré tvoria rozsiahlu architektúru integrovaného systému protivzdušnej obrany.¹⁸

1.2. Aktéri v čínskej zahraničnej politike

Čínska zahraničná politika je obrovský kolos s veľkým množstvom cieľov, aktérov a spôsobmi jej ovplyvňovania. Ak chceme pochopiť jej zahraničnú politiku musíme si definovať jednotlivých aktérov, ako aj ich právomoci, záujmy a vzájomné prepojenia.

Najdôležitejším aktérom je Stály výbor politbyra, ktorý tvorí 7 členov. Zaoberá sa najzávažnejšími zahraničnopolitickými otázkami a má aj najvyššiu moc. Na svoju prácu

¹⁵ NADEEM MIRZA, Muhammad – ABBAS, Hussain - IJAZ MALIK Ahmed. IS CHINA PURSUING A 'REGIONAL' HEGEMONY? STRATEGIC SOURCES OF CHINA'S ASSERTIVE-CUMBENEVOLENT BEHAVIOUR. In: Humanities & Social Sciences Reviews [online]. Pakistan: Quaid-i-Azam University Islamabad, 2020, roč. 8, s. 91 – 98. [cit. 2023-11-02]. ISSN: 2395-6518. Dostupné na: <https://shs.hal.science/halshs-03787680/document>

¹⁶ E. O'HANLON, Michael. What the Pentagon's new report on China means for US strategy — including on Taiwan. In: Brookings. [online]. [2020]. [cit. 2023-11-02]. Dostupné na: <https://www.brookings.edu/blog/order-from-chaos/2020/09/04/what-the-pentagons-new-report-on-china-means-for-u-s-strategy-including-on-taiwan/>

¹⁷ NOUWENS Meia. China's Military Modernisation: Will the People's Liberation Army complete its reforms. In: International Institute for Strategic Studies. [online]. [2022]. [cit. 2023-11-02]. Dostupné na: <https://www.iiss.org/blogs/analysis/2022/12/strategic-survey-2022-chinas-military-modernisation>

¹⁸ E. O'HANLON, Michael. What the Pentagon's new report on China means for US strategy — including on Taiwan. In: Brookings. [online]. [2020]. [cit. 2023-11-02]. Dostupné na: <https://www.brookings.edu/blog/order-from-chaos/2020/09/04/what-the-pentagons-new-report-on-china-means-for-u-s-strategy-including-on-taiwan/>

má poradné orgány, tzv. „vedúce malé skupiny“ s rozličnými agendami. Okrem toho má politbyro k dispozícii aj agentúry, ako napríklad výskumné centrá zaoberajúce sa zahraničnou politikou. Ministerstvo zahraničných vecí je síce oficiálnym aktérom zahraničnej politiky, avšak nemá v tejto oblasti najvyššie postavenie. Medzi ďalšie vládne orgány, ktoré vykonávajú zahraničnú politiku a často súperia o vplyv s Ministerstvom zahraničných vecí, patria Ministerstvo obchodu, Ministerstvo priemyslu a informačných technológií, Ministerstvo prírodných zdrojov či Národná komisia pre rozvoj a reformy. Dôležitú úlohu vo vykonávaní zahraničnej politiky zohráva Ľudová oslobodzovacia armáda, armáda Komunistickej strany, zodpovedná za obrannú a bezpečnostnú politiku.

Okrem oficiálnych aktérov zodpovedných za vykonávanie zahraničnej politiky pôsobí v Číne aj veľký počet neoficiálnych aktérov, ktorí do istej miery vykonávajú zahraničnú politiku alebo na ňu nepriamo vplyvajú. Medzi najvýznamnejších aktérov patrí biznis sektor a predovšetkým štátne podniky, ktoré sú dôležitým nástrojom čínskej zahraničnej politiky. Ďalším neoficiálnym aktérom sú čínske provinčné vlády. Od roku 1982, kedy boli nanovo definované ich výsady, došlo k zvýšeniu ich kompetencií.¹⁹ Aj napriek centralizácii moci, ktorá nastala po nástupe súčasného prezidenta Si Ťin-pchinga, má 22 provinčných vlád stále určitú voľnosť v ovplyvňovaní zahraničnej politiky. Think-tanky a výskumné inštitúcie rovnako patria medzi aktérov, ktorí sa nepriamo podieľajú na formulácii čínskej zahraničnej politiky. Venujú sa výskumom, zberu dát, vydávajú analýzy a odporúčania, ktoré pomáhajú orientovať sa v zložitom systéme medzinárodných vzťahov. Svoje think-tanky má nielen Čínska komunistická strana, ale aj Štátna rada, provinčné vlády či univerzity. V tejto časti si bližšie priblížime jednotlivých aktérov čínskej zahraničnej politiky.

1.2.1. Čínska komunistická strana

V hierarchii čínskej politiky má najvyššiu moc práve Komunistická strana. Platí to v domácej ako aj zahraničnej politike. Aj keď má strana viac ako 90 miliónov členov, moc leží v úzkom kruhu 7 ľudí, ktorí sú súčasťou Stáleho výboru politbyra.²⁰ Svoju legitimitu nadobúdajú voľbami v rámci Národného kongresu strany, ktorý sa koná každých 5 rokov. V histórii Čínskej ľudovej republiky sa ich konalo už 20, posledný v októbri v roku 2022. Počas kongresu je volený Ústredný výbor strany, ktorý tvorí 370 členov. Ten si následne volí politbyro obsahujúce 25 členov. Z politbyra vzíde na základe tajných rokovaní 7 členný Stály výbor politbyra.²¹ Týchto 7 predstaviteľov na čele s generálnym tajomníkom strany Si Ťin-pchingom majú najdôležitejšie postavenie

¹⁹ JIE Yu – RIDOUT Lucy. Who decides China's foreign policy. In: Asia-Pacific Programme [online]. Londýn: Chatham House, 2021, s. 13 – 18. [cit. 2022-08-10]. Dostupné na: <https://www.chathamhouse.org/sites/default/files/2021-10/2021-11-01-who-decides-chinas-foreign-policy-jie-et-al.pdf.pdf>

²⁰ MAIZLAND, Lindsay – ALBERT, Eleanor. The Chinese Communist Party. In: Council on Foreign Relations. [online]. [2022]. [cit. 2022-08-10]. Dostupné na: <https://www.cfr.org/backgrounder/chinese-communist-party>

²¹ MAIZLAND, Lindsay – ALBERT, Eleanor. The Chinese Communist Party. In: Council on Foreign Relations. [online]. [2022]. [cit. 2022-08-10]. Dostupné na: <https://www.cfr.org/backgrounder/chinese-communist-party>

v rozhodovaní o čínskej zahraničnej politike. Rozhodnutia a dohľad nad kľúčovou agendou čínskej zahraničnej politiky ako sú vzťahy s USA, Ruskom, Japonskom či Severnou Kóreou má na starosti práve Stály výbor politbyra. Tá je predmetom rokovania na pravidelných zasadnutiach, ktoré sa konajú každých 7 až 10 dní. Detaily či zápisy z týchto zasadnutí sú tajné a nie sú dostupné verejnosti.²²

V rámci Stáleho výboru politbyra existujú viaceré komisie zaoberajúce sa rozličnou agendou. V oblasti zahraničnej politiky ide predovšetkým o Komisiu pre zahraničné záležitosti, Komisiu pre národnú bezpečnosť, Komisiu pre kybernetickú bezpečnosť a Komisiu pre politické a právne záležitosti.²³ Najdôležitejšou je Komisia pre zahraničné záležitosti, ktorá predstavuje centrálnu inštitúciu pre koordináciu zahraničnej politiky. Táto inštitúcia bola povýšená na komisiu v roku 2018, kedy Ľudový kongres Číny formálne oznámil zmeny vo vládnych a straníckych inštitúciách.²⁴ Pred tým mala status tzv. „vedúcej malej skupiny“ (VMS). Zmeny boli súčasťou upevňovania moci nad zahraničnou politikou a zlepšenie jej koordinácie, čo je v súlade s cieľmi prezidenta Si Ťin-pchinga od svojho nástupu k moci v roku 2012. Rozhodovanie v zahraničnej politike je založené na hľadaní konsenzu medzi členmi Stáleho výboru politbyra, do ktorého vstupujú aktéri zodpovední za oficiálnu zahraničnú politiku ako aj rôzni iní. Počas prezidenta Chu Ťin-tchao nemal žiadny z členov Stáleho výboru vo svojom portfóliu záležitosti týkajúce sa výsostne oblasti zahraničnej politiky, čo vytváralo určité problémy. Množstvo aktérov vstupujúcich do procesu hľadania konsenzu a chýbajúci člen Stáleho výboru s čisto zahranično-politickou agendou mal za následok rigidne, chaotické a neefektívne rozhodovacie procesy v oblasti zahraničnej politiky.²⁵ Bývalá vedúca malá skupina pre zahraničné záležitosti bola častokrát obchádzaná vládnymi inštitúciami nakoľko mala nízke postavenie v rámci čínskeho systému.²⁶ Od nástupu Si Ťin-pchinga však pozorujeme centralizáciu moci v oblasti zahraničnej politiky. Okrem povýšenia vedúcej malej skupiny pre zahraničné záležitosti na komisiu, ktorej je prezident najvyšší predstaviteľ, stojí na čele troch ďalších dôležitých komisií.

V rámci Stáleho výboru politbyra existujú už spomínané vedúce malé skupiny. Slúžia ako poradný orgán pre predstaviteľov stáleho výboru a sú zložené z členov politbyra ako aj z ďalších popredných členov Komunistickej strany. Informácie o ich členoch, ako aj o presnej agende však nie sú verejne dostupné. Ich založenie sa datuje od roku 1950. Za cieľ mali vydávať odporúčania pre vládu a koordinovať politiky naprieč vládnymi

²² JAKOBSON Linda – KNOX Dean. New Foreign policy actors in China. In: SIPRI Policy Paper [online]. Štokholm: Stockholm International Peace Research Institute, 2010, č. 26, s. 4 – 40, [cit. 2022-10-10]. ISSN 1653–7548. Dostupné na: <https://www.files.ethz.ch/isn/120962/SIPRIIP26.pdf>

²³ KENDERDINE Tristan. Who Makes Foreign Policy in China. In: The Diplomat. [online]. [2022]. [cit. 2022-10-10]. Dostupné na: https://thediplomat.com/2022/02/who-makes-foreign-policy-in-china/?fbclid=IwAR2jK2xg3sCRiOONS4Fr7vdXIEpyRq-zS1LJ_ZB8oNKfeLd6p_kXzUms7_w

²⁴ <https://thediplomat.com/2018/08/in-xis-china-the-center-takes-control-of-foreign-affairs/>

²⁵ JAKOBSON Linda – KNOX Dean. New Foreign policy actors in China. In: SIPRI Policy Paper [online]. Štokholm: Stockholm International Peace Research Institute, 2010, č. 26, s. 4 – 40, [cit. 2022-10-10]. Dostupné na: <https://www.files.ethz.ch/isn/120962/SIPRIIP26.pdf>

²⁶ LEGARDA Helena. In Xi's China, the Center Takes Control of Foreign Affairs. In: The Diplomat. [online]. [2018]. [cit. 2022-10-10]. Dostupné na: <https://thediplomat.com/2018/08/in-xis-china-the-center-takes-control-of-foreign-affairs/>

ministerstvami a oddeleniami.²⁷ Nie je úplne zrejmé aký je presný rozdiel medzi nimi a komisiami, nakoľko majú podobnú štruktúru. Najdôležitejšie bude pravdepodobne ich postavenie v rámci čínskeho systému. Vedúce malé skupiny majú nižšie postavenie ako komisie, keďže ich členovia sú predstavitelia s hierarchicky nižším postavením ako je to v prípade komisií. Zo súčasných ide predovšetkým o VMS pre taiwanské záležitosti a VMS finančné a ekonomické záležitosti, ktorých agenda je prepojená so zahraničnou politikou. Každá vedúca malá skupina, ako aj komisia má svoju kanceláriu, ktorá v ich oblasti vykonáva výskum, poskytuje poradenstvo a pripravuje politické dokumenty pred dôležitými rozhodnutiami.²⁸

1.2.2. Štátna rada a jej ministerstvá

Štátna rada je najvyšší vládny orgán v Číne, ktorý má pod sebou ministerstvá, komisie a štátne kancelárie. Celá Rada sa stretáva jeden až dvakrát do roka. Najvyššie vedenie pozostáva zo Stáleho výboru štátnej rady, ktorý je zložený z premiéra, Li Čchianga, štyroch vicepremiérov a piatich členov Rady. Všetka navrhovaná legislatíva musí byť prediskutovaná a schválená na Stálom výbore. Medzi jej právomoci patrí prijímať administratívne opatrenia, prideľovať úlohy ministerstvám a komisiám, navrhovať rozdelenie funkcií a právomoci, navrhovať a realizovať národné plány hospodárskeho a sociálneho rozvoja či navrhovať štátny rozpočet.²⁹ V rámci Štátnej rady pôsobia ministerstvá a komisie, ktoré majú právomoci a vo väčšej alebo menšej miere vstupujú do zahraničnej politiky Číny.

Za oficiálnu zahraničnú politiku je v Číne zodpovedné Ministerstvo zahraničných vecí (MZV). Ako však už bolo spomenuté MZV nemá najsilnejšie postavenie v čínskom systéme rozhodovania o zahraničnej politike. Minister Čchin Kang nie je členom politbyra, ktoré je hierarchicky najvyššie. Najdôležitejšie rozhodnutia tak pochádzajú z Komisie pre zahraničné záležitosti patriace pod politbyro Komunistickej strany. Fakt, že MZV nemá dominantné postavenie v zahraničnej politike potvrdzuje aj to, že do jeho rozhodovania vo veľkej miere vstupujú aj ďalšie ministerstvá či štátne orgány. Aj napriek tomu, že sa vplyv MZV za posledné roky oslabil, stále má určité právomoci a pomerne širokú agendu v oblasti zahraničnej politiky. Jeho hlavnou úlohou je implementácia politik schválených Stálym výborom politbyra. Ministerstvo prostredníctvom svojej siete veľvyslanectiev monitoruje situáciu v oblasti politiky, ekonomiky, bezpečnosti a kultúry a na základe toho pripravuje správy a odporúčania pre Ústredný výbor strany a Štátnu radu. Nie všetky veľvyslanectvá a ich diplomati však majú rovnaké právomoci. To či sú veľvyslanci reálni aktéri v zahraničnej politike alebo len implementátori a koordinátori

²⁷ LEGARDA Helena. In Xi's China, the Center Takes Control of Foreign Affairs. In: The Diplomat. [online]. [2018]. [cit. 2022-10-10]. Dostupné na: <https://thediplomat.com/2018/08/in-xis-china-the-center-takes-control-of-foreign-affairs/>

²⁸ JAKOBSON Linda – KNOX Dean. New Foreign policy actors in China. In: SIPRI Policy Paper [online]. Štokholm: Stockholm International Peace Research Institute, 2010, č. 26, s. 4 – 40, [cit. 2022-10-10]. ISSN 1653–7548. Dostupné na: <https://www.files.ethz.ch/isn/120962/SIPRIPP26.pdf>

²⁹ YI-CHONG Xu - WELLER Patrick. The Challenges of Governing: The State Council in China. In: The China Journal [online]. Chicago: University of Chicago, 2016, č. 76, s. 6 – 18, [cit. 2022-14-10]. ISSN 7601-0001. Dostupné na: <https://core.ac.uk/download/pdf/143904481.pdf>

závisí od ich postavenia a prepojenia na vysokých predstaviteľov strany.³⁰ Medzi ďalšie právomoci ministerstva patrí organizácia rokovaní o kontrole zbrojenia, uzatváranie bilaterálnych a multilaterálnych zmlúv, spolupodieľanie sa na snahách o vymedzovanie pozemných a morských hraníc či koordinácia zahraničnej politiky provinčných vlád a inštitúcií Štátnej rady.³¹ V rámci ministerstva funguje 29 oddelení, z toho 7 sa zaoberá konkrétnymi regiónmi. Medzi tie patria Oddelenie pre Áziu, západnú Áziu a severnú Afriku, strednú Áziu, Európu, Severnú Ameriku a Oceániu a Latinskú Ameriku a Karibik. Ministerstvo má aj špeciálne oddelenie pre Hongkong, Macao a Taiwan.³² V praxi však MZV zápasí o vplyv s rôznymi ďalšími aktérmi, predovšetkým s Ministerstvom hospodárstva (MH). Jedným z hlavných dôvodov je to, že ekonomické záležitosti sa za posledné roky stali jednou z najdôležitejších agend v rámci zahraničnej politiky. Čína rozširuje svoj vplyv a obchod prostredníctvom veľkých infraštruktúrnych projektov a pôžičiek predovšetkým v Ázii a v Afrike.

Ministerstvo hospodárstva na čele s Wang Wen Tchaom má čoraz väčší vplyv v zahraničnej politike a je kľúčovým aktérom v medzinárodnej ekonomickej spolupráci. Ministerstvo má na starosti bilaterálnu a multilaterálnu obchodnú spoluprácu, v ktorej v súčasnosti dominuje projekt „Belt and Road“. V rámci MH sa pravidelne organizuje exportné fórum a v minulosti bol aj kľúčovým aktérom pri urovnávaní obchodných sporov medzi Čínou a USA.³³ Jeho predchodca bol zodpovedný za kľúčové rokovania pri vstupe Číny do WTO v roku 2001, čo bola jedna z najrozsiahlejších zahraničných politík v 90tych rokoch. Ministerstvo tiež usmerňuje, schvaľuje a dohliada nad aktivitou podnikov v zahraničí.³⁴ Zahraničné obchodné aktivity reguluje prostredníctvom obchodných združení ako je napríklad Čínska medzinárodná asociácia dodávateľov, ktorá má za úlohu odovzdávanie podnetov členských podnikov príslušným orgánom a podieľanie sa na tvorbe politík.³⁵ V zahraničných krajinách tiež pôsobí Kancelária ekonomického poradcu, ktorá formálne funguje pod čínskym veľvyslanectvom, v praxi však podáva správy pre Ministerstvo hospodárstva. V niektorých prípadoch sa tak stáva, že Čína má akoby dve veľvyslanectvá, ktoré podávajú správy svojim ministerstvám a nevymieňajú si navzájom informácie, nakoľko súperia o vplyv. Známe sú príklady

³⁰ JAKOBSON Linda – KNOX Dean. New Foreign policy actors in China. In: SIPRI Policy Paper [online]. Štokholm: Stockholm International Peace Research Institute, 2010, č. 26, s. 4 – 40, [cit. 2022-10-10]. ISSN 1653–7548. Dostupné na: <https://www.files.ethz.ch/isn/120962/SIPRIPP26.pdf>

³¹ MINISTERSTVO ZAHRAŇIČNÝCH VECÍ ČÍNSKEJ ĽUDOVEJ REPUBLIKY. Main Responsibilities. [online]. [cit. 2022-14-10]. https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/wjb_663304/zyzz_663306/

³² MINISTERSTVO ZAHRAŇIČNÝCH VECÍ ČÍNSKEJ ĽUDOVEJ REPUBLIKY. Departments. [online]. [cit. 2022-14-10]. Dostupné na: https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/wjb_663304/zjzg_663340/

³³ US-CHINA BUSINESS COUNCIL. Chinese Government Agency 2020 Work Priorities and Plans. [online]. [2020]. [cit. 2022-14-10]. Dostupné na: https://www.uschina.org/sites/default/files/chinese_government_agency_2020_work_priorities_and_plans.pdf

³⁴ LAI Hongyi - KANG Su-Jeong. Domestic Bureaucratic Politics and Chinese Foreign Policy. In: Journal of Contemporary China [online]. UK: Routledge, 2014, č. 23, S. 294 – 313, [cit. 2022-15-10]. ISSN 1469-9400. Dostupné na: https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/10670564.2013.832531?casa_token=ZxeFkK7ay7MAAA:AA:9HTF1iJxXOIKfK4Rq91ofxZymrVVfM9yerp4rCegxZUJVP48dvYH00bhGpXO-gAWUhmPWNJEgf1N

³⁵ JAKOBSON Linda – KNOX Dean. New Foreign policy actors in China. In: SIPRI Policy Paper [online]. Štokholm: Stockholm International Peace Research Institute, 2010, č. 26, s. 4 – 40, [cit. 2022-10-10]. ISSN 1653–7548. Dostupné na: <https://www.files.ethz.ch/isn/120962/SIPRIPP26.pdf>

z Afriky, keď obaja ministri MH aj MZV mali oficiálne do krajín v rovnakom období.³⁶ Ministerstvo hospodárstva vo svojej kompetencii aj riadenie Oddelenia pre zahraničnú pomoc, ktoré má na starosti tradičnú zahranično-politickú agendu. Na rozdiel od iných krajín je však väčšina zahraničnej pomoci pod vplyvom MH, ktoré ju nekoordinuje s MZV.³⁷ Zahraničná pomoc riadená MH pozostáva predovšetkým z infraštruktúrnych projektov.

Okrem MZV a MH, ktoré majú spomedzi inštitúcií Štátnej rady najvyšší vplyv v oblasti zahraničnej politiky, pôsobia v tejto oblasti aj ďalší aktéri. Ide napríklad o Ministerstvo prírodných zdrojov (MPZ) na čele s Wang Guanghua, ktoré od roku 2018 prebralo agendu bývalej Štátnej správy oceánov. Ministerstvo sa podieľa na vypracovávaní námornej bezpečnostnej stratégie, ktorá je mimoriadne dôležitá pre rastúce čínske záujmy v Juhočínskom a Východočínskom mori. Vďaka svojej výhode v podobe odbornej expertízy a skúsenosti z tejto oblasti je cennou inštitúciou pre politbyro, ktorému poskytuje poradenstvo a získava si tým vplyv.³⁸ MPZ je tiež zodpovedné za polárne regióny. Vypracováva stratégiu pre rozvoj Arktídy a Antarktídy, ako aj námorného hospodárstva.³⁹ Národná komisia pre rozvoj a reformy (NKRR) je ďalším aktérom s agendou presahujúcou do zahraničnej politiky. NKRR je makroekonomická agentúra patriaca pod Štátnu radu, ktorej predsedá He Lifeng a vo svojej pôsobnosti má okrem iného aj dohľad nad ekonomickými projektami v medzinárodnom rozmere. Agentúra bola založená v roku 2008 a podáva správy priamo Štátnej rade.⁴⁰ Vypracúva stratégie pre energetický sektor a prístup k strategickým surovinám ako sú ropa a zemný plyn. NKRR sa zúčastňuje na rokovaníach s medzinárodnými agentúrami pre energetiku a schvaľuje zahraničné energetické investície. Taktiež vystupuje ako aktér v čínskej klimateckej politike, nakoľko zastupuje Čínu pri dôležitých medzinárodných rokovaníach v oblasti klímy.⁴¹ Ministerstvo verejnej bezpečnosti (MVB) s ministrom Wang Xiaohongom sa okrem domácich záležitostí

³⁶ CORKIN Lucy. Redefining Foreign Policy Impulses toward Africa: The Roles of the MFA, the MOFCOM and China Exim Bank. In: Journal of Current Chinese Affairs [online]. Nemecko: GIGA German Institute of Global and Area Studies, 2011, č. 40, s. 61 – 90, [cit. 2022-15-10]. ISSN: 1868-4874. Dostupné na: <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/186810261104000403>

³⁷ CORKIN Lucy. Redefining Foreign Policy Impulses toward Africa: The Roles of the MFA, the MOFCOM and China Exim Bank. In: Journal of Current Chinese Affairs [online]. Nemecko: GIGA German Institute of Global and Area Studies, 2011, č. 40, s. 61 – 90, [cit. 2022-15-10]. ISSN: 1868-4874. Dostupné na: <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/186810261104000403>

³⁸ JIE Yu – RIDOUT Lucy. Who decides China's foreign policy. In: Asia-Pacific Programme [online]. Londýn: Chatham House, 2021, s. 13 – 18. [cit. 2022-08-10]. Dostupné na: <https://www.chathamhouse.org/sites/default/files/2021-10/2021-11-01-who-decides-chinas-foreign-policy-jie-et-al.pdf.pdf>

³⁹ KOSSA, Martin. China's Arctic engagement: domestic actors and foreign policy. In: Peace, Security & Global Change [online]. Melbourne: La Trobe University, 2020, č. 32, s. 19 – 38. [cit. 2022-17-10]. ISSN 1478 – 1158. Dostupné na: <https://sci-hub.mkxa.top/10.1080/14781158.2019.1648406>

⁴⁰ JAKOBSON Linda – KNOX Dean. New Foreign policy actors in China. In: SIPRI Policy Paper [online]. Štokholm: Stockholm International Peace Research Institute, 2010, č. 26, s. 4 – 40, [cit. 2022-10-10]. ISSN 1653–7548. Dostupné na: <https://www.files.ethz.ch/isn/120962/SIPRI26.pdf>

⁴¹ LAI Hongyi - KANG Su-Jeong. Domestic Bureaucratic Politics and Chinese Foreign Policy. In: Journal of Contemporary China [online]. UK: Routledge, 2014, č. 23, S. 294 – 313, [cit. 2022-15-10]. ISSN 1469-9400. Dostupné na: https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/10670564.2013.832531?casa_token=ZxeFkK7ay7MAAA:AA:9HTF1iJxXOIkFk4Rq91ofxZymrVVfM9yerp4rCegxZUJVP48dvYH00bhGpXO-gAWUhmPWNJEqf1N

zaoberá aj medzinárodnému boju proti terorizmu, obchodu s ľuďmi a drogami. MVB sa podieľa aj na formulácii politík v oblasti migrácii.⁴² Dôležitú úlohu zohráva ministerstvo v čínskymi vzťahmi s Mjanmarskom, predovšetkým v pohraničnej oblasti.⁴³ Čínska ľudová banka (ČĽB), v čele s guvernérom Yi Gangom, vplýva na zahraničnú politiku vďaka svojim kompetenciám v oblasti monetárnej politiky. ČĽB svojimi nástrojmi vplýva na výmenný kurz čínskeho juanu. Silu jej dodáva fakt, že disponuje najväčšími zahraničnými rezervami na svete, ktoré v roku 2022 predstavovali 3,454 miliárd dolárov.⁴⁴ V neposlednom rade aj Ministerstvo financií (MF) s ministrom Liu Kunom má určitý vplyv v zahraničnej politike. MF má určitý vplyv nad medzinárodnými programami ostatných vládnych inštitúcií nakoľko má kontrolu nad národným rozpočtom. Taktiež má kontrolu nad clami a príspevkami do multilaterálnej rozvojovej pomoci.⁴⁵

1.2.3. Čínska ľudová armáda

Čínska ľudová armáda (ČĽA) nemá oficiálny vplyv na zahraničnú politiku, keďže jej predstavitelia nemajú zastúpenie v Stálom výbore politbyra. Napriek tomu má ČĽA viaceré kanály, ktorými vplýva na civilných lídrov v oblasti tvorby zahraničnej politiky. Riadenie a dohľad nad vojenskou a bezpečnostnou politikou má na starosti Ústredná vojenská komisia (ÚVK). Na jej čele stojí Si Ťin-pching a celá komisia obsahuje 8 členov, prevažne vysoko postavených generálov.⁴⁶ ÚVK ako najvyšší orgán v hierarchii čínskeho vojenského rozhodovania zodpovedá za prípravu obrannej a bezpečnostnej stratégie. Určitý vplyv armády na čínsku zahraničnú politiku je okrem iného zabezpečený tým, že ČĽA má svojich zástupcov v kľúčových orgánoch ako sú Komisia pre zahraničné záležitosti, Komisia pre národnú bezpečnosť a Malá vedúca skupina pre Taiwan. Z týchto býva aspoň jeden priamo z ÚVK.⁴⁷ Zástupcovia z armády poskytujú predovšetkým vojenskú a bezpečnostnú expertízu. Prostredníctvom nej vstupujú do tvorby zahraničnej

⁴² THE US-CHINA BUSINESS COUNCIL. Ministry of Public Security. [online]. [2018]. [cit. 2022-17-10].

Dostupné na: https://www.uschina.org/sites/default/files/ministry_of_public_security_mps.pdf

⁴³ LAI Hongyi - KANG Su-Jeong. Domestic Bureaucratic Politics and Chinese Foreign Policy. In: Journal of Contemporary China [online]. UK: Routledge, 2014, č. 23, S. 294 – 313, [cit. 2022-15-10]. ISSN 1469-9400. Dostupné na:

https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/10670564.2013.832531?casa_token=ZxeFkK7ay7MAAA:AA:9HTF1iJxXOIKfK4Rq91ofxZymrVVfM9yerp4rCegxZUJVP48dvYH00bhGpXO-gAWUhmPWNJEqf1N

⁴⁴ STATISTA. Foreign exchanges reserves in selected countries and territories across the world. [online]. [2022]. [cit. 2022-17-10]. Dostupné na: <https://www.statista.com/statistics/247231/currency-reserves-of-selected-countries/#:~:text=Monthly%20forex%20reserves%20in%2082%20countries%20and%20territories%20worldwide%202022&text=Of%20all%20the%20countries%20in,reserves%20and%20foreign%20currency%20liquidity>.

⁴⁵ JAKOBSON Linda – KNOX Dean. New Foreign policy actors in China. In: SIPRI Policy Paper [online]. Štokholm: Stockholm International Peace Research Institute, 2010, č. 26, s. 4 – 40, [cit. 2022-10-10]. ISSN 1653–7548. Dostupné na: <https://www.files.ethz.ch/isn/120962/SIPRI26.pdf>

⁴⁶ MINISTERSTVO NÁRODNEJ OBRANY ČÍNSKEJ ĽUDOVEJ REPUBLIKY. Leadership. [online]. [cit. 2022-17-10]. Dostupné na: <http://eng.mod.gov.cn/leadership/index.htm>

⁴⁷ D. SWAINE, Michael. China's Assertive Behavior. In: China Leadership Monitor [online]. Washington: Carnegie Endowment for International Peace, 2011, č. 36, s. 2 – 7, [cit. 2022-17-10]. Dostupné na: <https://carnegieendowment.org/files/clm36ms.pdf>

politiky v oblastiach ako je napríklad kontrola zbrojenia či bezpečnostné záležitosti spojené so Severnou Kóreou, Japonskom, Indiou či Pakistanom. Dôležitým aspektom čínskej bezpečnostnej stratégie sú aj Juhočínske a Východočínske more, v ktorých je ČĽA zapojená.⁴⁸

Armáda však vykonáva aj rozhodnutia na nižšej úrovni, nad ktorými nemá priamo kontrolu ÚVK a ktoré môžu mať vplyv na zahraničné vzťahy. Príkladom takých rozhodnutí sú testovanie kritických zbraňových systémov či vojenských spôsobilostí, ktoré môžu vyvolať obavy iných krajín. Ide však aj o vysielanie bojových lodí do blízkosti teritoriálnych vôd iných krajín či prelety stíhačiek ich vzdušným priestorom. Armáda má pomernú voľnosť vo vykonávaní operatívnych akcií, nakoľko ÚVK rozhoduje o veľkých vojenských rozhodnutiach. Malé akcie ako sú špeciálne vojenské operácie, individuálne testy zbraní či vojenské cvičenia pravdepodobne nebývajú vždy dopredu komunikované s najvyšším vedením.⁴⁹

Za posledné tri desaťročia tiež výrazne vzrástla úloha vojenskej diplomacie vykonávaná ČĽA. Súvisí to so zmenami v prioritách zahraničnej politiky, ktoré nastali po roku 1990. Kým dovtedy zahraničnej politike dominovali ekonomické a vedecko-technické oblasti, po roku 1990 sa do popredia dostávali obranné a bezpečnostné záležitosti. Ide predovšetkým o zabezpečenie národného zjednotenia Číny, teritoriálnu integritu a rozvojové záujmy. Vojenská diplomacia pozostáva predovšetkým z účasti predstaviteľov ČĽA na medzinárodných vojenských konferenciách, humanitárnej pomoci, pomoci pri následkoch prírodných katastrof, mierových operácií, akademických výmen s predstaviteľmi zahraničných armád, pracovné stretnutia s vojenskými lídrami či spoločné vojenské cvičenia s armádami iných krajín.⁵⁰

1.2.4. Ostatní aktéri

Na čínsku zahraničnú politiku vplývajú aj aktéri, ktorí nie sú jej oficiálnymi nositeľmi. Medzi takých patria štátne podniky, ktoré sú kombináciou korporátnej spoločnosti a štátneho orgánu. V najvplyvnejších štátnych podnikoch má kľúčové slovo pri rozhodovaní o menovaní ich výkonných riaditeľoch Komunistická strana. Výkonní riaditelia majú v rámci čínskej hierarchie rovnaké postavenie ako vládni ministri.⁵¹ Štátna

⁴⁸ LAI Hongyi - KANG Su-Jeong. Domestic Bureaucratic Politics and Chinese Foreign Policy. In: Journal of Contemporary China [online]. UK: Routledge, 2014, č. 23, S. 294 – 313, [cit. 2022-15-10]. ISSN 1469-9400. Dostupné na: LAI Hongyi - KANG Su-Jeong. Domestic Bureaucratic Politics and Chinese Foreign Policy. In: Journal of Contemporary China [online]. UK: Routledge, 2014, č. 23, S. 294 – 313, [cit. 2022-15-10]. ISSN 1469-9400. Dostupné na:

https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/10670564.2013.832531?casa_token=ZxeFkK7ay7MAAA:AA:9HTF1iJxXOIkfK4Rq91ofxZymrVVfM9yerp4rCegxZUJVP48dvYH00bhGpXO-gAWUhmPWNJEgf1N

⁴⁹ D. SWAINE, Michael. China's Assertive Behavior. In: China Leadership Monitor [online]. Washington: Carnegie Endowment for International Peace, 2011, č. 36, s. 2 – 7, [cit. 2022-17-10]. Dostupné na: <https://carnegieendowment.org/files/clm36ms.pdf>

⁵⁰ NOUWENS Meia. The evolving nature of China's military diplomacy: from visits to vaccines. In: The International Institute for Strategic Studies. [online]. [2021]. [cit. 2022-20-10]. Dostupné na: <https://www.iiss.org/blogs/research-paper/2021/05/china-military-diplomacy>

⁵¹ JIE Yu – RIDOUT Lucy. Who decides China's foreign policy. In: Asia-Pacific Programme [online]. Londýn: Chatham House, 2021, s. 13 – 18. [cit. 2022-08-10]. Dostupné na:

rada má právomoc im určovať parametre pre ekonomické záväzky, avšak rozhodujúce slovo má strana, s ktorou primárne komunikujú. Štátne podniky nie vždy akceptujú rozhodnutia Štátnej rady.⁵² Ich vplyv vzrástol od roku 1999, keď Čína oznámila svoju stratégiu „Going out“ podporujúcu expanziu investícií čínskych firiem v zahraničí.⁵³ Aj keď čínske štátne podniky nemajú oficiálny vplyv na rozhodovania v zahraničnej politike, ich komerčné aktivity majú dopady na politiky krajín a regiónov, v ktorých pôsobia. Svoj vplyv pri formulácii zahraničnej politiky si však uplatňujú predovšetkým svojimi vedomosťami a expertízou, ktoré konzultujú s čínskymi ministerskými úradníkmi. Veľký počet úradníkov pracujúcich pre štátne orgány zaoberajúcimi sa energetikou boli vybraní práve z čínskych ropných spoločností.⁵⁴ Čínske štátne podniky zohrávajú v súčasnosti kľúčovú úlohu v rámci projektu „Belt and Road“, ktorý bol spustený v roku 2013 a ktorý pôsobí v 149 krajinách. Medzi najväčšie štátne podniky patria energetická spoločnosť „State grid“, Čínska národná ropná spoločnosť, ropná a plynárenská spoločnosť Sinopec, Čínska štátna stavebná spoločnosť, Čínska priemyselná a obchodná banka, Čínska stavebná banka či Čínska železničná inžinierska spoločnosť.⁵⁵

Čínska ústava z roku 1982 pozmenila právomoci provinčných vlád, vďaka čomu získali určité právomoci v rámci ovplyvňovania na zahraničnopolitických rozhodnutí. Aj keď od nástupu prezidenta Si Ťin-pchinga dochádza k centralizácii moci, provinčné vlády si stále zachovávajú určitý vplyv. Čína má v súčasnosti 32 administratívnych divízií, z toho 22 provincií, 4 samosprávy, 2 špeciálne regióny a 4 autonómne regióny. Čínske provinčné vlády využívajú rôzne mechanizmy na vstupovanie do zahraničnopolitických rozhodnutí. Jedným z takých je priame vstupovanie do tvorby politik centrálnej vlády. Šanghaj bola prvá provincia, ktorá navrhla vláde usmernenia na implementáciu Zákona o zahraničných investíciách ako súčasť vízie stať sa „excelentné globálne mesto“ do roku 2035. Zákon predstavoval investičný rámec, ktorý zabezpečuje rovnaké zaobchádzanie k domácim a zahraničným podnikom.⁵⁶ Ďalším príkladom sú provincie Jilin a Liaoning, ktoré boli v roku 2009 zapojené do pokusov o otvorenia obchodu Číny so Severnou Kóreou.⁵⁷ Provincia Shaanxi zase výrazne vstupovala do projektu Belt and Road, najmä

<https://www.chathamhouse.org/sites/default/files/2021-10/2021-11-01-who-decides-chinas-foreign-policy-jie-et-al.pdf.pdf>

⁵² JIE Yu – RIDOUT Lucy. Who decides China's foreign policy. In: Asia-Pacific Programme [online]. Londýn: Chatham House, 2021, s. 13 – 18. [cit. 2022-08-10]. Dostupné na:

<https://www.chathamhouse.org/sites/default/files/2021-10/2021-11-01-who-decides-chinas-foreign-policy-jie-et-al.pdf.pdf>

⁵³ JAKOBSON Linda – KNOX Dean. New Foreign policy actors in China. In: SIPRI Policy Paper [online]. Štokholm: Stockholm International Peace Research Institute, 2010, č. 26, s. 4 – 40, [cit. 2022-10-10]. ISSN 1653–7548. Dostupné na: <https://www.files.ethz.ch/isn/120962/SIPRIPP26.pdf>

⁵⁴ KOSSA, Martin. China's Arctic engagement: domestic actors and foreign policy. In: Peace, Security & Global Change [online]. Melbourne: La Trobe University, 2020, č. 32, s. 19 – 38. [cit. 2022-17-10]. ISSN 1478 – 1158. Dostupné na: <https://sci-hub.mkxa.top/10.1080/14781158.2019.1648406>

⁵⁵ FORTUNE. Global 500. [online]. [2022]. [cit. 2022-20-10]. Dostupné na: <https://fortune.com/global500/>

⁵⁶ JIE Yu – RIDOUT Lucy. Who decides China's foreign policy. In: Asia-Pacific Programme [online]. Londýn: Chatham House, 2021, s. 13 – 18. [cit. 2022-08-10]. Dostupné na:

<https://www.chathamhouse.org/sites/default/files/2021-10/2021-11-01-who-decides-chinas-foreign-policy-jie-et-al.pdf.pdf>

⁵⁷ JAKOBSON Linda – KNOX Dean. New Foreign policy actors in China. In: SIPRI Policy Paper [online]. Štokholm: Stockholm International Peace Research Institute, 2010, č. 26, s. 4 – 40, [cit. 2022-10-10]. ISSN 1653–7548. Dostupné na: <https://www.files.ethz.ch/isn/120962/SIPRIPP26.pdf>

v jeho počiatočnej fáze, kedy mala provinčná vláda priestor presadzovať niektoré nápady a politiky v rámci BRI. Vplyv provinčných vlád spočíva aj v odmietaní politik centrálnej vlády. Yunnan je jedným z príkladov, keď odmietnutie politiky centrálnej vlády môže výrazne vplývať na zahraničnú politiku. Yunnan je hraničná provincia, ktorá susedí s Mjanmarskom, Laosom a Vietnamom. Príkladom bol rok 2015, keď Mjanmarsko zatкло 153 čínskych robotníkov za nelegálnu ťažbu dreva. Vláda provincie Yunnan nelegálnu ťažbu na hranici tolerovala aj napriek nesúhlasu Ministerstva zahraničných vecí, čím ale spôsobila zhoršenie vzťahov medzi Čínou a Mjanmarskom.

S čínskou masívnou expanziou do všetkých kútov sveta, ktorú môžeme pozorovať posledné roky rastie a potreba expertízy a informácií. Túto úlohu v Číne naplňajú rôzne think-tanky či univerzity. Najvyšší čínski lídri častokrát konzultujú svoje politické rozhodnutia s akademikmi, intelektuálmi či zástupcami médií. Od roku 2002 sa organizujú tzv. „študijné stretnutia“, na ktorých sa stretávajú odborníci zo strany, vlády, armády, univerzít a think-tankov. Na týchto stretnutiach sa prezentujú a diskutujú rôzne politiky. Cieľom je predovšetkým poskytovať analýzy komunistickej strane. Rovnako tak sa organizuje aj veľké množstvo ďalších diskusií a seminárov týkajúcich sa rôznych vládnych politik a expertíz, na ktorých prezentujú poprední akademici.⁵⁸ Viacero veľkých rozhodnutí v čínskej zahraničnej politike pramenilo z diskusií v think-tankoch alebo z rozhovorov s poprednými akademikmi.⁵⁹ Ich dôležitosť v súčasnej Číne vedenej Si Ťin-pchingom podčiarkuje aj fakt, že rozvoj think-tankov je súčasťou vládnej národnej stratégie. Okrem toho oznámil čínsky prezident v roku 2016 aj politiku tzv. „otočných dverí“, na základe ktorej môžu elitní výskumníci a úradníci rotovať medzi think-tankmi a vládnyimi inštitúciami. V súčasnosti pôsobí v Číne približne 2000 think-tankov a z toho 90 % je riadených komunistickou stranou. Keďže má strana nad nimi kontrolu môže určovať aj ich oblasť expertízy. Príkladom je spustenie programu Belt and Road strednej Ázii v roku 2013, keď 10 popredných think-tankov dostalo za úlohu skúmať rôzne aspekty tohto projektu v danom regióne.⁶⁰

⁵⁸ JAKOBSON Linda – KNOX Dean. New Foreign policy actors in China. In: SIPRI Policy Paper [online]. Štokholm: Stockholm International Peace Research Institute, 2010, č. 26, s. 4 – 40, [cit. 2022-10-10]. ISSN 1653–7548. Dostupné na: <https://www.files.ethz.ch/isn/120962/SIPRI26.pdf>

⁵⁹ LI Cheng. A Ladder to Power and Influence: China's Official Think Tanks to Watch. In: China-US Focus. [online]. [2022]. [cit. 2022-20-10]. Dostupné na: <https://www.chinausfocus.com/2022-CPC-congress/a-ladder-to-power-and-influence-chinas-official-think-tanks-to-watch>

⁶⁰ LI Cheng. A Ladder to Power and Influence: China's Official Think Tanks to Watch. In: China-US Focus. [online]. [2022]. [cit. 2022-20-10]. Dostupné na: <https://www.chinausfocus.com/2022-CPC-congress/a-ladder-to-power-and-influence-chinas-official-think-tanks-to-watch>

2. Cieľ práce, metodika a metódy skúmania

Cieľom diplomovej práce je priblíženie spôsobu vykonávania čínskej zahraničnej politiky realizovanej od roku 2013. V práci analyzujeme konkrétne politiky prijaté a vykonávané širokým spektrom aktérov v rámci vybraných geografických území. Tie boli z dôvodu limitov práce obmedzené na regióny strategického, ekonomického a mocenského významu. Aké ciele sleduje čínska zahraničná politika v skúmaných regiónoch? Aké nástroje využíva vo svojej zahraničnej politike a ako sa líšia v rámci jednotlivých regiónov? Aké trendy pozorujeme v zahraničnej politike Číny od roku 2013? Na zodpovedanie týchto otázok sme si zvolili aj čiastkové ciele.

Prvým čiastkovým cieľom je vymedzenie hlavných štyroch dlhodobých cieľov a kľúčových aktérov čínskej zahraničnej politiky. Druhým čiastkovým cieľom je priblíženie konkrétnych čínskych politik voči krajinám juhovýchodnej Ázie, Afriky, Európy a USA. V rámci tohto cieľa analyzujeme a porovnávame čínske prístupy ku rôznym krajinám z hľadiska ich geografie, bohatstva či ekonomickej a vojenskej sily. Taktiež sa zameriavame na ciele, ktoré Čína v jednotlivých regiónoch sleduje a ako sa líšia nástroje, ktoré v rámci svojej zahraničnej politiky využíva. V neposlednom rade analyzujeme vývoj zahraničnopolitických trendov v čase.

Na dosiahnutie hlavného a čiastkových cieľov sme si stanovili nasledujúce dve hypotézy:

- 1) *Pre dosahovanie svojich zahraničnopolitických cieľov využíva Čína čoraz viac asertívnu zahraničnú politiku.*
- 2) *Pri presadzovaní svojich kľúčových zahraničnopolitických cieľov prevažovali od roku 2013 nástroje tvrdej moci, ktoré cez ekonomické a vojenské opatrenia ovplyvňujú správanie aktérov, nad nástrojmi mäkkej moci, pri ktorých sa na dosiahnutie cieľov nepoužíva mocenské donútenie, ale príťažlivosť hodnôt u cieľovej skupiny.*

Pri písaní práce sme využívali analýzy renomovaných think-tankov, ktoré podrobne sledujú čínsku zahraničnú politiku ako sú napríklad Council on Foreign Relations, Carnegie Endowment for International Peace či Chatham House. V práci sme využívali aj časopisy zaoberajúce sa zahraničnou politikou ako napríklad The Diplomat. Pri zbieraní informácií sme komplexné zahraničnopolitické analýzy dopĺňali správami tlačových agentúr či mediálnych portálov z regiónov. Jedným z kľúčových zdrojov pri analýze postojov a politik Číny a iných krajín boli oficiálne dokumenty a vyhlásenia predstaviteľov a orgánov Číny, ale aj ostatných sledovaných aktérov. Dáta o čínskych investíciách a aktivitách v Juhočínskom mori sme čerpali z kvalitných verejne prístupných databáz ako sú Center for Strategic and International Studies, Chinese Loans to Africa Database či China Global Investment Tracker. Pri písaní práce sme čerpali aj

informácie nadobudnuté konzultáciou so slovenským diplomatom zaoberajúcim sa Čínou počas stáže na Ministerstve zahraničných vecí a európskych záležitostí.

Pri písaní práce sme využívali prevažne kvalitatívny výskum prostredníctvom analýzy štúdií, politických dokumentov a vyjadrení. Tie sme využívali pri definovaní čínskych cieľov, aktérov, ako aj aplikácii konkrétnych politík. Práca je doplnená aj o kvantitatívny výskum, v rámci ktorého sme buď čerpali dáta z verejne dostupných databáz alebo vytvárali vlastnú databázu na základe verejne dostupných zdrojov. Tieto dáta sme následne transformovali do grafov a použili v práci na doplnenie analýzy z kvalitatívneho výskumu. Dôležitou metódou využitou pri písaní práce je metóda komparácie, ktorú sme využili pri porovnaní čínskych politík voči rôznym aktérom. Pre určenie záverov práce sme využívali aj metódu syntézy, v rámci ktorej sme sledovali súvislosti medzi aplikovanými čínskymi politikami a sledovanými cieľmi. V práci sme tiež využili nástroj indukcie, prostredníctvom ktorého sme z konkrétnych politických krokov a dostupných dát vyvodili všeobecné tvrdenia, ktoré nám pomohli pri prijímaní alebo zamietaní hypotéz.

3. Zahraničná politika Číny voči vybraným regiónom

V tejto kapitole sa venujeme priblíženiu konkrétnych čínskych politík v kľúčových regiónoch a krajinách od nástupu prezidenta Si Ťin-pchinga v roku 2013. Bližšie popisujeme čínsku zahraničnú politiku voči krajinám z regiónov juhovýchodnej Ázie, Afriky a Európy. V kapitole sa venujeme aj bilaterálnym vzťahom Číny so Spojenými štátmi a kľúčovými krajinami v Európe.

3.1. Juhovýchodná Ázia

Krajiny juhovýchodnej Ázie sú od začiatku funkčného obdobia prezidenta Si Ťin-pchinga jedným z kľúčových regiónov. Týchto 10 krajín navzájom spolupracuje v regionálnom zoskupení Združenia národov juhovýchodnej Ázie (ASEAN). V rámci tejto platformy sa každoročne konajú samity s Čínou, na ktorých majú lídri krajín možnosť diskutovať dôležité regionálne politiky. Vo vzťahoch medzi Čínou a ASEAN-om dominujú od roku 2013 dve kľúčové oblasti – Juhočínske more a iniciatíva Belt and Road. V oblasti Juhočínskeho mora sú spornými územné nároky, výstavba umelých ostrovov a námorná konfrontácia. V roku 2016 bolo vydané rozhodnutie arbitrážneho súdu ohľadom sporných nárokov v Juhočínskom mori, ktoré ale Čína nerešpektovala. Zvyšujúcu sa čínsku asertivitu naopak naznačujú prijaté zákony, ktoré umožňujú ešte tvrdšie opatrenia pri ochrane deklarovaného územia. Dôležitým prvkom vo vzťahoch s ASEAN-om boli v posledných rokoch tiež rokovania o kódexe správania sa v Juhočínskom mori, ktorý by mal vyriešiť napätú situáciu v regióne. V rámci BRI je predmetom záujmu výstavba infraštruktúry a prepájanie regiónu s Čínou. Využívaním nástrojov tvrdej moci prostredníctvom masívnych investícií cieľi Peking na zvyšovanie vplyvu vo svojom

najbližšom susedstve na úkor Spojených štátov. Aj keď majú jednotlivé krajiny ASEAN-u odlišné postoje k čínskej BRI, ľahký prístup k investíciám potrebným pre výstavbu železníc, diaľnic, ciest či mostov zapadá do rozvojových plánov takmer všetkých z nich.

3.1.1. Juhočínske more

Juhočínske more patrí v súčasnosti medzi kľúčové agendy čínskej zahraničnej politiky. Ide o najrušnejšie more na svete čo sa týka prepravy tovaru. Ročne sa cez toto územie preplavia lode s tovarom s hodnotou okolo 3,4 bilióna dolárov⁶¹. Okrem významnosti pre svetový obchod je Juhočínske more bohaté aj na nerastné suroviny ako sú ropa či zemný plyn. Odhaduje sa, že dno mora ukrýva 11 miliárd barelov nedotknutej ropy a 190 miliárd kubických stôp zemného plynu.⁶² Svoju časť v tomto strategicky významnom území si nárokuje až 7 krajín. Z ďaleka najväčšiu časť si nárokuje Čína, ktorá si svoje územie vymedzila tzv. „nine-dash“ líniou. Táto oblasť zahŕňa približne 80 % z celkového územia mora a prechádza výlučnou ekonomickou zónou (VEZ) piatich krajín ASEANu.⁶³ Na potvrdenie svojich nárokov využíva Čína argument historického dedičstva. Čínsky prezident Si Ťin-pching v roku 2015 povedal, že „Juhočínske more je historicky súčasťou Číny a že čínske aktivity v regióne sú oprávnené obranou teritoriálnej suverenity“.⁶⁴ Rovnako tak Štátna rada vydala v roku 2016 bielu knihu, v ktorej tvrdí, že územie mora je zdedené čínske teritórium. V roku 2019 sa k nárokom pridáva aj biela kniha národnej obrany, ktorá opakuje, že ide o zdedené teritórium, ale pridáva aj, že ochrana národnej suverenity, bezpečnosti, rozvojových záujmov je základným cieľom čínskej národnej obrany novej éry.⁶⁵ Indonézia, Malajzia, Filipíny, Vietnam a Brunej si nárokujejú 200 námorných míľ (321 km) VEZ od svojho pobrežia na základe Dohovoru OSN o námornom práve (UNCLOS) z roku 1982. Problémom je, že Čínou deklarovaná „nine-dash“ línia prechádza cez VEZ týchto krajín. Spory sa vedú aj v ďalších troch oblastiach Juhočínskeho mora. V severnej časti ide o Paracelské ostrovy, na ktoré si robia nárok Čína, Vietnam a z krajín mimo ASEAN-u aj Taiwan.⁶⁶ V južnej časti mora sú predmetom sporu Spratleyho ostrovy, na ktoré si robia nárok Čína, Vietnam a Taiwan. Časť z nich si rovnako tak nárokujejú aj Filipíny, Malajzia a Brunej. Sporným je aj

⁶¹ CONGRESSIONAL RESEARCH SERVICE. China Primer: South China Sea Disputes. [online]. [2022]. [cit. 2022-26-11]. Dostupné na: <https://crsreports.congress.gov/product/pdf/IF/IF10607>

⁶² CENTER FOR PREVENTIVE ACTION. Territorial Disputes in the South China Sea. [online]. [2022]. [cit. 2022-26-11]. Dostupné na: <https://www.cfr.org/global-conflict-tracker/conflict/territorial-disputes-south-china-sea>

⁶³ MASTRO Oriana Skylar. Chinese Intentions in the South China Sea [online]. Stanford: Stanford University's Freeman Spogli Institute for International Studies, 2020, s. 332 – 351, [cit. 2022-26-11]. Dostupné na: https://fsi-live.s3.us-west-1.amazonaws.com/s3fs-public/documents/mastro_paper.pdf

⁶⁴ MASTRO Oriana Skylar. Chinese Intentions in the South China Sea [online]. Stanford: Stanford University's Freeman Spogli Institute for International Studies, 2020, s. 332 – 351, [cit. 2022-26-11]. Dostupné na: https://fsi-live.s3.us-west-1.amazonaws.com/s3fs-public/documents/mastro_paper.pdf

⁶⁵ MASTRO Oriana Skylar. Chinese Intentions in the South China Sea [online]. Stanford: Stanford University's Freeman Spogli Institute for International Studies, 2020, s. 332 – 351, [cit. 2022-26-11]. Dostupné na: https://fsi-live.s3.us-west-1.amazonaws.com/s3fs-public/documents/mastro_paper.pdf

⁶⁶ CONGRESSIONAL RESEARCH SERVICE. China Primer: South China Sea Disputes. [online]. [2022]. [cit. 2022-26-11]. Dostupné na: <https://crsreports.congress.gov/product/pdf/IF/IF10607>

vyvýšenina Scarborough, ktorá predstavuje sústavu skál a útesov. Medzi aktérmi zapojenými do tohto sporu sú Čína, Filipíny a Taiwan.⁶⁷ V roku 2013 iniciovali Filipíny konanie na Stálom arbitrážnom súde v Haagu, ktorým sa chceli domáhať svojich nárokov v Juhočínskom mori. Ten síce v roku 2016 rozhodol v ich prospech, Čína však rozhodnutie súdu nerešpektovala. Krajina pod vedením Si Ťin-pchinga trvá na svojich väčšinových nárokoch v Juhočínskom mori napriek ich ilegalite z pohľadu medzinárodného práva. Nezmenilo to ani rozhodnutie Medzinárodného arbitrážneho súdu, ku ktorým zakladajúcim dohovorom Čína pristúpila začiatkom 20. storočia.⁶⁸ Práve naopak, svoje postavenie si upevňuje okrem iného aj výstavbou umelých ostrovov v Spratlyho súostroví, ktorá začala v počiatočnej fáze mandátu nového prezidenta v roku 2013. Rekultiváciu rôznych útvarov v mori tak už vytvorila viac ako 5149 km² umelých ostrovov v siedmich sporných územiach. Ostrovy využíva Čína na budovanie vojenskej infraštruktúry a od roku 2018 tam umiestnila aj proti lodné a proti lietadlové rakety.⁶⁹ V Juhočínskom mori postupne rastie čínska vojenská prítomnosť. V roku 2012 uviedla svoju prvú lietadlovú loď Lianing, ktorú nasledovali Shandong v roku 2019 a Fujian v roku 2022. Posledné roky sa niesli v duchu budovania námornej sily Čínskej ľudovej armády, ktorá bola v roku 2021 s 350 bojovými loďami najsilnejšia na svete.⁷⁰ Znížiť napätie v Juhočínskom mori mal tzv. „kódex správania sa“. Dohodli sa na ňom predstavitelia Číny a krajín ASEAN-u ešte v roku 2002, kedy podpísali spoločnú deklaráciu. Na spoločnom texte kódexu, ktorý mal byť základom ďalšieho rokovania sa krajiny dohodli až v roku 2018. Minister zahraničných vecí Číny, Wang Yi, sa vtedy vyjadril, že konečná verzia kódexu bude dohodnutá do troch rokov.⁷¹ Rokovania však výrazne spomalila pandémia COVID-19, ktorá zabránila stretávaniu sa lídrov naživo. Napätie zvýšili dva čínske zákony vstupujúce do platnosti v prvej polovici roku 2021. Zákon o pobrežnej strážii jej dáva právomoc použiť silu voči zahraničným plavidlám narušajúcim čínsku suverenitu. Druhý zákon sa týka bezpečnosti námornej dopravy, ktorý vyžaduje, aby všetky plavidlá vstupujúce do čínskych výsostných vôd o tom informovali čínske námorné orgány. Plavidlá musia disponovať požadovanými povoleniami a majú sa podriaďovať čínskemu veleniu a dohľadu. Ide o porušenie ustanovení UNCLOS, ktoré zabezpečujú všetkým plavidlám voľný prechod bez povinnosti žiadania o povolenie vlády pobrežného štátu.⁷²

⁶⁷ BROSSMANN Dano. Čína v arbitráži s Filipínami prehrala, verdikt označila za zdrať papiera. In: Denník N. [online]. [2016]. [cit. 2022-26-11]. Dostupné na: <https://dennikn.sk/510390/cina-v-arbitrazi-s-filipinami-prehrala-rozhodla-sa-ju-neuznat/?ref=inc>

⁶⁸ STÁLÝ ROZHODCOVSKÝ SÚD. Contracting Parties. [online]. [cit. 2022-28-11]. Dostupné na: <https://pca-cpa.org/en/about/introduction/contracting-parties/>

⁶⁹ CONGRESSIONAL RESEARCH SERVICE. China Primer: South China Sea Disputes. [online]. [2022]. [cit. 2022-26-11]. Dostupné na: <https://crsreports.congress.gov/product/pdf/IF/IF10607>

⁷⁰ WAI Albert. Xi Jinping's third term: Growing assertiveness in the South China Sea and what's on the horizon. In: CNA. [online]. [2022]. [cit. 2022-26-11]. Dostupné na: https://www.channelnewsasia.com/asia/china-xi-jinping-south-china-sea-reclamation-third-term-2994081?fbclid=IwAR0msD74-Phla45vfUE_QFSJ3UeLqmMrUOtIHF9A36i8X02Fn5q8Lomc17U

⁷¹ WAI Albert. Xi Jinping's third term: Growing assertiveness in the South China Sea and what's on the horizon. In: CNA. [online]. [2022]. [cit. 2022-26-11]. Dostupné na: https://www.channelnewsasia.com/asia/china-xi-jinping-south-china-sea-reclamation-third-term-2994081?fbclid=IwAR0msD74-Phla45vfUE_QFSJ3UeLqmMrUOtIHF9A36i8X02Fn5q8Lomc17U

⁷² THANH TRUNG, Nguyen - KHANH NGAN Ngoc. Codifying Waters and Reshaping Orders: China's Strategy For Dominating the South China Sea. In: The Asia Maritime Transparency Initiative. [online].

3.1.1.1. Incidenty v Juhočínskom mori (2013-2020)

Čína na svojom deklarovanom území vymedzenom „nine dash“ líniou, ale aj v oblasti sporných ostrovov bráni iným krajinám v prístupe k zdrojom, voľnej plavbe a predovšetkým k rybolovu. Snaží sa však vyhýbať vojenskému zásahu, aby sa situácia neeskalovala do vojenského charakteru a preto na účely odstrašovania a zadržiavania zahraničných plavidiel využíva lode čínskej pobrežnej stráže. Podľa dát zo „South China Sea Incident Tracker“, z Centra pre strategické a medzinárodné štúdiá došlo v období rokov 2013 až 2020 v Juhočínskom mori k 50 incidentom medzi Čínou a niektorou z krajín ASEAN-u.⁷³ Veľká väčšina prípadov sa týka zahraničných lodí, ktoré rybárčia na Čínou deklarovanom území. Lode pobrežnej stráže tieto rybárske lode zadržiavajú, konfiskujú majetok a poškodzujú vybavenia lodí.⁷⁴ Pomerne časté sú aj narážania do lodí, potápanie a využívanie vodného dela. V niektorých prípadoch bolo zaznamenané aj použitie varovných výstrelů. Okrem rybárskych lodí sa plavidlá čínskej námornej stráže zameriavajú aj na ropné a plynové plošiny, keď demonštratívne plávajú v ich blízkosti a ohrozujú dodávkové lode. Z celkových zaznamenaných incidentov bolo až 47 iniciovaných Čínou. Len v 3 prípadoch došlo k zásahu iných krajín a to zásah voči čínskym rybárom zo strany Indonézie resp. Vietnamu.

[2021]. [cit. 2022-27-11]. Dostupné na: <https://amti.csis.org/codifying-waters-and-reshaping-orders-chinas-strategy-for-dominating-the-south-china-sea/>

⁷³ South China Sea Incident Tracker. Center for strategic and international studies. [online]. [2020]. [cit. 2022-27-11]. Dostupné na: <https://csis-ilab.github.io/cpower-viz/csis-china-sea/>

⁷⁴ South China Sea Incident Tracker. Center for strategic and international studies. [online]. [2020]. [cit. 2022-27-11]. Dostupné na: <https://csis-ilab.github.io/cpower-viz/csis-china-sea/>

Obrázok 1 Incidenty s Čínou v Juhočínskom mori (2013-2020), vlastné spracovanie podľa dát z South China Sea Incident Tracker (Center for strategic and international studies), obrázok z: U.S. Energy Information Administration 2013 a freeworldmaps.net

Najviac incidentov (24) za obdobie 2013-2020 bolo zaznamenaných v oblasti Paracelských ostrov. Ide o plochu s rozlohou okolo 15 000 km², v ktorej sa nachádza 23 ostrovov.⁷⁵ Po vojenskej intervencii v roku 1974 drží kontrolu nad ostrovmi Čína. Vietnam si nárokuje celé Paracelské ostrovy, čo viedlo k veľkému počtu incidentov v tejto oblasti. Takmer všetky (23) sa týkali stretu vietnamských rybárov s čínskou pobrežnou strážou. Tá využíva najčastejšie dva spôsoby konfrontácie vietnamských rybárov. V mnohých prípadoch posádka čínskych lodí len zastavila vietnamskú rybársku loď, na ktorú sa nalodila, vyhodila úlovky a zničila vybavenie lode. V niektorých prípadoch však zasiahla aj tvrdším spôsobom, keď použila vodné delo alebo do vietnamských lodí narazila s cieľom ich potopenia. V mnohých prípadoch Ministerstvo zahraničných Vietnamu formálne protestovalo voči čínskym zásahom a žiadalo od čínskej strany začatie vyšetrovania. Ministerstvo zahraničných vecí Číny incidenty označuje ako „ilegálne rybárske operácie“.⁷⁶ K najväčšiemu incidentu v Paracelských ostrovoch došlo v roku 2014, po tom ako Čína v spornom území nasadila ropnú plošinu. Vietnam poslal do oblasti 60 a Čína približne 120 lodí, medzi ktorými došlo ku drobným

⁷⁵ ANH LINH, Luong. Vietnam's Different Negotiations With China Over Two Islands Dispute: Paracel and Spratly. In: Thammasat Institute Of Area Studies. [online]. [2018]. [cit. 2022-27-11]. Dostupné na: https://tiara-tu.ac.th/uploadFiles/151550_b934e8a3294e6d4b1eee954708f72078.pdf

⁷⁶ South China Sea Incident Tracker. Center for strategic and international studies. [online]. [2020]. [cit. 2022-27-11]. Dostupné na: <https://csis-ilab.github.io/cpower-viz/csis-china-sea/>

konfrontáciám. Ministerstvo zahraničných vecí Vietnamu poslalo tri protestné nôty, v ktorých označilo plošinu za nelegálnu a požadovalo jej odstránenie. Čínske ministerstvo reagovalo tvrdením, že plošina je legálna a žiadalo Vietnam o zastavenie jeho narúšajúcich aktivít. Spor bol ukončený 2,5 mesiaca od začatia odstránením čínskej ropnej plošiny.⁷⁷

V oblasti Spratleyho ostrovov došlo za rovnaké obdobie k 11 incidentom. Na rozdiel od Paracelských ostrovov sa Spratleyho ostrovy rozprestierajú na oveľa väčšom území. Ich celková rozloha je okolo 160 000 km² a obsahujú 137 ostrovov.⁷⁸ Na celé územie si nárokuje Čína a Vietnam, na časti z nich Filipíny, Malajzia a Brunej. Najväčšiu časť z ostrovov kontroluje Vietnam (21). Čína si po vojenských intervenciách v rokoch 1988 a 1995 získala 7 ostrovov. Filipíny kontrolujú 9, Malajzia 5 a Brunej 1 ostrov. Mimo krajín ASEAN-u kontroluje jeden ostrov aj Taiwan.⁷⁹ V štyroch prípadoch išlo o zásah lodí čínskej pobrežnej stráže voči rybárskym lodiam Vietnamu a Filipín. Rovnako tak v štyroch prípadoch došlo k čínskemu zásahu voči lodiam nesúcim zásoby pre americkú vojnovú loď Sierra Madre. V roku 2013 vydalo Ministerstvo zahraničných vecí oficiálny protest voči aktivitám čínskych vládnych lodí v plytčine Second Thomas. Čínske ministerstvo potvrdilo prítomnosť svojich lodí v oblasti a dodalo, že nad oblasťou má nespochybniteľnú suverenitu.⁸⁰ Jeden incident zahŕňal konfrontáciu čínskej pobrežnej stráže s vietnamskou zásobovacou loďou, keď čínska loď použila varovné výstrely a hrozila narazením do vietnamskej lode. Čínske aktivity zahŕňali aj dva prípady, keď čínske lode plávali v blízkosti ropných plošín Vietnamu a Malajzie a ohrozovali zásobovacie lode.⁸¹

K 7 incidentom došlo vo vyvýšenine Scarborough. Ide o sústavu malých skalnatých ostrovov s rozlohou 150 km², ktorá sa nachádza vo výlučnej ekonomickej zóne Filipín.⁸² Oblasť je od roku 2012 pod kontrolou Číny, kedy došlo k 10-týždňovej konfrontácii medzi Čínou a Filipínami. Vyústila do čínskej okupácie a to aj napriek vzájomnej dohode o stiahnutí sa s Filipínami. Odvtedy lode čínskej pobrežnej stráže zabráňujú prístupu filipínskym rybárom do oblasti Scarborough. Všetky incidenty v období 2013-2020 zahŕňajú konfrontáciu čínskych lodí s filipínskymi rybármi. Ministerstvo zahraničných vecí Filipín niekoľkokrát zaslalo oficiálny protest voči čínskym aktivitám. Čínska strana v roku 2016 napríklad zareagovala, že „filipínske rybárske lode odmietli nariadenia opustiť oblasť vyvýšeniny Scarborough

⁷⁷ South China Sea Incident Tracker. Center for strategic and international studies. [online]. [2020]. [cit. 2022-27-11]. Dostupné na: <https://csis-ilab.github.io/cpower-viz/csis-china-sea/>

⁷⁸ ANH LINH, Luong. Vietnam's Different Negotiations With China Over Two Islands Dispute: Paracel and Spratly. In: Thammasat Institute Of Area Studies. [online]. [2018]. [cit. 2022-27-11]. Dostupné na: https://tiara-tu.ac.th/uploadFiles/151550_b934e8a3294e6d4b1eee954708f72078.pdf

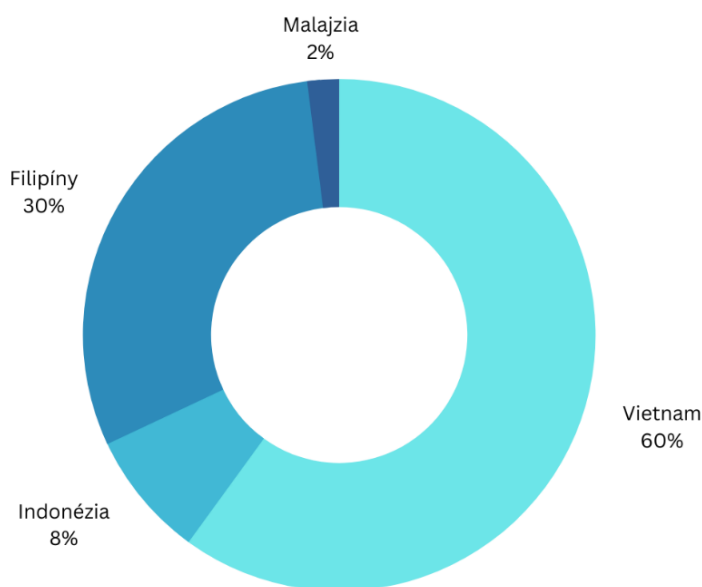
⁷⁹ L. VUVING, Alexander. South China Sea: Who Occupies What in the Spratlys. In: The Diplomat. [online]. [2016]. [cit. 2022-27-11]. Dostupné na: <https://thediplomat.com/2016/05/south-china-sea-who-claims-what-in-the-spratlys/>

⁸⁰ South China Sea Incident Tracker. Center for strategic and international studies. [online]. [2020]. [cit. 2022-27-11]. Dostupné na: <https://csis-ilab.github.io/cpower-viz/csis-china-sea/>

⁸¹ South China Sea Incident Tracker. Center for strategic and international studies. [online]. [2020]. [cit. 2022-27-11]. Dostupné na: <https://csis-ilab.github.io/cpower-viz/csis-china-sea/>

⁸² I. TKACHENKO, Boris. Territorial Disputes in the South China Sea. Scarborough Shoal. In: Asia-Pacific Journal of Marine Science&Education. [online]. [2020]. [cit. 2022-27-11]. Dostupné na: <https://marinejournal.info/articles/territorial-disputes-in-the-south-china-sea-scarborough-shoal/>

a vyprovokovali tak čínsku reakciu.⁸³ Okrem troch hlavných sporných oblastí Juhočínskeho mora došlo k incidentom aj v ďalších oblastiach. V Tonkinskom zálive, ostrovoch Natuna, ako aj pri vietnamskom či filipínskom pobreží došlo ku konfrontáciám lodí pobrežných stráží a rybárskych lodí.

Graf 1 Incidenty s Čínou (2013-2020), vlastné spracovanie podľa dát „Center for strategic and international studies“

Až 60 % všetkých incidentov v Juhočínskom mori zaznamenaných za sledované obdobie sa odohralo medzi Čínou a Vietnamom. Ide o krajiny s najväčším prienikom nárokováných území v oblasti. Obe krajiny si nárokuje celé Paracelské a Spratleyho ostrovy, v ktorých oblastiach došlo k väčšine incidentov. K polovici (30 %) incidentov došlo medzi Čínou a Filipínami. Filipíny sú po Vietname druhý najväčší konkurent v mori z krajín ASEAN-u. K sporom dochádza predovšetkým vo vyvýšenine Scarborough, vo VEZ Filipín, ktorú okupuje Čína a v Spratleyho ostrovoch, kde si Filipíny nárokuje časť ostrovov. K výrazne menšiemu počtu incidentov došlo medzi Čínou a Indonéziou a to predovšetkým v blízkosti ostrovov Natuna. Tie sú síce pod kontrolou Indonézie, avšak nachádzajú sa v blízkosti čínskej „nine dash“ línie, ktorá sa prekrýva s VEZ Indonézie.⁸⁴ Najmenší podiel incidentov (2 %) sa odohral medzi Čínou

⁸³ South China Sea Incident Tracker. Center for strategic and international studies. [online]. [2020]. [cit. 2022-27-11]. Dostupné na: <https://csis-ilab.github.io/cpower-viz/csis-china-sea/>

⁸⁴ FIRDAUS, Arie. Indonesia Boosts Patrols Near Natuna Islands, as Row with China Escalates. In: Benar News. [online]. [2020]. [cit. 2022-27-11]. Dostupné na: <https://www.benarnews.org/english/news/indonesian/Natuna-Islands-01032020171733.html>

a Malajziou, ktorá si nárokuje časť Spratleyho ostrovov. V tejto oblasti sa odohral jeden incident keď čínske lode ostentatívne hliadkovali v blízkosti malajzijskej ropnej plošiny.

3.1.1.2. Arbitrážne konanie voči Číne

V januári 2013 iniciovali Filipíny konanie voči Číne týkajúce sa legality čínskych aktivít v Juhočínskom mori a jej námorných nárokov. Išlo o prvú arbitráž v Juhočínskom mori odvolávajúcu sa Dohovor OSN o námornom práve iniciovanú štátom ASEAN-u. Prechádzali mu spory o ostrovy a útvary v mori, ako aj vymedzenie „nine-dash“ línie, ktorá nerešpektuje výlučné ekonomické zóny ostatných krajín juhovýchodnej Ázie. Čína v reakcii na iniciovanie arbitráže vydala vo februári diplomatickú nótu, v ktorej celú arbitráž odmietla. Argumentovala, že arbitrážny tribunál nemá právomoc rozhodovať v tejto veci, pretože pri ratifikácii UNCLOS vylúčila právomoc vymedzovania hraníc mora a historických nárokov. Z toho dôvodu sa odmietla zúčastniť na arbitrážnom konaní.⁸⁵ Aj napriek čínskej neprítomnosti súd vydal rozhodnutie v júly 2016, v ktorom sa porota stotožnila s takmer všetkými pätnástimi nárokmi Filipín.⁸⁶ Kľúčové body rozhodnutia sa týkali čínskych historických nárokov, statusu sporných morských objektov a legality čínskych aktivít v Juhočínskom mori.

Podľa názoru tribunálu, UNCLOS nepovoľuje historické nároky na územia v mori žiadnemu štátu v rámci VEZ iného štátu. Čínska „nine-dash“ línia teda nie je legálna podľa medzinárodného práva. Druhý kľúčový bod rozhodnutia tribunálu sa týkal morských objektov. Z neho vyplýva, že takmer žiadny zo sporných objektov v Spratlyho ostrovoch nemá nárok na VEZ. Podľa UNCLOS majú ostrovy plné práva teritoriálneho mora, kým skaly majú nárok len na 12 míľ (19 km) VEZ a vyvýšeniny nemajú žiadny. Tribunál napríklad určil, že objekty Scarborough, Johnson, Cuarteron a Fiery Cross sú skaly. Za vyvýšeniny, bez nároku na VEZ určil Mischief, Subi a Second Thomas. Sporná vyvýšenina Mischief je síce od roku 1995 pod kontrolou Číny, ktorá z neho spravila ostrov a dopravila naň vojenskú infraštruktúru, ale tribunál bral do úvahy jeho pôvodný stav pred ľudským zásahom. Navyše sa nachádza vo VEZ Filipín a preto je v stave nezákonnej okupácie.⁸⁷ Z rozhodnutia vyplýva, že budovaním umelých ostrovov nie je možné zmeniť status skaly či vyvýšeniny na ostrov disponujúcim VEZ. V rozpore s filipínskou pozíciou zase rozhodol, že Gaven a McKennan sú skaly, ktoré ale nemajú nárok na VEZ. V neposlednom rade tribunál rozhodol o legalite čínskych aktivít. Čína porušovala UNCLOS tým, že zabránila prístupu do rybárskych území v rámci VEZ

⁸⁵ MEDINA, Christine Pichel. Legal Victory for the Philippines against China: A Case Study. In: Geneva Graduate Institute. [online]. [2017]. [cit. 2022-28-11]. Dostupné na:

<https://globalchallenges.ch/issue/1/legal-victory-for-the-philippines-against-china-a-case-study/>

⁸⁶ GRAHAM, Euan. The Hague Tribunal's South China Sea Ruling: Empty Provocation or Slow-Burning Influence. In: Council on Foreign Relations. [online]. [2016]. [cit. 2022-28-11]. Dostupné na:

<https://www.cfr.org/councilofcouncils/global-memos/hague-tribunals-south-china-sea-ruling-empty-provocation-or-slow-burning-influence>

⁸⁷ GRAHAM, Euan. The Hague Tribunal's South China Sea Ruling: Empty Provocation or Slow-Burning Influence. In: Council on Foreign Relations. [online]. [2016]. [cit. 2022-28-11]. Dostupné na:

<https://www.cfr.org/councilofcouncils/global-memos/hague-tribunals-south-china-sea-ruling-empty-provocation-or-slow-burning-influence>

Filipín. Rovnako tak bolo porušením filipínskych zvrchovaných práv to, že Čína nezabránila jej rybárom v pôsobení vo filipínskej VEZ v oblasti vyvýšeniny Mischief a Scarborough.⁸⁸

Filipíny prijali toto rozhodnutie, ktoré potvrdilo väčšinu ich nárokov. Naopak Čína aj po vydaní rozhodnutia v roku 2016 pokračovala v odmietaní arbitráže, ktorú označila, že pre ňu nemá žiadny právny záväzok.⁸⁹ Z pomedzi krajín ASEAN-u sa jednoznačne na stranu Filipín postavil len Vietnam. Naopak Kambodža, ktorá je vnímaná ako konajúca v súlade s čínskymi postojmi, podporila Čínu a vetovala otvorené odkazy na rozhodnutie tribunálu v rámci komuniké ASEAN-u.⁹⁰ Aj napriek tomu sa v reakcii na rozhodnutie podarilo členom ASEAN-u vydať spoločné komuniké, v ktorom sa zhodli v potrebe vyhýbať sa aktivitám, ktoré môžu eskalovať napätie v Juhočínskom mori. Na stranu Filipín sa postavili aj USA, Japonsko či Austrália a vyzvali Čínu, aby rešpektovala rozhodnutie tribunálu.⁹¹

3.1.1.3. Kódex správania sa v Juhočínskom mori

S narastajúcim napätím v Juhočínskom mori v 90-tych rokoch prišli aktéri s návrhom kódexu správania sa, ktorý by predstavoval súbor pravidiel regulujúci správanie sa aktérov v spornej oblasti. V roku 2002 sa predstavitelia Číny a ASEAN-u dohodli na deklarácii o kódexe správania sa.⁹² Išlo však len o politickú deklaráciu, ktorá nezaväzovala aktérov k jej dodržiavaniu. Cieľom bolo prísť v budúcnosti s kódexom, ktorý by predstavoval záväzné pravidlá pre aktérov zapojených do sporov v Juhočínskom mori. Čína a ASEAN sa pustili do oficiálnych konzultácií v roku 2013. Obdobie medzi rokmi 2013 až 2016 bolo zamerané na zber spoločných pozícií a diskusiách o procedurálnych záležitostiach.

V máji 2017 došlo dohode o potrebe vytvorení rámca, ktorý by bol kompromisom jednotlivých pozícií a základom pre vytvorenie záväzného kódexu. Dohodli sa na tom

⁸⁸ MEDINA, Christine Pichel. Legal Victory for the Philippines against China: A Case Study. In: Geneva Graduate Institute. [online]. [2017]. [cit. 2022-28-11]. Dostupné na:

<https://globalchallenges.ch/issue/1/legal-victory-for-the-philippines-against-china-a-case-study/>

⁸⁹ JING, Fu. Law-abusing tribunal issues ill-founded award on South China Sea arbitration. In: China Daily. [online]. [2016]. [cit. 2022-28-11]. Dostupné na: http://www.chinadaily.com.cn/world/2016-07/12/content_26061326.htm

⁹⁰ GRAHAM, Euan. The Hague Tribunal's South China Sea Ruling: Empty Provocation or Slow-Burning Influence. In: Council on Foreign Relations. [online]. [2016]. [cit. 2022-28-11]. Dostupné na: <https://www.cfr.org/councilofcouncils/global-memos/hague-tribunals-south-china-sea-ruling-empty-provocation-or-slow-burning-influence>

⁹¹ MEDINA, Christine Pichel. Legal Victory for the Philippines against China: A Case Study. In: Geneva Graduate Institute. [online]. [2017]. [cit. 2022-28-11]. Dostupné na:

<https://globalchallenges.ch/issue/1/legal-victory-for-the-philippines-against-china-a-case-study/>

⁹² MISHRA, Rahul. Code of Conduct in the South China Sea: More Discord than Accord. In: Maritime Affairs [online]. India: National Maritime Foundation, 2017, č. 13, s. 62 – 75, [cit. 2022-28-11]. Dostupné na:

https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/09733159.2017.1412098?casa_token=B4tCs1rCmSMAA AAA:ShjyZX FDAEQODSL5i nTtkbIFzE2Bw7eJtkC6dbeoSyzdzamrFozkJSj9U0jIRIdwCFzMgQEM9D

vysoký predstavitelia na 14. stretnutí Čína-ASEAN v čínskom meste Guiyangu.⁹³ V auguste rovnakého roku sa ministri zahraničných vecí Číny a ASEAN-u dohodli v Manile na finálnej verzii rámca pre kódex. Išlo však o relatívne konzervatívny návrh, ktorý zahŕňal viacero kompromisov. ASEAN napríklad ustúpil z požiadavky o vytvorenie mechanizmu na urovnávanie sporov, s ktorým Čína nesúhlasí. Rovnako tak sa upustilo od reštrikcii na stavebné aktivity v okupovaných námorných útvaroch po opozícií zo strany Malajzie. Zhoda aktérov bola predovšetkým na zdržaní sa použitia sily, rozhovoroch medzi vojenskými predstaviteľmi a aplikácia medzinárodných právnych štandardov.⁹⁴ Rámec kódexu obsahuje tri hlavné ciele. Prvý cieľom je vytvorenie „rámca založeného na pravidlách“, ktorý bude usmerňovať správanie sa jednotlivých strán. V dokumente sa aj napriek prianiu niektorých členov ASEAN-u vyhýba používaniu pojmu „legálne záväzný“. Čína s touto formuláciou nesúhlasí, nakoľko to vníma ako výrazné obmedzovanie jej aktivít v Juhočínskom mori. Druhým cieľom je podpora vzájomnej spolupráce, predchádzanie konfliktom a vytvorenie priaznivého prostredia pre mierové urovnávanie sporov. Tretím cieľom je zabezpečenie námornej bezpečnosti a slobodu plavby a preletu.⁹⁵

V novembri 2017 navrhol čínsky premiér Li Kche-čchiang na stretnutí lídrov Čína-ASEAN v Manile začatie rokovaní o samotnom kódexe. V júni 2018 došlo k dohode na jednotnom návrhu rokovacieho textu. Odvtedy prebiehajú rokovania o finálnej jeho finálnej verzii. V oficiálnych dokumentoch a vyhláseniach ASEAN-u a Číny sa objavujú správy o pokroku v rokovaní. Li Kche-čchiang na samite ASEAN-Čína v roku 2018 tvrdil, že „vďaka spoločnému úsiliu Číny a krajín ASEAN-u sa situácia v Juhočínskom mori uvoľnila a konzultácie o kódexe plynulo napredovali.“ Vyhlásenie predsedu 34. samitu ASEAN-u v júny 2019 v Bangkoku obsahovalo vetu, že „je povzbudený pokrokom podstatných rokovaní smerom k skorému uzavretiu účinného a zásadného kódexu správania sa“.⁹⁶ Pandémia COVID-19, ktorá vypukla v roku 2020 výrazne zasiahla do rokovaní a spomalila celý proces, nakoľko sa predstavitelia nemohli stretávať osobne. Po uvoľnení opatrení v spojení s pandemiou sa rozbehli rokovania o finálnej podobe kódexu. V roku 2022 sa predstavitelia Číny a ASEAN-u dopracovali k druhému kolu rokovaní. Na 12. stretnutí Námorného fóra ASEAN-u vo Filipínach

⁹³ MISHRA, Rahul. Code of Conduct in the South China Sea: More Discord than Accord. In: Maritime Affairs [online]. India: National Maritime Foundation, 2017, č. 13, s. 62 – 75, [cit. 2022-28-11]. Dostupné na:

https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/09733159.2017.1412098?casa_token=B4tCs1rCmSMAA AAA:ShjyZX FDAEQODSL5i nTtkbIFzE2Bw7eJtkC6dbeoSdzzamrFozkJSj9U0jIRldwCFzMgQEM9D

⁹⁴ ROSSIANA, Yasintha Selly. The South China Sea Dispute: Code of Conduct Implementation as the Dispute Settlement. In: Jurnal Diplomasi Pertahanan [online]. Jakarta: Universitas Pertahanan, 2022, č. 8, s. 15 – 28, [cit. 2022-28-11], ISSN: 2746-8496, Dostupné na: <https://jurnalprodi.idu.ac.id/index.php/DP/article/view/884>

⁹⁵ STOREY, Ian. Assessing the ASEAN-China Framework for the Code of Conduct for the South China Sea. [online]. Singapur: ISEAS - Yusof Ishak Institute, 2017, č. 62, s. 2 – 5, [cit. 2022-28-11]. ISSN 2335-6677. Dostupné na: https://www.iseas.edu.sg/wp-content/uploads/2018/02/ISEAS_Perspective_2017_62.pdf

⁹⁶ HA, Hoang Thi. Pitfalls for ASEAN in Negotiating a Code of Conduct in the South China. In: Yusof Ishak Institute. [online]. [2019]. [cit. 2022-12-12]. Dostupné na: https://think-asia.org/bitstream/handle/11540/11007/ISEAS_Perspective_2019_57.pdf?sequence=1

povedal námestník námestníka ministra zahraničných Filipín, Noel Novicio, že „druhé kolo rokovaní má ešte pred sebou dlhú cestu.“⁹⁷

Rokovania komplikuje viacero faktorov. Jedným z nich napríklad je ten, že Filipíny začali postupovať voči Číne unilaterálne. Číne to vo všeobecnosti vyhovuje, pretože je v lepšej pozícii ako keby mala rokovať s ASEAN-om ako celkom. Väčšina krajín ASEAN-u však preferuje multilaterálne riešenia sporov práve kvôli silnejšej vyjednávacjej pozícii. Rokovania ale komplikujú aj ďalšie aktivity aktérov. Malajzia a Indonézia napríklad začali s prieskumom s cieľom nájsť zásoby ropy v sporných vodách Spratlyho ostrovov. Vietnam poskytuje svojim občanom tzv. „výlety suverenity“, v rámci ktorých môžu navštíviť útesy v Spratlyho ostrovoch, ktoré považuje za svoje. V neposlednom rade rokovania komplikuje čoraz agresívnejšie správanie sa Číny. Ide predovšetkým o stále zvyšujúcu sa militarizáciu umelých ostrovov. Dôkazom čínskej tvrdej politiky boli aj zákony prijaté v roku 2021, ktoré jej dávajú právomoc použiť silu voči plavidlám, ktoré považuje za ohrozenie jej teritoriálnych nárokov a vyžadovanie povolení vydaných Čínou pri plavbe v jej nárokovaných teritóriách.⁹⁸

3.1.2. Iniciatíva Belt and Road v juhovýchodnej Ázii

V roku 2013 čínsky prezident Si Ťin-Pching oznámil spustenie iniciatívy „Belt and Road“ počas jeho návštevy Kazachstanu a Indonézie. BRI patrí medzi kľúčové politiky čínskeho prezidenta. V rámci nej sa financujú a realizujú rôzne, prevažne infraštruktúrne projekty v 143 krajinách sveta.⁹⁹ Dva kľúčové komponenty BRI sú Ekonomická hodvábna cesta (EHS) a Námorná hodvábna cesta (NHS). Cieľom EHS je vybudovať cestné prepojenia z Číny až do Ázie. NHS zahŕňa námorné cesty juhovýchodnú Áziu, južnú Áziu, západnú Afriku a Európu. Oficiálne Čínou deklarované ciele BRI sú koordinácia politik, konektivita, obchod bez obmedzení, finančná integrácia a medzilidské prepojenia. V realizácii projektov majú ústrednú rolu štátne podniky. Čínska vláda stimuluje ich manažérov prostredníctvom preferovaných prístupov k úverom, štátnych dotácií či poradenstva. Sú tak ochotnejší pri preberaní rizika a trpezlivejší pri čakaní na výsledky.¹⁰⁰ Pri poskytovaní kapitálu sú aktívne rôzne inštitúcie, ktoré majú špeciálny mandát investovať v rámci BRI. Ide napríklad o Čínsku

⁹⁷ NODALO, Tristan. South China Sea code of conduct in second round of talks, but far from completion. In: CNN Philippines. [online]. [2022]. [cit. 2022-12-12]. Dostupné na:

<https://www.cnnphilippines.com/news/2022/12/7/South-China-Sea-COC-second-round-of-talks.html>

⁹⁸ Wirth, Sandro. A code of conduct for the South China Sea. In: Pax et Bellum. [online]. [2021]. [cit. 2022-12-12]. Dostupné na: <http://www.paxetbellum.org/2021/03/12/a-code-of-conduct-for-the-south-china-sea/>

⁹⁹ THE GREEN FINANCE & DEVELOPMENT CENTER. Countries of the Belt and Road Initiative. [online]. [2022]. [cit. 2022-12-12]. Dostupné na: <https://greenfdc.org/countries-of-the-belt-and-road-initiative-bri/>

¹⁰⁰ TRITTO, Angela – PARK, Albert Francis – SEJKO, Dini. The Belt and Road Initiative in ASEAN. In: The Hong Kong University of Science and Technology. [online]. [2021]. [cit. 2022-12-12]. Dostupné na: <https://iems.ust.hk/publications/reports/uob-bri-overview>

EXIM banku, Čínsku rozvojovú banku, ale aj Ázijskú rozvojovú banku či Fond hodvábnej cesty.¹⁰¹

Juhovýchodná Ázia patrila od začiatku iniciatívy medzi kľúčové regióny v rámci BRI. Všetkých 10 krajín ASEAN-u je zapojených do iniciatívy.¹⁰² Ich geografická blízkosť, nedostatok infraštruktúry či veľký ekonomický rast predstavuje príležitosť pre čínske firmy a banky. Realizáciou siete ciest, železníc, prístavov, plynových či ropných potrubí sa zároveň vytvárajú lepšie prepojenia Číny s ostatnými regiónmi a uľahčujú sa tým jej obchodné aktivity. Dôležitosť regiónu juhovýchodnej Ázie demonštrujú aj čínske priame zahraničné investície, ktoré sú najväčšie (44 %) zo všetkých regiónov zapojených do BRI.¹⁰³ Aj napriek tomu, že vzťahy Číny s jednotlivými krajinami ASEAN-u sú rôzne, všetky krajiny vnímajú BRI ako príležitosti pre výstavbu nevyhnutnej infraštruktúry či zvýšenie vzájomného obchodu a ekonomického rastu.¹⁰⁴ Objavujú sa ale aj kritika a obavy ohľadom čínskych obchodných aktivít. Kritika smeruje predovšetkým k využívaniu čínskej pracovnej sily namiesto lokálnych pracovníkov, ako aj k poškodzovaniu životného prostredia. Obavy pramenia predovšetkým zo zvyšujúceho sa čínskeho politického vplyvu a politiky dlhovej pasce. Príklady z Čiernej hory či Srí Lanky, kde si Čína v prípade neschopnosti splácať dlhy nárokovala vlastníctvo realizovanej infraštruktúry, zvyšuje obavy z podobného scenára v predovšetkým chudobnejších krajinách juhovýchodnej Ázie.

Krajiny ASEAN-u môžeme rozdeliť do troch hlavných kategórií v súvislosti s ich prístupom k BRI. Prvou skupinou sú krajiny, ktoré sú iniciatíve jednoznačne otvorené. Sem patria predovšetkým chudobné krajiny ako sú Laos, Kambodža a Mjanmarsko. Urgentný nedostatok infraštruktúry ich stimuluje do uzatvárania dohôd v rámci BRI. Čína však získava pomerne silnú vyjednávaciu a manévrovaciu pozíciu. Kvôli nízkemu ekonomickému rozvoju a prílišnej zadlženosti sú práve tieto krajiny najviac ohrozené neschopnosťou splácania. Druhou kategóriou sú krajiny, ktoré síce čínske investície potrebujú, ale zároveň majú pri rokovaní s Čínou viac asertívny prístup. Sem patria Vietnam, Thajsko a Singapur. Pozícia Vietnamu voči BRI je komplikovaná kvôli politickým dôvodom vyplývajúcim okrem iného aj zo sporu v juhočínskom mori. Vietnam je tiež pomerne veľký kritik prístupu čínskych firiem v rámci BRI. Thajsko zase viedlo spory s Čínou ohľadom finančných podmienok a vlastníckych práv v rámci vysokorýchlostnej železnice čo viedlo k zhoršeniu vzájomných vzťahov. Singapur mal zhoršené vzťahy s Čínou kvôli jeho pozícii v spore v Juhočínskom mori. Singapurský premiér Lee Hsien Loong dokonca nebol ani pozvaný na inauguračné BRI fórum v roku 2017. Tretia skupina krajín sú Malajzia, Indonézia a Filipíny, ktoré majú najviac opatrný

¹⁰¹ COX, Michael et al. China's Belt and Road Initiative (BRI) and Southeast Asia. In: CIMB ASEAN Research Institute. [online]. [2018]. [cit. 2022-12-12]. Dostupné na:

<https://www.lse.ac.uk/ideas/Assets/Documents/reports/LSE-IDEAS-China-SEA-BRI.pdf>

¹⁰² TRITTO, Angela – PARK, Albert Francis – SEJKO, Dini. The Belt and Road Initiative in ASEAN. In: The Hong Kong University of Science and Technology. [online]. [2021]. [cit. 2022-12-12]. Dostupné na:

<https://iems.ust.hk/publications/reports/uob-bri-overview>

¹⁰³ TRITTO, Angela – PARK, Albert Francis – SEJKO, Dini. The Belt and Road Initiative in ASEAN. In: The Hong Kong University of Science and Technology. [online]. [2021]. [cit. 2022-12-12]. Dostupné na:

<https://iems.ust.hk/publications/reports/uob-bri-overview>

¹⁰⁴ COX, Michael et al. China's Belt and Road Initiative (BRI) and Southeast Asia. In: CIMB ASEAN Research Institute. [online]. [2018]. [cit. 2022-12-12]. Dostupné na:

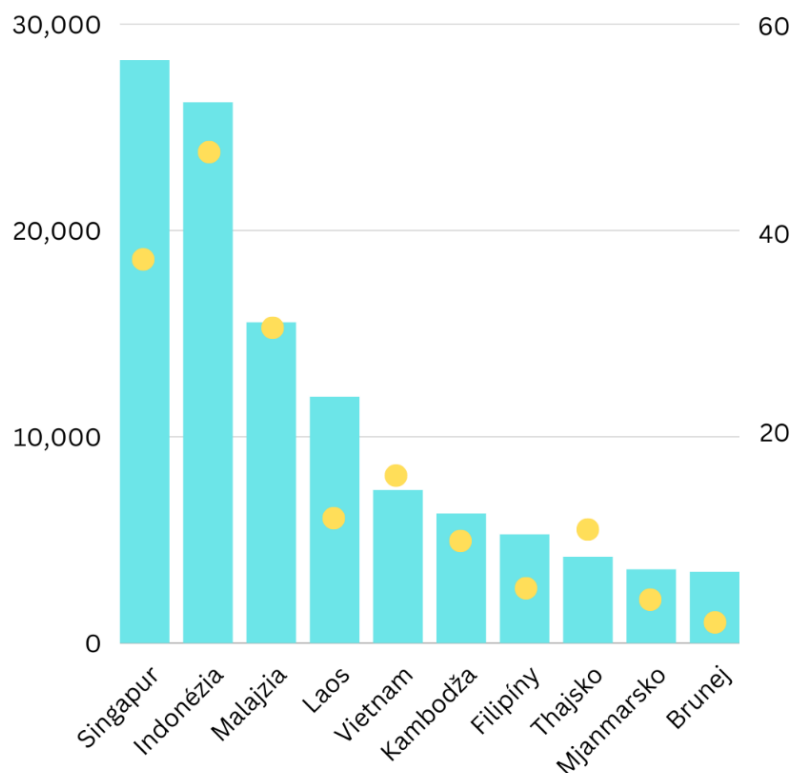
<https://www.lse.ac.uk/ideas/Assets/Documents/reports/LSE-IDEAS-China-SEA-BRI.pdf>

prístup voči BRI. Malajzia napríklad vedie spory voči investíciám z BRI a niektoré projekty boli z obavy o financie pozastavené. Vo Filipínach boli do roku 2016 len zriedkavo realizované avizované projekty, ktoré mohli byť spomalené najmä kvôli filipínskej arbitráži voči Číne spojenej so sporom v Juhočínskom mori. Po zvolení prezidenta Duterteho sa však filipínska pozícia zjemnila a investície sa zintenzívnili. V Indonézii tiež došlo k pozastaveniu realizácie jej najväčšieho projektu v rámci BRI, vysokorýchlostnej železnice prepájajúcej Jakartu s Bandungom, kvôli problémom spojených s pozemkami a financovaním. Indonézia tiež trvá na využívaní lokálnych pracovníkov a šetrný prístup k životnému prostrediu.¹⁰⁵

3.1.2.1. BRI investície v jednotlivých krajinách ASEAN-u

Podľa dát z American Enterprise Institute (AEI), ktorý sleduje čínske investície vo svete v rámci svojho „China Global Investment Tracker“, bolo za obdobie rokov 2013 – 2022 v krajinách ASEAN-u investovaných ako 111 miliárd USD v rámci 181 projektov. Graf 2 zobrazuje rozdelenie investícií v miliónoch USD, ako aj počet projektov v jednotlivých krajinách. Výška BRI v jednotlivých krajinách ovplyvňujú viaceré faktory ako sú veľkosť krajiny, ekonomický rozvoj, bilaterálne vzťahy s Čínou, politický prístup k BRI či infraštruktúrna potreba.

¹⁰⁵ UJVARI, Balazs. The Belt and Road Initiative – the ASEAN Perspective. In: Egmont Institute. [online]. [2015]. [cit. 2022-12-12]. Dostupné na: <https://www.egmontinstitute.be/app/uploads/2019/03/SPB107.pdf>

Graf 2 Objem BRI investícií v mil. \$ a celkový počet projektov v období 2013 - 2020, vlastné spracovanie podľa dát "China Global Investment Tracker"

Dáta zozbierané AEI indikujú, že najväčším obchodným BRI partnerom z krajín ASEAN-u je Singapur. Celková hodnota projektov dosiahla za sledované obdobie 2013 – 2022 hodnotu 28 miliárd USD. Singapur je však s celkovým počtom projektov (38) na druhom mieste. Na prvý pohľad by sa mohlo zdať, že pomerne malý a ekonomický rozvinutý mestský štát s 5,4 miliónom obyvateľov nebude významným partnerom čínskeho BRI. Singapur na rozdiel od väčšiny krajín ASEAN-u nemá nedostatok infraštruktúry, ktorá tvorí pilier BRI projektov. Krajina s jej ekonomikou založenou na vedomosti sa pri bilaterálnom obchode s Čínou zameriava na iné odvetvia s vysokou pridanou hodnotou ako sú právne služby, riešenie sporov, finančné poradenstvo či bankové úvery. Infraštruktúrny rozvoj v krajinách ASEAN-u v rámci BRI vytvára veľký dopyt po týchto službách, na ktorý krajina reflektuje. Medzi najviac zastúpené kategórie BRI projektov v Singapure patria nehnuteľnosti, logistika a zábavný priemysel.¹⁰⁶

Indonézia s investíciami v hodnote 26 miliárd USD patrí medzi najväčších príjemcov spomedzi krajín ASEAN-u. Ide o najväčšiu krajinu a ekonomiku v regióne, preto je pochopiteľné, že najviac BRI projektov (48) je sústredených práve v Indonézii. Krajina leží medzi v oblasti historickej námornej cesty medzi západom a východom a pre BRI je veľmi dôležitá. Práve transport je jedným z hlavných BRI odvetví v krajine. Investície smerujú predovšetkým do výstavby diaľnic, železníc a prístavov. Najväčším

¹⁰⁶ CHINA GLOBAL INVESTMENT TRACKER. American Enterprise Institute. [online]. [2022]. [cit. 2022-12-12]. Dostupné na: <https://www.aei.org/china-global-investment-tracker/>

infraštruktúrnym projektom v krajine je železnica spájajúca s Jakartu s Bandungom. Kľúčovým odvetvím patriacim pod BRI je však priemysel. Od nástupu prezidenta Jokowi Widodoa v roku 2014, ktorý začal s implementáciou BRI, sa krajina transformovala z krajiny bohatej na nerastné suroviny na vysoko industrializovanú krajinu. Industriálne projekty sa zameriavajú predovšetkým na spracovanie ocele a hliníka. Väčšina projektov je sústredených do industriálnych zón. Významný podiel v rámci projektov BRI má odvetvie energetiky, najmä uhoľné a vodné elektrárne. Aj napriek kritike voči BRI projektom zo strany Indonézie oznámil viceprezident Jusuf Kalla nové veľké investície v rámci 28 projektov. Oznámené boli počas jeho návštevy BRI fóra v Pekingu v roku 2019 a smerovať majú do štyroch ekonomických koridorov severnej Sumatry, severného Kalimantanu, severného Sulawesi a Bali.¹⁰⁷

Tretím najväčším príjmom čínskych BRI investícií je Malajzia s celkovou hodnotou 15 miliárd USD v rámci 30 projektov. Pri spustení iniciatívy bola Malajzia jednou z krajín, ktoré boli projektu výrazne naklonené. Bývalý premiér Najib Razak bol považovaný za veľkého podporovateľa BRI. Za vlády jeho koalície Barisan Nasional bol podpísaný projekt vysokorýchlostnej železnice spájajúcej východné pobrežie, ktorý je vlajkovou loďou BRI v Malajzii. Po nástupe novej koalície Pakatan Harapan v roku 2018 vedenej premiérom Mahathirom Mohamadom začala mať Malajzia skeptickejší prístup voči čínskym investíciám. Začala poukazovať na otázky financovania projektu, korupcie a politiky dlhovej pasce.¹⁰⁸ Za jeho vlády došlo dokonca aj k pozastaveniu projektov dvoch plynovodov a vysokorýchlostnej železnice.¹⁰⁹ Druhým kľúčovým projektom v Malajzii je priemyselný park v meste Kuantan, ktorý zahŕňa ťažký a ľahký priemysel ako aj logistické centrá a prístav. Najpočetnejšie sú energetické projekty zahŕňajúce alternatívne zdroje energie situované v malajzijskom štáte Penang.

Laos patrí medzi krajiny, v ktorých sú vo veľkej miere prítomné čínske investície. Od spustenia BRI bolo v Laose investovaných 11 miliárd USD rozložených do 13 projektov. Vnútrozemská krajina, ktorá je zároveň jedna z najchudobnejších krajín ASEAN-u patrí medzi veľkých podporovateľov BRI. Čína je pre Laos najbližší partner, nakoľko je najväčší obchodný partner, najväčší zahraničný investor a najväčší poskytovateľ zahraničnej pomoci.¹¹⁰ Cieľom ASEAN-u je premena z chudobnej na stredne príjmovú krajinu s vysokou infraštruktúrnou prepojenosťou. Tento plán je súčasťou Národnej rozvojovej stratégie 2016-2025. BRI preto považuje za príležitosť k jej naplneniu. Pre Čínu je zároveň Laos dôležitý ako ekonomický koridor spájajúci Čínu s Thajskom, Malajziou a Singapurom. Kľúčovým projektom je železnica spájajúca Kunming so Singapurom. Železnica prechádzajúca cez hornatý Laos si vyžadovala výstavbu množstva tunelov a mostov, kvôli čomu výrazne vystúpila jej cena. Projekt mal

¹⁰⁷ SYNERGIA FOUNDATION. Indonesia and the Belt and Road Initiative. [online]. [2019]. [cit. 2022-15-12]. Dostupné na: <https://www.synergiafoundation.org/insights/analyses-assessments/indonesia-and-belt-and-road-initiative>

¹⁰⁸ KUO Mercy A. Malaysia in China's Belt and Road. In: The Diplomat. [online]. [2020]. [cit. 2022-15-12]. Dostupné na: <https://thediplomat.com/2020/11/malaysia-in-chinas-belt-and-road/>

¹⁰⁹ UJVARI, Balazs. The Belt and Road Initiative – the ASEAN Perspective. In: Egmont Institute. [online]. [2015]. [cit. 2022-15-12]. Dostupné na: <https://www.egmontinstitute.be/app/uploads/2019/03/SPB107.pdf>

¹¹⁰ ZOLTÁN, Vörös – SOMSACK, Pongkhao. Laos and the Belt and Road Initiative. In: Foreign Policy Review. [online]. [2021]. [cit. 2022-15-12]. Dostupné na: http://real.mtak.hu/120034/1/2_2020_FPR_beliv_online_voros_somsack_24-38-1.pdf

za následok vyst'ahovanie viac ako 4000 rodín. Spolu s faktom, že projekt nepriniesol prácu pre lokálne obyvateľstvo, prispel k zvyšujúcemu sa negatívnemu vnímaniu Číny zo strany obyvateľstva. Vláda aj napriek tomu ostáva pozitívne naladená voči BRI. Veľký sektor predstavujú elektrárne vďaka svojmu potenciálu vodnej energie. Laos sa plánuje stať „batériou juhovýchodnej Ázie“.¹¹¹

Vietnam je jednou z krajín s pomerne rezervovaným prístupom k čínskej BRI. To je hlavným dôvodom prečo sa nenachádza medzi najväčšími príjemcami investícií. Odkedy Vietnam oficiálne oznámil svoju účasť v projekte, BRI investície dosiahli hodnotu 7 miliárd USD a boli situované do 17 projektov. Oficiálna pozícia Vietnamu bola síce podpora iniciatívy, krajina však ostávala opatrná najmä pri jeho ekonomických a politických dopadoch. Postoj k BRI výrazne ovplyvňujú aj napäté vzťahy medzi oboma krajinami spôsobené spormi v Juhočínskom mori. Svoj skeptický postoj voči iniciatíve potvrdil aj vietnamský premiér Tran Dai Quang pri svojej návšteve BRI fóra v Pekingu v roku 2017. Vo svojom prejave síce ocenil túto ekonomickú spoluprácu, zároveň ale zdôraznil, že „spolupráca musí zabezpečiť udržateľnosť, efektívnosť, inklúziu, otvorenosť, vzájomný rešpekt, ako aj dodržiavanie Charty OSN a medzinárodného práva.“¹¹² Rovnakú pozíciu prezentoval aj prezident Nguyen Xuan Phuc o dva roky neskôr pri návšteve druhého BRI fóra v Pekingu.¹¹³ Vietnam sa pri hľadaní zdrojov financovania snaží obracať na iných poskytovateľov aj napriek záujmu Číny. Krajina preferuje získanie financovania z medzinárodných inštitúcií či Japonska.¹¹⁴ V rámci BRI Vietnam realizuje viaceré infraštruktúrne projekty, ktoré krajinu prepoja s Čínou, Laosom a Kambodžou. Krajina buduje viaceré železnice, diaľnice, elektrárne, ale aj ekonomické zóny spojené so vzdelávaním a technológiami.

Kambodža ako jedna z menších s chudobnejších krajín ASEAN-u je spolupráci s Čínou otvorená. V krajine bolo Čínou investovaných 6 miliárd USD rozdelených do 11 BRI projektov. Rovnako ako Laos aj Kambodža je jednou z najspriatelenejších krajín s Čínou. Čína je najväčším obchodným partnerom, najväčší investor, najväčší poskytovateľ zahraničnej pomoci, ako aj najväčší zdroj zahraničných turistov.¹¹⁵ Čínska BRI poskytuje ideálnu príležitosť pre Kambodžu pri realizovaní jej Stratégie priemyselného rozvoja na obdobie rokov 2015-2025. Ochladenie vzťahov s USA a EÚ

¹¹¹ ZOLTÁN, Vörös – SOMSACK, Pongkhao. Laos and the Belt and Road Initiative. In: Foreign Policy Review. [online]. [2021]. [cit. 2022-15-12]. Dostupné na:

http://real.mtak.hu/120034/1/2_2020_FPR_beliv_online_voros_somsack_24-38-1.pdf

¹¹² HIEP, Le Hong. The Belt and Road Initiative in Vietnam: challenges and prospects. In: ISEAS-Yusof Ishak Institute. [online]. [2018]. [cit. 2022-15-12]. Dostupné na:

https://www.ias.asia/sites/ias/files/nwl_article/2019-05/IIAS_NL81_18-2.pdf

¹¹³ DUC, Nguyen. Prime Minister Nguyen Xuan Phuc attended the Belt and Road Forum for International Cooperation. In: Communist Review. [online]. [2019]. [cit. 2022-15-12]. Dostupné na:

https://www.tapchiconsan.org.vn/web/english/current-affairs/detail/-/asset_publisher/4Hmoof4LcxcG/content/prime-minister-nguyen-xuan-phuc-attended-the-belt-and-road-forum-for-international-cooperation

¹¹⁴ HIEP, Le Hong. The Belt and Road Initiative in Vietnam: challenges and prospects. In: ISEAS-Yusof Ishak Institute. [online]. [2018]. [cit. 2022-15-12]. Dostupné na:

https://www.ias.asia/sites/ias/files/nwl_article/2019-05/IIAS_NL81_18-2.pdf

¹¹⁵ KHA, Sok. The Belt and Road in Cambodia: Successes and Challenges. In: The Diplomat. [online]. [2019]. [cit. 2022-15-12]. Dostupné na: <https://thediplomat.com/2019/04/the-belt-and-road-in-cambodia-successes-and-challenges/>

po voľbách v roku 2018, v ktorých vyhrala Kambodžská ľudová strana premiéra Hun Sena, zvýšili vplyv Číny v krajine. Svoju veľkú náklonnosť Číne potvrdil aj kambodžský minister zahraničných vecí Prak Sokhonn, ktorý v rozhovore s čínskymi médiami v roku 2022 označil vzťah s Čínou za strategické partnerstvo a dodal, že „rozvoj Kambodže nemožno oddeliť od podpory a pomoci Číny, nakoľko BRI projekty majú obrovskú rolu v rozvoji infraštruktúry a zvyšovania prepojenosti krajiny.“¹¹⁶ Najviac BRI projektov je situovaných do oblasti energetiky, predovšetkým uhoľných a vodných elektrární. Dôležitou oblasťou je aj transport, nakoľko sa v krajine budujú viaceré dôležité diaľnice. Dva kľúčové projekty sú Špeciálna ekonomická zóna v Sihanoukville a diaľnica, ktorá s rovnaké mesto spája s hlavným mestom Phnom Penh.

Filipíny boli za sledované obdobie zapojené len do 6 BRI projektov s celkovou hodnotou 5 miliárd USD. V skutočnosti môže byť toto číslo väčšie nakoľko existujú určité nejasnosti, ohľadom toho aké projekty spadajú pod BRI. Nie všetky projekty boli totiž jednoznačne klasifikované ako BRI. Ide o projekty ako napríklad železnica na ostrove Mindanao, metro v meste Makati, pobrežná cesta v Davao City či most prepájajúci ostrov Samal s Davao City.¹¹⁷ Trvalo 5 rokov od začatia BRI po oficiálne oznámenie Filipín na účasti v tejto iniciatíve. Počas vlády prezidenta Benigna Aquina III došlo k ochladeniu vzťahov s Čínou predovšetkým z dôvodu filipínskej arbitráže ohľadom sporu v Juhočínskom mori. V rámci jeho volebného obdobia nedošlo k veľkému rozvoju obchodných vzťahov s Čínou, avšak v roku 2015 sa Filipíny stali zakladajúcim členom Ázijskej infraštruktúrnej investičnej banky. Tá spolu s ďalšími čínskymi subjektami slúži ako zdroj financovania BRI projektov. Filipínska pozícia sa však zmenila po nástupe nového prezidenta Rodriga Duterteho v roku 2016, ktorý sa sústredil na ekonomickú spoluprácu s Čínou a odsúval do úzadia rozhodnutie arbitrážneho súdu. Už v druhý rok jeho vlády v roku 2017 sa zúčastnil na inauguračnom BRI fóre v Pekingu. Koncept BRI totiž zapadá do Duterteho programu „Build Build Build“, ktorý má naštartovať zlatý vek infraštruktúry. Najviac BRI projektov na Filipínach sa sústreďujú v oblasti transportu ako sú železnice, mosty či letiská.

Thajsko patrí medzi krajiny s pomerne nízkym zastúpením BRI investícií čo sa týka ich absolútnej hodnoty. Od začiatku iniciatívy Čína v krajine investovala do 12 projektov v hodnote 4 miliardy USD. Čínske investície v krajiny ovplyvnili napäté vzťahy medzi oboma krajinami počas vojenskej vlády premiéra Prayuta Chan-o-cha v období 2014 až 2019. Predmetom sporu boli finančné podmienky a vlastnícke práva pôdy pozdĺž vysokorýchlostnej železnice spájajúcej thajské západné pobrežia s čínskym Kunmingom. V roku 2016 došlo dokonca k pozastaveniu projektu.¹¹⁸ Thajský premiér sa

¹¹⁶ KHMER TIMES. BRI plays “monumental role” in infrastructure development in Cambodia: Deputy PM. [online]. [2022]. [cit. 2022-20-12]. Dostupné na: <https://www.khmertimeskh.com/501113564/bri-plays-monumental-role-in-infrastructure-development-in-cambodia-deputy-pm/>

¹¹⁷ RABENA, Aaron Jed. The Belt and Road Initiative and the Philippines’ Post-Duterte China Challenge. In: Fulcrum. [online]. [2022]. [cit. 2022-20-12]. Dostupné na: <https://fulcrum.sg/the-belt-and-road-initiative-and-the-philippines-post-duterte-china-challenge/>

¹¹⁸ ZAWACKI, Benjamin. Of Questionable Connectivity: China’s BRI and Thai Civil Society. In: Council on Foreign Relations. [online]. [2021]. [cit. 2022-20-12]. Dostupné na: <https://www.cfr.org/blog/questionable-connectivity-chinas-bri-and-thai-civil-society>

nezúčastnil ani na inauguračnom BRI fóre v Pekingu v roku 2017.¹¹⁹ Po prvých slobodných voľbách v roku 2019 od vojenského prevratu sa premiér už zúčastnil BRI fóra a vyzdvihol dôležitosť iniciatívy v rozvoji Thajska. V rozhovore pre médiá v Pekingu povedal, že „projekt korešponduje so záujmami ASEAN-u, pretože BRI podporuje konštruktívnu spoluprácu, mier a spoločnú budúcnosť.“ Jedným z najambicióznejších plánov je Východný ekonomický koridor, oznámený v roku 2018, ktorý vidí BRI ako príležitosť. Vďaka svojej strategickej pozícii má krajina potenciál stať sa dopravným uzlom a logistickým centrom regiónu. Kľúčovou je teda dopravná infraštruktúra ako napríklad pan-ázijská železničná sieť, diaľnica spájajúca Thajsko s Kambodžou, spomínaná vysokorýchlostná železnica či mosty cez rieku Mekong.¹²⁰

Mjanmarsko ako jedna z najchudobnejších krajín ASEAN-u sa podieľa na čínskych BRI investíciách podieľa 5 projektami v hodnote viac ako 3 miliardy USD. Ide o slabú ekonomiku s vnútornou politickou nestabilitou, ale dôležitou geografickou polohou. Schopnosť vládnuť mjanmarskej vojenskej junty navyše výrazne oslabujú nezávislé vojenské skupiny bojujúce o nezávislosť.¹²¹ Krajina sa ocitla v medzinárodnej izolácii od roku 2017, keď vypukli etnické čistky minority Rohingya. Táto situácia vytvorila príležitosť pre Čínu a jej angažovanie sa prostredníctvom BRI. Už v roku 2018 podpísali obe vlády rámcovú dohodu o implementácii BRI. Zameraná je na kľúčový projekt 1700 km dlhého Čínsko-mjanmarského ekonomického koridoru. Ten siahla od čínskej provincie Yunnan cez veľké mjanmarské mestá až po mjanmarské mesto Kyaukphyu na západnom pobreží, kde sa nachádza špeciálna ekonomická zóna. Po príklade zo Srí Lanky z roku 2017, kedy po neschopnosti krajiny splácať svoj dlh, Čína prezvala vlastníctvo nad jej prístavom, vzrástli obavy z podobného scenáru v Mjanmarsku. Krajina má najväčší dlh (40 %) práve voči Číne. Rozhodla sa preto znížiť svoj rozpočet v ekonomickej zóne v Kyaukphyu z 7,3 miliardy na 1,3 miliardy USD. V kontexte medzinárodnej izolácie sú však investície z Číny jednou alternatívou pre krajinu. Objasnil to aj čínsky prezident Si Ťin-Pching pri svojej prvej oficiálnej návšteve Mjanmarska v roku 2020.¹²² Medzi ďalšie kľúčové BRI investície v krajine patrí aj železnica medzi mestami Muse a Mandalay či rozvojový projekt v New Yangon City.¹²³

¹¹⁹ UJVARI, Balazs. The Belt and Road Initiative – the ASEAN Perspective. In: Egmont Institute. [online]. [2015]. [cit. 2022-15-12]. Dostupné na:

<https://www.egmontinstitute.be/app/uploads/2019/03/SPB107.pdf>

¹²⁰ BANGKOK POST. Prayut lauds BRI at forum. [online]. [2019]. [cit. 2022-20-12]. Dostupné na:

<https://www.bangkokpost.com/thailand/general/1667740/prayut-lauds-bri-at-forum>

¹²¹ TRITTO, Angela. The Belt and Road Initiative as a Catalyst for Institutional Development: Evidence from Indonesia, Malaysia, and Myanmar. In: HKUST Institute for Emerging Market Studies. [online]. [2019]. [cit. 2022-20-12]. Dostupné na:

<https://archives.hkust.edu.hk/dspace/bitstream/9999/47810/1/IEMS-Thought-Leadership-Brief-no30.pdf>

¹²² MARK, SiuSue – OVERLAND, Indra – VAKULCHUK, Roman. Sharing the Spoils: Winners and Losers in the Belt and Road Initiative in Myanmar. In: Norwegian Institute of International Affairs [online]. Oslo: Journal of Current Southeast Asian Affairs, 2020, č. 39, s. 382 – 399, [cit. 2022-20-12]. Dostupné na:

<https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/1868103420962116>

¹²³ MARK, SiuSue – OVERLAND, Indra – VAKULCHUK, Roman. Sharing the Spoils: Winners and Losers in the Belt and Road Initiative in Myanmar. In: Norwegian Institute of International Affairs [online]. Oslo: Journal of Current Southeast Asian Affairs, 2020, č. 39, s. 382 – 399, [cit. 2022-20-12]. Dostupné na:

<https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/1868103420962116>

Najmenším príjemcom čínskych BRI investícií je podľa „China Global investment Tracker“ Brunej s jedným projektom označeným ako BRI v hodnote viac ako 3 miliardy USD. Ide o spoločný čínsko-brunejský petrochemický priemyselný park s hlbokovodným prístavom v meste Muara. Tento spoločný projekt sa rozprestiera na ploche 955 hektárov a obsahuje ropné rafinérie a petrochemické zariadenia. Brunej a Čína majú veľmi priateľské krajiny, ktoré sa prejavujú aj v čínskych investíciách do modernizácii brunejskej infraštruktúry. Krajina vníma BRI ako príležitosť pre svoju víziu „Wawasan Brunei 2035“, ktorá má za cieľ posunúť krajinu na najvyššie miesta v rebríčku kvality života a príjmu na obyvateľa. V roku 2019 sa brunejský sultán Haji Hassanali Bolkiah počas oficiálnej návštevy Číny stretol so Si Ťin-Pchingom a dohodol sa na prepojení vízie „Wawasan Brunei 2035“ s čínskym BRI. Toto čínsko-brunejské prepojenie zdôraznil aj čínsky minister zahraničných vecí Wang Yi počas návštevy Bruneja v roku 2021. Brunej vníma BRI ako príležitosť pre diverzifikáciu svojej ekonomiky, ktorá je závislá na príjmoch z ropy a plynu.¹²⁴

¹²⁴ GOULARD, Sebastien. China's BRI in some ASEAN countries (3/4):Wawasan Brunei 2035. In: One Belt One Road Europe. [online]. [2021]. [cit. 2022-20-12]. Dostupné na: <https://www.oboreurope.com/en/chinas-bri-asean-brunei/>

3.2. USA

Čína a USA v súčasnosti predstavujú dve ústredné svetové veľmoci čo sa týka ekonomickej a vojenskej sily. Preto nie je žiadnym prekvapením, že práve Spojené štáty sú jednou z kľúčovou agendou zahraničnej politiky Číny. Na rozdiel od krajín juhovýchodnej Ázie, kde má Čína výrazne dominantné postavenie, sú vzťahy s USA skôr v horizontálnej rovine. Ani jeden z aktérov nemá nadradené postavenie a ide teda o tradičné veľmocenské vzťahy. Nebolo tomu tak vždy a najmä posledné desaťročie, charakterizované výrazným ekonomickým rastom Číny, presmerovalo bilaterálne vzťahy na novú trajektóriu. Tento rýchly vývoj priniesol aj širokú paletu nových oblastí, v ktorých obe krajiny začali spolupracovať. Nad rámec oblasti bilaterálneho obchodu sa spolupráca rozšírila aj do oblastí ako sú klimatická kríza, zdravotníctvo, boj proti terorizmu, denuklearizácia či kybernetická bezpečnosť. Čína aj USA museli na rastúcu prepojenosť reagovať. Obe krajiny prišli so svojimi stratégiami bilaterálnych vzťahov. Čínsky prezident Si Ťin-pching oznámil stratégiu „nového typu veľmocenských vzťahov“ a prezident Barack Obama stratégiu „návratu do ázijsko-pacifickej oblasti.“ Od roku 2013 boli bilaterálne vzťahy veľmi dynamické a turbulentné. Každá americká administratíva, aj napriek kontinuite, mala určité odlišnosti v prístupe k Číne. Za administratívy prezidenta Baracka Obamu dochádzalo k rozširovaniu spolupráce a otváraní komunikačných kanálov. Dominantnou témou bol pokrok v klimatických rokovaníach. Napätie vo vzťahoch spôsobilo predovšetkým obvinenie z čínskej krádeže dát či militarizácie v Juhočínskom mori. Administratíva Donalda Trumpa priniesla viac asertívnu a protekcionistickú politiku. Pretavilo sa to až do ekonomickej vojny medzi oboma krajinami s niekoľko kôl opatrení a protiopatrení. Spojené štáty boli hlasnejšie v poukazovaní na porušovanie ľudských práv čo Čína brala ako zasahovanie do vnútorných záležitostí krajiny. Horúcou témou v čínsko-amerických vzťahoch bola problematika Hongkongu. Počas administratívy Joe Bidena ostávala pozícia voči Hongkongu, Taiwanu či Sin-ťiangom nezmenená. Napäté čínsko-americké vzťahy zotrvali aj napriek bidenovej snahe znova otvárať komunikačné kanály.

3.2.1 Administratíva Baracka Obamu

Čínsky prezident Si Ťin-pching nastúpil do funkcie prezidenta počas druhého volebného obdobia amerického prezidenta Baracka Obamu. Prístup Číny k bilaterálnym vzťahom so Spojenými štátmi bol zhmotnený v jeho novom koncepte vzťahov v tzv. „novom type veľmocenských vzťahov.“ Tento koncept bol založený na princípoch žiadneho konfliktu, žiadnej konfrontácie, vzájomného rešpektu a obojstranne prospešnej spolupráce.¹²⁵ Prezident Barack Obama počas volebného obdobia reflektoval na fakt, že

¹²⁵ Li, Cheng. Assessing U.S.-China relations under the Obama administration. In: Brookings. [online]. [2016]. [cit. 2023-05-01]. Dostupné na: <https://www.brookings.edu/opinions/assessing-u-s-china-relations-under-the-obama-administration/amp/?fbclid=IwAR1JK4FkkSOqOrHt4eIXAmd12FIJ8C0iyEcsQmxoSnC0Tdxmyt8NO7mf12Y>

sa z Číny stala svetová veľmoc. Okrem stále silnejúcej armády zaznamenala Čína aj obrovský ekonomický rast. V roku 2014 vystriedala USA v pozícii najsilnejšej ekonomiky sveta. Reakciou USA bolo prijatie novej stratégie „návratu do ázijsko-pacifickej oblasti“. ¹²⁶ Vzťahy medzi oboma veľmocami sa postupne rozširovali do nových oblastí. Okrem vzájomného bilaterálneho obchodu sa rozrástli aj do oblastí ako sú Juhočínske more, Východočínske more, Transpacifické partnerstvo (TPP), klimatická kríza, denuklearizácia, kybernetická bezpečnosť či boj proti terorizmu. Nová čínska, ako aj americká stratégia boli teda nevyhnutnou reakciou na čoraz viac komplexné bilaterálne vzťahy. Dôležitosť Číny ako svetového aktéra demonštrovala aj obamová návšteva Číny hneď v prvý rok svojho volebného obdobia. Urobil tak ako prvý prezident v histórii USA.

Kľúčovým samitom v budovaní vzájomných vzťahov medzi oboma prezidentami bolo stretnutie v Kalifornii v júni 2013. Agendou samitu boli okrem budovania si osobných vzťahov a vytvárania komunikačných kanálov aj témy ako klimatická kríza, obchod, bilaterálne dohody, férová konkurencia, denuklearizácia kórejského polostrova, spory v Juhočínskom a Východočínskom mori, medzinárodná bezpečnosť, ľudské práva či nový koncept veľmocenských vzťahov. Práve nový koncept vzájomných bilaterálnych vzťahov bola jedna z popredných vecí, ktorú čínsky prezident zdôraznil na tlačovej konferencii na záver stretnutia v Kalifornii. Medzi kľúčové záležitosti považoval bilaterálnu obchodnú zmluvu a akceleráciu v rokovaniach o jej hlavných článkoch. Vo svojom prejave vyjadril podporu aj tzv. „novému typu vojenských vzťahov“, v rámci ktorého rezorty obrany podpísali dokument o užšej vojenskej spolupráci, najmä v oblasti vojenských výmen a prehlbovaním vzájomnej dôvery. Jedným z kľúčových tém stretnutia boli aj klimatické rokovania. Si Ťin-pching zdôraznil predovšetkým tzv. „post-2020 ciele“ a ubezpečil, že obe krajiny budú pracovať na tom, aby sa našla dohoda pred klimatickým samitom v Paríži v roku 2015. Oznamil aj praktickú spoluprácu v oblasti zelenej energie či ochrany životného prostredia. V oblasti boja proti terorizmu súhlasil so zdieľaním spravodajských informácií a zamerania sa na kybernetický terorizmus. Podporil aj hľadania riešení v oblasti iránskej jadrovej problematiky či denuklearizácie kórejského polostrova. Na záver svojho prejavu zdôraznil vzájomnú dohodu o dodržiavaní zásad ako sú vzájomný rešpekt, hľadanie spoločných riešení aj napriek rozdielnym pohľadom či využívanie konštruktívneho spôsobu pri zaoberaní sa citlivými otázkami.

Jeho náprotivok Obama vo svojom prejave po stretnutí zdôraznil, že „USA vítajú Čínu, ktorá je stabilná, prosperujúca, mierová a zodpovedná“. Obama považoval obchod za kľúčovú tému. Spomenul dôležitosť obchodnej dohody, pri ktorej zdôraznil aj potrebu rovnakých podmienok, aby mohli zahraničné firmy v Číne férovo súťažiť najmä s čínskymi štátnymi podnikmi. Za dôležité považoval predovšetkým ochranu duševného vlastníctva a obchodných tajomstiev v kontexte kybernetických hrozieb. V oblasti klimatickej krízy či medzi armádnej spolupráci sa zhodoval so Si Ťin-pchingom. Na rozdiel od čínskeho prezidenta vyjadril aj veľký záujem na zabezpečení slobody plavby v Juhočínskom a Východočínskom mori. Pozícia USA vyjadrovala, že teritoriálne spory

¹²⁶ CANRONG, Jin. How America's relationship with China changed under Obama. In: World Economic Forum. [online]. [2016]. [cit. 2023-05-01]. Dostupné na: <https://www.weforum.org/agenda/2016/12/america-china-relationship/?fbclid=IwAR1JK4FkkSOqOrHt4elXAMd12FIJ8C0iyEcsQmxoSnC0Tdxmyt8NO7mfl2Y>

musia byť riešené mierovou cestou na základe medzinárodného práva. Vo vzťahu k Taiwanu potvrdil svoj záväzok k politike jednej Číny založený na spoločných komuniké a Zákone o vzťahoch s Taiwanom. Povzbudil obe strany k progresu pri budovaní väzieb, znižovaní napätia a nastoľovaní stability. Na rozdiel od čínskeho prezidenta spomenul aj určité oblasti z vnútornej politiky Číny. V spojitosti s Hongkongom zdôraznil americkú podporu dodržiavania základných ľudských práv. Súčasťou jeho prejavu bol aj Tibet, ktorý USA uznáva ako súčasť Číny, ale zároveň povzbudzuje Čínu, aby udržiavala jeho unikátnu kultúrnu, náboženskú a lingvistickú identitu.¹²⁷

Positívne vzťahy medzi Si Ťin-pchingom a Obamom nastolené po úvodnom vzájomnom samite sa nalomili v máji 2014, keď Úrad prokurátora v Pensylvánii obvinil 5 čínskych občanov. Obvinenia sa týkali z počítačového hackovania a ekonomickej špionáže voči americkým firmám z odvetvia jadrovej energie, solárnej energie a spracovania kovov. V správe amerického prokurátora sa píše o podozrení z ukradnutia informácií dôležitých pre amerických konkurentov v Číne vrátane štátnych podnikov. Obvinenia sa týkali aj krádeže citlivej internej komunikácie, ktorá mohla potenciálne poskytnúť náhľad do slabých stránok amerických spoločností. Hackeri mali byť úradníkmi Čínskej ľudovej armády a ku spáchaniu činov malo dôjsť v období medzi rokmi 2006 – 2014. Americký generálny prokurátor Eric Holder povedal, že „ide o prvé obvinenie voči štátnemu aktérovi, ktorý vykonal ekonomickú špionáž tohto typu. Rozsah obchodných tajomstiev a ďalších citlivých dokumentov sú významného vplyvu a vyžadujú si agresívnu odpoveď.“¹²⁸ Čína v reakcii na obvinenia zastavila spoluprácu s USA v oblasti boja proti kybernetickej kriminalite, na ktorej sa zhodli lídri oboch krajín v predchádzajúcom roku. Taktiež prisľúbila, že bude vyšetřovať všetkých amerických poskytovateľov dôležitých IT produktov a služieb. Čínske štátne médiá zároveň začali obviňovať americké popredné firmy ako Google, Apple, Yahoo, Microsoft či Facebook zo špionáže a krádeže tajomstiev.¹²⁹

Dôležitým míľnikom v spoločnej snahe Číny a USA v boji proti klimatickej kríze bolo spoločné stanovisko počas Samitu pre ázijsko-pacifickú ekonomickú spoluprácu v novembri 2014. Záväzky, ktoré vzišli z vyhlásenia prezidentov vzbudili nádeje, že dôjde k posilneniu rokovaní pred OSN klimatickým samitom v Paríži v 2015. V spoločnom vyhlásení si obe krajiny uvedomujú ich kritickú rolu v boji proti klimatickej kríze. Obe strany sa zaviazali pracovať spoločne s ostatnými krajinami, aby prijali protokol s právnou účinnosťou na OSN klimatickom samite v Paríži. Si Ťin-pching, ako aj Obama oznámili ich „post-2020“ stratégie v boji proti klimatickej kríze. USA sa zaviazali znížiť svoje emisie o 26-28 % do roku 2025 v porovnaní s úrovňou v roku 2005.

¹²⁷ The White House. Remarks by President Obama and President Xi Jinping in Joint Press Conference. [online]. [2014]. [cit. 2023-05-01]. Dostupné na: <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2014/11/12/remarks-president-obama-and-president-xi-jinping-joint-press-conference>

¹²⁸ U.S. ATTORNEY'S OFFICE. U.S. Charges Five Chinese Military Hackers For Cyber Espionage Against U.S. Corporations And A Labor Organization For Commercial Advantage. [online]. [2014]. [cit. 2023-05-01]. Dostupné na: <https://www.justice.gov/usao-wdpa/pr/us-charges-five-chinese-military-hackers-cyber-espionage-against-us-corporations-and>

¹²⁹ SELYUKH, Alina – CHIACU, Doina. China cyber crime cooperation stalls after U.S. hacking charges. In: Reuters. [online]. [2024]. [cit. 2023-05-01]. Dostupné na: <https://www.reuters.com/article/usa-cybersecurity-china/china-cyber-crime-cooperation-stalls-after-u-s-hacking-charges-idINKBN0F12SP20140626>

Čína preukázala menej ambiciózne ciele, nakoľko sa zaviazala dosiahnuť vrchol svojich emisií okolo roku 2030 a zvýšiť podiel nefosílnych palív na spotrebe primárnej energie o približne 20 % do roku 2030. Krajiny oznámili aj ich záujem o posilňovanie spolupráce v oblasti technológií. Oznámili nové spoločné opatrenia ako napríklad rozširovanie spoločného výskumu a vývoja čistej energie, pokrok v zachytávaní, využívaní a ukladaní uhlíka, podporu obchodu so zeleným tovarom či spustenie iniciatívy „Low-carbon Cities“.¹³⁰

Čínska výstavba umelých ostrovov v oblasti Spratleyho ostrovoch v Juhočínskom mori a ich následná militarizácia vyvolala ďalšie napätie v americko-čínskych vzťahoch. V máji 2015 na Shangri-La konferencii o ázijskej bezpečnosti vyzval americký minister obrany Čínu, aby sa zdržala jej kontroverzných nárokov na územia v Juhočínskom mori. Rovnako tak dodal, že USA sú proti ďalšej militarizácii v sporných územiach. Hovorca americkej armády podplukovník Jeffrey Pool zase vyzval Čínu, aby úplne zastavila svoj program rekultivácie ostrovov a zapojila sa diplomatických rokovaní s cieľom zastavenia aktivít tohto typu u všetkých zaangažovaných strán. Pred samotnou konferenciou americkí predstavitelia tvrdili, že obrázky zo satelitov amerického námorného dohľadu poskytujú dôkaz o tom, že Čína umiestňuje vojenské zariadenia na umelých ostrovoch. Hovorkyňa čínskeho ministerstva zahraničných vecí Hua Chunying reagovala, že „Čína má nespornú suverenitu nad Spratleyho ostrovmi.“ Tiež dodala, že „nikto zo zahraničia nemá právo prichádzať s takýmito nezodpovednými poznámkami o aktivitách súvisiacich s Čínou.“ Podľa Hua Chunying sú „činnosti súvisiace s výstavbou, ktoré Čína na ostrovoch podniká, zamerané na zlepšenie životných podmienok personálu, ktorý sa tam nachádza, a na lepšie plnenie medzinárodných povinností a záväzkov pri pátraní, záchrane a poskytovaní verejných služieb.“¹³¹

3.2.2. Administratíva Donalda Trumpa

V roku 2017 nastúpil do úradu Donald Trump a Spojené štáty mali po 8 rokoch republikánskeho prezidenta. Jeho proklamovaná izolacionistická politika v štýle „America first“ sa prejavila aj vo vzájomných čínsko-amerických vzťahoch. Trump prišiel s oveľa tvrdšou politikou voči Číne, ktorá sa odklňala od politiky jeho predchodcu. Kým obamová administratíva pracovala viac na budovaní priateľských vzťahov, otvorených komunikačných kanálov a rozširujúcej sa spolupráci, trumpová administratíva prichádzala s ekonomickými, diplomatickými opatreniami, ochranou domácich firiem aj za cenu obmedzovania voľného obchodu, ako aj veľmi ostrými vyjadreniami amerických predstaviteľov na adresu Číny. Ešte pred oficiálnym nástupom do funkcie koncom roka 2016 vyvolal diplomatický protest z Číny, keď sa rozhodol prijať telefonický hovor s taiwanskou prezidentkou. O jeho prístupe k čínsko-americkým vzťahom napovedal aj rozhovor pre Fox News, v ktorom poprel nevyhnutnosť USA

¹³⁰ The White House. U.S.-China Joint Announcement on Climate Change. [online]. [2014]. [cit. 2023-05-01]. Dostupné na: <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2014/11/11/us-china-joint-announcement-climate-change>

¹³¹ WEE Sui-Lee. China defies U.S. call to stop island project in South China Sea. In: Reuters. [online]. [2014]. [cit. 2023-05-01]. Dostupné na: <https://www.reuters.com/article/us-china-usa-southchinasea-idUSKCN0J80LH20141124>

zotrvávať na pozícii, že Taiwan je súčasťou „jednej Číny“. Okrem toho kritizoval Čínu za jej menové politiky, aktivity v Juhočínskom mori či postoj k Severnej Kórei.¹³² Trumpové volebné obdobie bolo poznačené predovšetkým obchodnou vojnou s Čínou, ktorá začala v roku 2018 a pokračovala sériou amerických ekonomických opatrení a protiopatrení zo strany Číny. Taktiež dochádzalo čoraz častejšie k otvorenejšej a tvrdšej kritike voči správaniu sa Číny v súvislosti s podozreniami zo špionáže, ako aj poklesom autonómie v Hongkongu, rozšírením koronavírusu či potláčaním ľudských práv v Sín-tiangu.

Už v apríli v roku 2017 došlo k prvému osobnému stretnutiu Trumpa so Si Ťin-pchingom. Americký prezident privítal svojho čínskeho náprotivka v rezidencii Mar-a-Lago na Floride v rámci 2-dňového samitu. Trump považoval obchod za jeden z kľúčových bodov samitu. Poukazoval predovšetkým na dlhotrvajúci veľký obchodný deficit USA voči Číne, ktorý pripisoval nespravodlivému zaobchádzaniu zo strany Číny a „strašným“ obchodným dohodám. Jedným z výstupom stretnutia bola práve dohoda oboch prezidentov na novom 100-dňovom pláne obchodných rokovaní s cieľom zníženia veľkého amerického obchodného deficitu s Čínou. Americký minister zahraničných vecí ocenil úprimné rozhovory ohľadom obchodu či Severnej Kórei a vyjadril želanie, že by Čína mohla byť súčasťou novej stratégie na ukončenie nezodpovedného správania sa Severnej Kórei a zabezpečenie stability v severovýchodnej Ázii. V hodnotení čínskeho prezidenta dominovali všeobecné stanoviská. Ocenil stretnutie ako príležitosť na budovanie si hlbšieho porozumenia, dôvery, priateľstva a pracovných vzťahov. Tiež vyjadril nádej, že sa vzťahy budú vyvíjať v priateľskom duchu, aby obe krajiny naplnili svoju historickú zodpovednosť.

Predzvesťou obchodnej vojny medzi oboma veľmocami bolo trumpové vyhlásenie začiatkom 2018 o tom, že Spojené štáty uvalia 25 % clá na oceľ a 10 % clá na hliník.¹³³ Argumentoval potrebou ochrany národnej bezpečnosti v súvislosti s úpadkom amerického oceliarskeho a hliníkového priemyslu v reakcii na obvinenia producentov, že čínska vláda subvencuje výrobu a naruša tak pravidlá svetového obchodu.¹³⁴ Neskôr v marci oznámil ďalšie clá na čínsky import v hodnote 50 miliárd USD ako reakciu na obvinenia Číny z krádeže technológie a duševného vlastníctva. Zamerané boli na približne 1300 druhov produktov z oblasti ako sú letectvo, informačné a komunikačné technológie či stroje.¹³⁵ V apríli boli oznámené čínske protiopatrenia, ktoré zahŕňali zvýšenie colnej sadzby o 25 % na bravčové výrobky a hliník. Okrem nich uvalila aj nové 15 % clá na ďalších 120 druhov amerických produktov, medzi ktorými

¹³² BOHAN, Caren – BRUNNSTROM, David. Trump says U.S. not necessarily bound by 'one China' policy. In: Reuters. [online]. [2016]. [cit. 2023-05-01]. Dostupné na: <https://www.reuters.com/article/us-usa-trump-china-idUSKBN1400TY?il=0>

¹³³ SWAN, Jonathan. Trump declares his trade war: targets steel, aluminum. In: Axios. [online]. [2018]. [cit. 2023-05-01]. Dostupné na: <https://www.axios.com/2018/03/01/trump-declares-his-trade-war-targets-steel-aluminum>

¹³⁴ MCBRIDE, James. The Risks of U.S. Steel and Aluminum Tariffs. In: Council on Foreign Relations. [online]. [2018]. [cit. 2023-05-01]. Dostupné na: <https://www.cfr.org/background/risks-us-steel-and-aluminum-tariffs>

¹³⁵ THOMAS, Ken – WISEMAN, Paul. Trump orders huge tariffs on China, raises trade war worries. In: AP News. [online]. [2018]. [cit. 2023-05-01]. Dostupné na: <https://apnews.com/article/china-north-america-technology-business-donald-trump-73e5e5aa7be2408892e9904d642d2137>

boli mandle, jablká, víno, sušené ovocie, oceľové rúry, modifikovaný etanol či ženšen.¹³⁶ Obchodná vojna eskalovala v júly 2018, kedy Trump oznámil ďalšie clá na čínske produkty v hodnote 34 miliárd USD. Išlo o viac ako 800 druhov čínskych produktov zahŕňajúcich sektor priemyslu a dopravy, ako aj televízie či lekárske potreby, ktoré boli zaťažené 25 % dovoznými clami.¹³⁷ Čínska strana reagovala ďalšími protiopatreniami zameranými na produkty v celkovej hodnote tiež okolo 34 miliárd USD. Išlo o produkty ako hovädzie mäso, mliečne výrobky, morské plody či sójové bôby.¹³⁸ Spojené štáty prišli v septembri 2018 ešte s tvrdšími opatreniami, keď oznámili 10 % clá na ďalších 200 miliárd USD čínskeho tovaru.¹³⁹ V októbri 2018 vystúpil americký viceprezident Mike Pence s prejavom odôvodňujúcim pokračovania obchodnej vojny s USA. Obvinil v ňom Čínu z politik, ktoré sú v rozpore s voľným a férovým obchodom ako je menová manipulácia, krádež duševného vlastníctva, nútený transfer technológií, clá, kvóty a priemyselné subvencie. V prejave taktiež obvinil Čínu, že „využíva svoju silu a vplyv na zasahovanie do vnútornej politiky USA.“¹⁴⁰ Hovorkyňa čínskeho ministerstva zahraničných vecí, Hua Chunying reagovala, že „americké obvinenia sa nezakladajú na pravde.“ Americké obvinenia opísala ako „smiešne“. Spojené štáty podľa čínskej strany stigmatizujú normálnu spoluprácu s Čínou ako zasahovanie do vnútornej politiky. Svoje vyjadrenie doplnila aj o výzvu pre USA o nápravu svojich previnení, zastavenia obviňovania Číny a poškodzovania čínsko-amerických vzťahov.¹⁴¹ V máji 2019 došlo k ďalšiemu kolu opatrení, keď USA zvýšili clá z 10 na 25 % na produkty v hodnote 200 miliárd USD zaťažených clami z predchádzajúceho roka.¹⁴² Čína odvetou oznámila plány na zvýšenie ciel na americký tovar v hodnote 75 miliárd USD.¹⁴³

¹³⁶ ROSENFELD, Everett. China announces it's imposing new tariffs on 128 US products. In: CNBC. [online]. [2018]. [cit. 2023-05-01]. Dostupné na: <https://www.cnbc.com/2018/04/01/china-announces-new-tariffs-on-us-meat-and-fruit-amid-trade-war-fears.html>

¹³⁷ OFFICE OF THE UNITED STATES TRADE REPRESENTATIVE. USTR Releases Product Exclusion Process for Chinese Products Subject to Section 301 Tariffs. [online]. [2018]. [cit. 2023-05-01]. Dostupné na: <https://ustr.gov/about-us/policy-offices/press-office/press-releases/2018/july/ustr-releases-product-exclusion>

¹³⁸ ZHONG, Raymond. China Strikes Back at Trump's Tariffs, but Its Consumers Worry. [online]. [2018]. [cit. 2023-05-01]. Dostupné na: <https://www.nytimes.com/2018/07/06/business/china-trump-trade-war-tariffs.html>

¹³⁹ BOWN, Chad P. Four years into the trade war, are the US and China decoupling. In: The Peterson Institute for International Economics. [online]. [2022]. [cit. 2023-05-01]. Dostupné na: <https://www.piie.com/blogs/realtime-economics/four-years-trade-war-are-us-and-china-decoupling>

¹⁴⁰ The White House. Remarks by Vice President Pence on the Administration's Policy Toward China. [online]. [2018]. [cit. 2023-10-01]. Dostupné na: <https://trumpwhitehouse.archives.gov/briefings-statements/remarks-vice-president-pence-administrations-policy-toward-china/>

¹⁴¹ MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS OF THE PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA. Foreign Ministry Spokesperson Hua Chunying Making Clear China's Position in Response to US Leader's Groundless Accusations Against China. [online]. [2018]. [cit. 2023-10-01]. Dostupné na: https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/xwfw_665399/s2510_665401/2535_665405/201810/t20181005_696937.html

¹⁴² OFFICE OF THE UNITED STATES TRADE REPRESENTATIVE. USTR Releases Product Exclusion Process for Chinese Products Subject to Section 301 Tariffs. [online]. [2018]. [cit. 2023-05-01]. Dostupné na: <https://ustr.gov/about-us/policy-offices/press-office/press-releases/2018/july/ustr-releases-product-exclusion>

¹⁴³ LI, Lin. China Announces Retaliatory Tariffs on US\$75 Billion in Annual Imports from the United States in Response to Latest Section 301 Action; President Trump Immediately Announces Increase of Section 301 Tariff Rates. In: White & Case. [online]. [2019]. [cit. 2023-10-01]. Dostupné na:

Nádej pre upokojenie situácie a nápravu obchodných vzťahov do normálu priniesla prvá fáza americko-čínskej obchodnej dohody, ktorá bola podpísaná v januári 2020. Podpísali ju americký prezident Donald Trump a čínsky vicepremiér Liu Chce v Bielom dome. V dohode sa písalo o znížení niektorých amerických ciel na čínsky tovar výmenou za prisľuby Číny, že bude nakupovať viac amerických produktov z odvetvia poľnohospodárstva, energetiky a priemyslu. Spojené štáty sa zaviazali znížiť colnú sadzbu zo septembra 2019 na polovicu, ktorá bola uvalená na tovar v hodnote 120 miliárd USD. Čína súhlasila so zvýšením nákupu amerických produktov a služieb o najmenej 200 miliárd USD v priebehu nasledujúcich dvoch rokoch. Dohoda sa netýkala ciel prijatých v ostatných rokoch v priebehu obchodnej vojny, tie mali byť predmetom druhej fázy obchodných rokovaní. Obe strany sa však zaviazali pozastaviť nové plánované clá.¹⁴⁴ Súčasťou dohody boli aj nové záväzky pre Čínu v oblasti ochrany duševného vlastníctva, núteného transferu technológií a regulačných obchodných bariér pre rôzne tovary a služby v USA.¹⁴⁵ Čína sa zaviazala chrániť patenty, ochranné známky či autorské práva. V dohode tiež prisľúbila, že sa zdrží devalvácii meny na získanie konkurenčnej výhody.¹⁴⁶

Veľkou témou čínsko-amerických vzťahov počas trumpovej administratívy bola otázka Hongkongu. Situácia v krajine eskalovala v marci 2019, keď hongkonská vláda navrhla zákon, ktorý by umožňoval vydávanie osôb do pevninskej Číny. Nasledovala vlna 6 týždňových protestov, na ktorých sa podľa Human Rights Watch malo zúčastniť až 25 % hongkonskej populácie.¹⁴⁷ Spojené štáty vyjadrili podporu protestujúcim, keď prezident Trump podpísal v novembri 2019 Hongkonský zákon o ľudských právach a demokracii, ktorý mal obrovskú podporu v oboch komorách kongresu. Zákon udeľuje Spojeným štátom právo uvaliť sankcie na osoby zodpovedné za porušovanie medzinárodne uznaných ľudských práv v Hongkongu. Od prezidenta vyžaduje, aby doručoval správu do výborov kongresu, v ktorej identifikuje osoby zodpovedné za tieto porušovania. Zákon okrem iného tiež požaduje, aby minister zahraničných vecí vydal aspoň raz ročne kongresu správu, v ktorej uvedie či by sa aj naďalej malo v Hongkongu uplatňovať osobitné právne zaobchádzanie podľa práva USA.¹⁴⁸ V stanovisku zákona sa píše, že cieľom USA je podporovať demokratické túžby obyvateľov Hongkongu, vrátane

<https://www.whitecase.com/insight-alert/china-announces-retaliatory-tariffs-us75-billion-annual-imports-united-states#:~:text=On%20August%202019%2C%20China's,1%2C717%208%2Ddigit%20tariff%20lines%2C>

¹⁴⁴ LAWDER et al. What's in the U.S.-China Phase 1 trade deal. In: Reuters. [online]. [2020]. [cit. 2023-10-01]. Dostupné na: <https://www.reuters.com/article/us-usa-trade-china-details-factbox-idUSKBN1ZE2IF>

¹⁴⁵ LESTER, Simon – Zhu, HUAN. The U.S.-China Phase One Trade Deal: On to Phase Two, or Time to Phase It Out. In: CATO Institute. [online]. [2021]. [cit. 2023-10-01]. Dostupné na: <https://www.cato.org/blog/us-china-phase-one-deal-phase-two-or-time-phase-it-out>

¹⁴⁶ LAWDER et al. What's in the U.S.-China Phase 1 trade deal. In: Reuters. [online]. [2020]. [cit. 2023-10-01]. Dostupné na: <https://www.reuters.com/article/us-usa-trade-china-details-factbox-idUSKBN1ZE2IF>

¹⁴⁷ RICHARDSON, Sophie. Numbers Tell the Story of Hong Kong's Human Rights. In: Human Rights Watch. [online]. [2019]. [cit. 2023-10-01]. Dostupné na: <https://www.hrw.org/news/2019/12/06/numbers-tell-story-hong-kongs-human-rights>

¹⁴⁸ SPICEHANDLER, Daniel. The Hong Kong Human Rights and Democracy Act of 2019: A Brief Overview and Discussion. In: Columbia Journal of Transnational Law. [online]. [2020]. [cit. 2023-10-01]. Dostupné na: <https://www.jtl.columbia.edu/bulletin-blog/the-hong-kong-human-rights-and-democracy-act-of-2019-a-brief-overview-and-discussion>

slobodnej voľby ich predstaviteľov. Okrem iného nalieha na čínsku vládu, aby dodržiavala svoje záväzky voči Hongkongu a umožnila jeho fungovanie s vysokou úrovňou autonómie bez neprimeraného zasahovania. Spojené štáty vyjadrili podporu uplatňovania práv slobody prejavu, tlače a iných základných slobôd.¹⁴⁹ Čínska vláda označila americký zákon ako zasahovanie do vnútornej politiky Číny a prišla s odvetnými opatreniami. Medzi nimi bol zákaz pre americké lode kotviť v Hongkongu a zastavenie činnosti niekoľkých amerických mimovládnych organizácií. Išlo o organizácie, ktoré boli veľmi hlasné v poukazovaní na čínske aktivity v Hongkongu ako sú Human Rights Watch, Freedom House či National Democratic Institute for International Affairs.¹⁵⁰ Situácia v Hongkongu získala novú dynamiku v roku 2020 po tom ako Čína prijala zákon o národnej bezpečnosti. Vďaka nemu získal Peking väčšie právomoci pri trestaní kritikov. Zákon vyvolal ďalšiu vlnu protestov obyvateľov, ktorí ho považovali ako veľký zásah do ich slobôd. O dva týždne neskôr prezident Trump vydal vykonávací príkaz, ktorý ukončuje preferenčný obchodný štatút mesta. Odôvodnil to faktom, že osobitná administratívna oblasť Hongkong už nie je dostatočne autonómna na to, aby odôvodňovala rozdielne zaobchádzanie vo vzťahu k Číne podľa osobitných zákonov Spojených štátov.¹⁵¹ Čínskou odpoveďou boli odvetné sankcie voči rôznym subjektom a osobám v USA. Podľa čínskeho ministerstva zahraničných vecí sú záležitosti Hongkongu čisto vnútornými a žiadna cudzia krajina do nich nemá právo zasahovať.¹⁵²

V roku 2020 zasiahla do čínsko-amerických vzťahov aj nečakaná pandémia koronavírusu. Po tom ako sa koncom roka 2019 objavil v čínskom Wu-chane nový typ vírusu a začiatkom roka 2020 sa začal šíriť do celého sveta, sa medzi oboma krajinami spustila vlna obviňovaní a útokov. Americký prezident Trump obviňoval Čínu za neschopnosť včasného identifikovania, zastavenia či varovania pred vírusom. Spojené štáty by podľa neho mohli prísť včas s riešením, ak by čínska strana informovala čo sa deje vo vnútri. Podľa hovorca čínskeho ministerstva zahraničných vecí išlo o snahy o očiernenie a hádzanie zodpovednosti na čínsku vládu. Tvrdenia amerických predstaviteľov, že vírus pochádza Wu-chanu označil za "nemorálne a nezodpovedné". Spojené štáty si v marci 2020 dokonca predvolali čínskeho veľvyslanca v USA za tweet hovorca čínskeho ministerstva zahraničných vecí Lijiana Zhao, ktorý šíril konšpiračnú teóriu o tom, že vírus nepochádza z Číny, ale že ho tam mohla priniesť americká armáda.¹⁵³ Po počiatočnom obviňovaní boli na pozadí šíriaceho sa koronavírusu obe strany prinútené aj napriek zhoršujúcim sa bilaterálnym vzťahom nájsť priestor pre

¹⁴⁹ U.S. GOVERNMENT PUBLISHING OFFICE. Hong Kong Human Rights and Democracy Act of 2019. [online]. [2019]. [cit. 2023-10-01]. Dostupné na: <https://www.govinfo.gov/content/pkg/COMPS-15534/pdf/COMPS-15534.pdf>

¹⁵⁰ PANDA, Ankit. China's Response to US Hong Kong Democracy Act Shows Deep Insecurities. In: The Diplomat. [online]. [2019]. [cit. 2023-10-01]. Dostupné na: <https://thediplomat.com/2019/12/chinas-response-to-us-hong-kong-democracy-act-shows-deep-insecurities/>

¹⁵¹ THE WHITE HOUSE, The President's Executive Order on Hong Kong Normalization. [online]. [2020]. [cit. 2023-10-01]. Dostupné na: <https://trumpwhitehouse.archives.gov/presidential-actions/presidents-executive-order-hong-kong-normalization/>

¹⁵² MASON, Jeff – HOLLAND, Steve. China vows retaliation after Trump ends preferential status for Hong Kong. In: Reuters. [online]. [2020]. [cit. 2023-10-01]. Dostupné na: <https://www.reuters.com/article/us-hongkong-security-trump-idUSKCN24F2KQ>

¹⁵³ COHEN, Zachary – MARQUARDT, Alex – ATWOOD, Kylie. Blame game escalates between US and China over coronavirus disinformation. In: CNN. [online]. [2020]. [cit. 2023-10-01]. Dostupné na: <https://edition.cnn.com/2020/03/24/politics/us-china-coronavirus-disinformation-campaign/index.html>

spoluprácu. Už v apríli došlo k rozhovoru medzi čínskym predsedom národnej zdravotnej komisie Ma Xiaowei a americkým ministrom zdravotníctva Alexom Azarom, aby si vymieňali nápady ohľadom prevencie a kontroly vírusu. Obe strany sa dohodli na spoločnom hľadaní riešení pri boji s vírusom a pri spomaľovaní jeho šírenia. Toto čínsko-americké „prímerie“ bolo však zamerané len na vírus a nerozšírilo sa do ostatných častí napätých vzťahov.¹⁵⁴

3.2.3. Administratíva Joe Bidena

V čase nástupu nového prezidenta Joe Bidena do funkcie v roku 2021 boli čínsko-americké vzťahy na relatívne nízkej úrovni. Poznačené boli predovšetkým obchodnou vojnou a prevahou sankcií či ostrých vyhlásení nad vzájomnou komunikáciou. Biden preukázal väčšiu ochotu otvárať komunikačné kanály so Si Ťin-pchingom napríklad prostredníctvom bilaterálnych stretnutí. Aj napriek otvorenejšej komunikácii stále pretrvávali výrazne odlišnosti v pohľadoch na rôzne témy. Čína považovala za veľký problém americké zasahovanie do jej vnútorných záležitostí, ktoré z jej pohľadu pokračovali aj počas bidenovej administratívy. Spojené štáty uvalili nové sankcie v reakcii na zásah Pekingu proti prodemokratickým zástancom v Hongkongu¹⁵⁵, rozhodli o diplomatickom bojkote olympijských hier pre obvinenia z páchania genocídy voči menšine Ujgurov v Sin-t'iang¹⁵⁶ či poslali predsedníčku Snemovne reprezentantov Nancy Pelosi na návštevu Taiwanu.¹⁵⁷ Práve návšteva Taiwanu vyvolala najtvrdšie reakciu zo strany Číny, ktorá okrem ukončenia klimateckej a vojenskej spolupráce, spustila rozsiahle vojenské cvičenia v jeho blízkosti. Naopak Joe Biden považoval za kľúčový problém rastúce čínske autoritárstvo a asertivitu v oblasti riešenia pandémie COVID-19 či aktivít v Juhočínskom mori. Americký postoj viedol aj alianciu NATO k označeniu Číny ako „bezpečnostnej výzvy“, ktoré bolo prvým tohto typu v jeho histórii.

Prvé stretnutie predstaviteľov Číny a USA od nástupu nového prezidenta Bidena sa uskutočnilo v marci 2021 v Anchorage na Aljaške. Stretli sa na ňom riaditeľ Komisie pre zahraničné záležitosti Yang Jiechi a minister zahraničných vecí Antony Blinken, aby si vymenili svoje pohľady. Po predchádzajúcom vývoji bilaterálnych vzťahov medzi krajinami existovali hlboké nezhody, ktoré vyústili do faktu, že stretnutie sa nieslo

¹⁵⁴ WONG, Edward – SWANSON Ana. In Sudden Shift, U.S. and China Seek to Cooperate. [online]. [2020]. [cit. 2023-12-01]. Dostupné na: <https://www.nytimes.com/2020/04/02/us/politics/coronavirus-trump-china.html>

¹⁵⁵ LEE, Matthew – THIESSEN, Mark. US, China spar in first face-to-face meeting under Biden. In: AP News. [online]. [2021]. [cit. 2023-12-01]. Dostupné na: <https://apnews.com/article/donald-trump-alaska-antony-blinken-yang-jiechi-wang-yi-fc23cd2b23332fa8dd2d781bd3f7c178>

¹⁵⁶ MAIZLAND, Lindsay. The Debate Over Boycotting the 2022 Beijing Olympics. In: Council on Foreign Relations. [online]. [2021]. [cit. 2023-12-01]. Dostupné na: <https://www.cfr.org/in-brief/debate-over-boycotting-2022-beijing-olympics>

¹⁵⁷ EMBASSY OF THE PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA IN THE UNITED STATES OF AMERICA. Chinese Foreign Ministry Spokesperson: The Speech of Secretary Blinken Is to Spread Disinformation, Play up the So-called "China Threat", Interfere in China's Internal Affairs. [online]. [2022]. [cit. 2023-12-01]. Dostupné na: http://us.china-embassy.gov.cn/eng/zmgx/zxxx/202205/t20220527_10693847.htm

v duchu ostrých vyjadrení a skončilo sa bez spoločného stanoviska. Americký minister zdôrazňoval „hrozbu rastúceho čínskeho autoritárstva doma aj v zahraničí a ochoty Spojených štátov pri jeho potláčaní v spolupráci s jeho spojencami.“ Za problematické považoval čínske aktivity v Sin-t'iangu, Hongkongu, Taiwane, ale aj kybernetické útoky či ekonomický nátlak voči Spojeným štátom. Yang Jechi zdôraznil, že „je dôležité, aby Spojené štáty zmenili svoj prístup a prestali presadzovať svoju verziu demokracie do ostatných častí sveta. Čína nebude akceptovať neopodstatnené americké obvinenia v oblasti ľudských práv a iných oblastí.“ Tie označil za pokrytecké. Kriticky sa vyjadril aj k negatívnemu vývoju čínsko-amerických vzťahov, ktoré podľa neho „uvrhli vzťahy do bezprecedentných ťažkostí a poškodili záujmy našich dvoch národov.“¹⁵⁸

V rovnakom roku v novembri sa prvýkrát stretli aj prezidenti Si Ťin-pching a Joe Biden, aj keď v dôsledku pandémie COVID-19 len v online formáte. Vo viac než trojhodinovom video hovore si prediskutovali kľúčové témy ovplyvňujúce ich bilaterálne vzťahy. Stretnutie sa nieslo v konštruktívnom duchu a obaja lídri si mali možnosť vymeniť názory a postoje na aktuálne otázky. V stanovisku čínskeho prezidenta dominovali 4 prioritné oblasti, na ktoré by Čína a USA mali zamerať svoje úsilie. Obe krajiny by podľa neho mali spolupracovať v reakcii na globálne výzvy, ktoré sa „bez najväčších veľmocí nedajú vyriešiť.“ Zdôraznil aj potrebu plného využitia komunikačných kanálov, ktoré majú medzi svojimi diplomatickými, bezpečnostnými, ekonomickými a klimatickými tímami. V oblasti rozdielných pohľadov a citlivých otázok apeloval na využívanie konštruktívnych riešení, aby sa „zabránilo vykoľajeniu ich vzájomných vzťahov.“ V neposlednom rade považoval za dôležité aj posilnenie spolupráce so zvyškom medzinárodného spoločenstva pri ochrane svetového mieru, globálneho rozvoja a medzinárodného poriadku. Nad rámec 4 prioritných oblastí sa čínsky prezident vyjadril napríklad aj k napätiu v Taiwanskom prielive, ktoré pripisoval „pokusom taiwanských predstaviteľov hľadať podporu USA pre svoju nezávislosť.“ Zdôraznil vôľu odpolitizovať obchodné otázky, posilniť energetickú spoluprácu a rovnako tak vyzdvihol spoločné aktivity v oblasti ochrany klímy a zdravotníctva. Americký prezident Biden zopakoval obavy ministra Blinkena z marca ohľadom čínskych praktík v Sin-t'iangu, Tibete a Hongkongu. V prípade otázky Taiwanu povedal, že „Spojené štáty aj naďalej uznávajú politiku jednej Číny, ale ostro odmietajú jednostranné snahy o zmenu súčasného stavu. Za dôležitú považoval otvorenú indo-pacifickú oblasť so slobodou plavby a bezpečného preletu. Oznámil pokračujúce odhodlanie Spojených štátov dodržiavať svoje záväzky v regióne. Dôležitou súčasťou video hovoru bola bidenová požiadavka na zachovanie „mantinelov zdravého rozumu“, ktorá by zabránila, aby sa z konkurencie veľmocí stal konflikt. Za dôležité preto považoval, aby medzi Čínou a USA ostali otvorené komunikačné kanály.“¹⁵⁹

Krátko po začatí ruskej invázie na Ukrajinu sa uskutočnil ďalší hovor medzi americkým a čínskym prezidentom. Práve vojna na Ukrajine bola ústrednou témou ich

¹⁵⁸ LEE, Matthew – THIESSEN, Mark. US, China spar in first face-to-face meeting under Biden. In: AP News. [online]. [2021]. [cit. 2023-12-01]. Dostupné na: <https://apnews.com/article/donald-trump-alaska-antony-blinken-yang-jiechi-wang-yi-fc23cd2b23332fa8dd2d781bd3f7c178>

¹⁵⁹ The White House. Readout of President Biden's Virtual Meeting with President Xi Jinping of the People's Republic of China. [online]. [2021]. [cit. 2023-12-01]. Dostupné na: <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/statements-releases/2021/11/16/readout-of-president-bidens-virtual-meeting-with-president-xi-jinping-of-the-peoples-republic-of-china/>

hovoru. Prezident Biden varoval Si Ťin-pchinga pred možnými dôsledkami, v prípade ak poskytne materiálnu podporu Rusku. V kontexte vojny zdôraznil trvajúcu americkú pozíciu na zachovaní status quo na Taiwane.¹⁶⁰ Si Ťin-pching poukázal na to, že „Čína nechcela, aby sa situácia dostala do tohto stavu.“ Dodal, že „Čína stojí za mierom a je proti vojne. Je to zakorenené v histórii a kultúre Číny.“ V reakcii na agresiu predložil šesťbodovú iniciatívu týkajúcu sa humanitárnej pomoci Ukrajine. Rovnako tak vyjadril podporu dialógu a rokovaní s cieľom zabezpečenia mieru. Odmietol však uvalenie sankcií, ktoré by podľa neho „spôsobili len utrpenie ľuďom, nakoľko by mohli vyvolať vážnu krízu v oblasti globálnej ekonomiky, obchode, energetike, potravinách či dodávateľských reťazcoch.“ V rámci hovoru sa vyjadril aj k otázke Taiwanu, pri ktorej zdôraznil „nebezpečenstvo vysielania zlých signálov silám taiwanskej nezávislosti zo strany niektorých predstaviteľov USA.“¹⁶¹

Veľké napätie v čínsko-amerických vzťahoch vyvolala návšteva Taiwanu predsedníčkou americkej Snemovne reprezentantov Nancy Pelosi z augusta 2022. Počas svojej návštevy sa Pelosi stretla v hlavnom meste Tchaj-pej stretla s taiwanskou prezidentkou Cchaj Jing-wen. Stretnutie sa uskutočnilo aj napriek predchádzajúcim čínskym varovaniam o prílišnom angažovaní sa USA v taiwanskej otázke. Čína v reakcii na návštevu, ktorú považuje za zasahovanie do vnútorných záležitostí, zastavila spoluprácu v oblasti klimateckej krízy a vojenskej komunikácie. Rovnako tak uvalila sankcie aj na samotnú predsedníčku Snemovne reprezentantov. Svoj principiálny postoj k taiwanskej otázke demonštrovala rozsiahlymi vojenskými cvičeniami s cieľom odstrašiť Spojené štáty a preukázať schopnosť vykonávať kontrolu nad Taiwanom. Tieto bezprecedentné cvičenia Čínskej ľudovej armády boli obrovských rozmerov a presiahli aj operácie z rokov 1995-1996, kedy sa odohrala tretia kríza v Taiwanskom prielive. Súčasťou cvičení boli okrem iného aj nácvik ostrej streľby či odpaľovanie balistických rakiet, ktoré sa odohrávali okolo celého ostrova. Niektoré čínske lietadlá demonštratívne prelietali taiwanským územím.¹⁶² Spojené štáty reagovali spoločným vyhlásením krajín G7, v ktorom vyjadrili znepokojenie nad čínskymi akciami. Rovnako tak vyzvali Čínu, aby nemenila násilne a jednostranne status quo v regióne, a aby spory v riešila mierovými prostriedkami.¹⁶³

K napätiu vo vzťahoch, zvýšenému návštevou Taiwanu Nancy Pelosi a následných vojenských cvičeniach, prispeli aj nové pravidlá amerického ministerstva obchodu. To prišlo v októbri 2022 s novými rozsiahlymi pravidlami, ktoré zabráňujú vývoz čipov do Číny. Nové pravidlá stanovujú, že spoločnosti potrebujú licencie na

¹⁶⁰ THE WHITE HOUSE. Readout of President Joseph R. Biden Jr. Call with President Xi Jinping of the People's Republic of China. [online]. [2022]. [cit. 2023-12-01]. Dostupné na: <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/statements-releases/2022/03/18/readout-of-president-joseph-r-biden-jr-call-with-president-xi-jinping-of-the-peoples-republic-of-china-2/>

¹⁶¹ MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS OF THE PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA. President Xi Jinping Has a Video Call with US President Joe Biden. [online]. [2022]. [cit. 2023-12-01]. Dostupné na: https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/zxxx_662805/202203/t20220319_10653207.html

¹⁶² LIN, Bonny et al. Tracking the Fourth Taiwan Strait Crisis. In: Center for Strategic and International Studies. [online]. [2022]. [cit. 2023-12-01]. Dostupné na: <https://chinapower.csis.org/tracking-the-fourth-taiwan-strait-crisis/#significance-pla-exercises>

¹⁶³ U.S. Department of State. G7 Foreign Ministers' Statement on Preserving Peace and Stability Across the Taiwan Strait. [online]. [2022]. [cit. 2023-12-01]. Dostupné na: <https://www.state.gov/g7-foreign-ministers-statement-on-preserving-peace-and-stability-across-the-taiwan-strait/>

vývoz vysokovýkonných čipov, zvyčajne určených pre aplikácie umelej inteligencie, do Číny. Pravidlá sa okrem amerických výrobcov vzťahujú aj na čipy zahraničnej výroby, ktoré používajú americké nástroje a softvér v procese navrhovania a výroby. Ministerstvo odôvodnilo svoje rozhodnutie tým, že cieľom pravidiel je odrezat' Čínu od získavania alebo výroby kľúčových čipov a komponentov pre superpočítače, ktoré môže použiť v pokročilých vojenských zariadeniach.¹⁶⁴ V reakcii tento krok sa hovorkyňa čínskeho ministerstva zahraničných vecí Mao Ning vyjadrila, že „USA v záujme udržania si svojej hegemonie v hi-tech zneužívajú opatrenia na kontrolu exportu na svojvoľné blokovanie a podkopávanie čínskych podnikov.“ Hovorkyňa ministerstva označila opatrenia ako „porušujúce pravidlá medzinárodného obchodu.“¹⁶⁵

¹⁶⁴ KHARPAL, Arjun. America's 'once unthinkable' chip export restrictions will hobble China's semiconductor ambitions. In: CNBC. [online]. [2022]. [cit. 2023-12-01]. Dostupné na: <https://www.cnbc.com/2022/10/12/us-chip-export-restrictions-could-hobble-chinas-semiconductor-goals.html>

¹⁶⁵ MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS OF THE PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA. Foreign Ministry Spokesperson Mao Ning's Regular Press Conference on October 8, 2022. [online]. [2022]. [cit. 2023-25-01]. Dostupné na: https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/xwfw_665399/s2510_665401/2511_665403/202210/t20221008_10779756.html

3.3. Afrika

Africký kontinent je jednou z kľúčových oblastí čínskej zahraničnej politiky. Ide o rýchlo sa rastúci región, na ktorom sa do roku 2050 bude v Afrike nachádzať jedna štvrtina svetovej populácie. Dôležitosť Afriky podčiarkuje aj fakt, že práve v afrických krajinách sa nachádzajú najväčšie zásoby kobaltu, uráňa, diamantu a platiny. Až 30 % svetových zásob nerastných surovín sa nachádza v Afrike.¹⁶⁶ Kontinent má navyše najväčšiu zónu voľného obchodu, a teda obrovský potenciál pre hospodársky rast. Od roku 2013 preto kontinuálne narastá čínsky vplyv v afrických krajinách. Dostupnými pôžičkami na infraštruktúrne projekty sa Čína poľahky dostáva na ekonomicky slabo rozvinuté africké krajiny. Peking tak získava obchodné príležitosti pre svoje podniky, zvyšuje prepojenosť kontinentu a prístup k nerastným surovinám. Monopolizuje tak svoju moc v Afrike, pretože pôžičkám s minimálnou podmienenosťou nedokážu konkurovať EÚ ani USA. Okrem ekonomického vplyvu je cieľom čínskej zahraničnej politiky rozvíjať aj vplyv politický. Od nástupu Si Ťin-pchinga využívala Čína čoraz viac rôzne formy politik mákkej moci ako sú palácová diplomacia, zdravotnícka diplomacia či kultúrna diplomacia. Kombináciou tvrdej a mäkkej moci si zabezpečuje podporu Číny na medzinárodných fórach v kľúčových otázkach ako sú Taiwan, Hongkong či Sin-ťiang.

3.3.1. Ekonomický vplyv

Od začiatku 21. storočia sa začala Čína významnejšie ekonomicky angažovať na africkom kontinente. Ekonomický vplyv kontinuálne rástol aj po roku 2013 a nástupe prezidenta Si Ťin-pchinga. Komplexnosť čínsko-afrických ekonomických vzťahov podčiarkuje fakt, že Afrika pozostáva z viac ako 50 krajín, v ktorých pôsobia čínske štátne podniky, ako aj súkromne spoločnosti s rôznymi záujmami. Dominantným prvkom čínskych investícií v Afrike sú infraštruktúrne projekty. Tieto projekty sú zväčša financované čínskymi pôžičkami zo štátnych bánk ako sú EXIM banka či Čínska rozvojová banka. V niektorých afrických krajinách pôsobia aj čínske komerčné banky, dominantné postavenie však majú štátne. V roku 2017 spustila Čína BRI aj v Afrike.¹⁶⁷ V súčasnosti už 52 z 54 afrických krajín podpísalo memorandum o porozumení v rámci BRI. Svazijsko je jedinou africkou krajinou, ktorá stále nepovoľuje žiadne čínske investície.¹⁶⁸ Čína svoj cieľ prehĺbenia obchodnej a hospodárskej spolupráce zdôraznila aj v politickom dokumente Štátnej rady z roku 2015. Spomínala v ňom potrebu posilnenia

¹⁶⁶ UNITED NATIONS ENVIRONMENT PROGRAMME. About UN Environment Programme. [online]. [2022]. [cit. 2023-25-01]. Dostupné na: <https://www.unep.org/regions/africa/our-work-africa>

¹⁶⁷ MCGRATH, Kim – AMARAL, Chris. Building bridges: China invests in more than infrastructure. In: Wake Forest University. [online]. [2022]. [cit. 2023-25-01]. Dostupné na: <https://news.wfu.edu/2022/12/11/building-bridges-china-invests-in-more-than-infrastructure/?fbclid=IwAR0siiMAjTtO70rZ5HUocuJdVSDz6WYChqVtyqYDy3l53l-wxpeeBzLCRXk>

¹⁶⁸ LOKANATHAN, Venkateswaran. China's Belt and Road Initiative: Implications in Africa. In: Observer Research Foundation. [online]. [2020]. [cit. 2023-25-01]. Dostupné na: <https://www.orfonline.org/research/chinas-belt-and-road-initiative-implications-in-africa/>

finančnej spolupráce prostredníctvom preferovaných pôžičiek, uľahčenia prístupu afrických komodít na čínsky trh, prehĺbenie spolupráce v oblasti zdrojov a energií či výstavbu infraštruktúry v Afrike.¹⁶⁹ V druhom kľúčovom politickom dokumente Štátnej rady z roku 2021 s názvom „Čína a Afrika v novej ére: partnerstvo rovných“ už okrem infraštruktúry, investícií a financovania zdôraznila aj rozšírenie spolupráce v oblasti digitálnej ekonomiky.¹⁷⁰

Čínske investície v afrických krajinách majú rôzne ciele. Od získania prístupu k nerastným zdrojom, cez klasické obchodné až ku geostrategickým cieľom. Rozličné motivácie a vývoj čínskych investícií najlepšie ilustrujú Angola, Keňa, Džibuti a Pobrežie Slonoviny. Angola je najzadlženejšia krajina Afriky voči Číne. Ide o krajinu bohatú na nerastné suroviny, ako sú ropa a zemný plyn. To je jeden z kľúčových motivácií čínskej prítomnosti v krajine. Čínske pôžičky na infraštruktúru sú totiž kryté ropou. V roku 2021 až 71 % angolského exportu ropy smerovalo práve do Číny a stala sa tak piatym najväčším exportérom tejto suroviny do Číny. Medzi obyvateľmi Angoly však vládne nespokojnosť so splácaním ropy za pôžičky z Číny. Na svetových trhoch ostáva len málo ropy z Angoly, čo je jeden z dôvodov krízy likvidity v krajine.¹⁷¹ Problémy so splácaním pôžičiek viedli k dohode o trojročnom moratóriu na splácanie dlhu Čínskej rozvojovej banke a Čínskej priemyselnej a obchodnej banke.¹⁷² Medzi najzadlženejšie krajiny patrí tiež Keňa, ktorej 72 % zahraničného dlhu vlastní Čína. Tá môže prebrať kontrolu nad kľúčovou infraštruktúrou. Napríklad diaľnicu v Nairobi v hodnote 600 miliónov USD financovala spôsobom, ktorý jej ju umožňuje vlastniť a prevádzkovať na 30 rokov.¹⁷³ Podľa správy generálneho audítora krajine hrozí, že stratí kontrolu nad prístavom Mombasa, ak nesplatí pôžičky čínskej EXIM banke spojené s projektom železnice.¹⁷⁴ Čínske pôžičky v Afrike často vyvolávajú otázky využívania diplomacie dlhovej pasce. Pobrežie Slonoviny je príkladom krajiny, ktorá využíva čínske financovanie primeraným spôsobom a merateľným ekonomickým výnosom. Ide o klasické obojstranne prospešné obchodné ciele. Pobrežie Slonoviny sú na 9. mieste v Afrike čo sa týka poskytnutých čínskych pôžičkách, ale na rozdiel od iných afrických

¹⁶⁹ CHINA DAILY. China's second Africa policy paper. [online]. [2015]. [cit. 2023-25-01].

Dostupné na: http://www.china.org.cn/world/2015-12/05/content_37241677.htm

¹⁷⁰ XINHUA NET. China and Africa in the New Era: A Partnership of Equals. [online]. [2021]. [cit. 2023-25-01]. Dostupné na: http://www.news.cn/english/2021-11/26/c_1310333813.htm?fbclid=IwAR2EyPPXSaPLu_thg0hGlizbn9ztqseHUJpJP_EIQ1i8VNFh6itUAJTWkFc

¹⁷¹ LOKANATHAN, Venkateswaran. China's Belt and Road Initiative: Implications in Africa. In: Observer Research Foundation. [online]. [2020]. [cit. 2023-25-01]. Dostupné na:

<https://www.orfonline.org/research/chinas-belt-and-road-initiative-implications-in-africa/>

¹⁷² VINES, Alex – BUTLER, Creon - JIE – Yu. The response to debt distress in Africa and the role of China. In: Chatam House. [online]. [2022]. [cit. 2023-25-01]. Dostupné na:

https://www.chathamhouse.org/sites/default/files/2022-12/2022-12-15-africa-china-debt-distress-vines-et-al.pdf?fbclid=IwAR1heFIO8W1Kp4fqD8rn9HYb06kEC5bgsjE7Zv8iSNxxe8LW-p0zlrG4x_U

¹⁷³ VINES, Alex – WALLACE, Jon. China-Africa relations. In: Chatam House. [online]. [2023]. [cit. 2023-25-01]. Dostupné na: <https://www.chathamhouse.org/2023/01/china-africa-relations>

¹⁷⁴ LOKANATHAN, Venkateswaran. China's Belt and Road Initiative: Implications in Africa. In: Observer Research Foundation. [online]. [2020]. [cit. 2023-25-01]. Dostupné na:

<https://www.orfonline.org/research/chinas-belt-and-road-initiative-implications-in-africa/>

krajín ich krajina využíva relatívne efektívne.¹⁷⁵ Kým v prípade vyššie menovaných krajín sú čínske motivácie prevažne obchodného charakteru, v prípade investícií v Džibuti ide o čisto geostrategické ciele. Džibuti je malý štát s malým množstvom prírodných zdrojov, ale so strategickou polohou pri úžine Báb el-Mandeb, ktorou prechádza približne 30 % celosvetovej lodnej dopravy na ceste do Červeného mora a Suezského prielivu. Vďaka masívnym pôžičkám získala Čína možnosť vybudovať v roku 2017 svoju prvú zahraničnú vojenskú základňu. Nachádza sa iba 9 km od podobnej vojenskej základne Spojených štátov.¹⁷⁶

Medzi kľúčové infraštruktúrne projekty, do ktorých Čína v Afrike investuje patria prístavy. Ide predovšetkým o oblasti pozdĺž pobrežia od Adenského zálivu cez Suezský prieliv siahajúce až k Stredozemnému moru. Patria medzi nich prístavy Said-Port Tewfik a Ain Sokhna v Egypte, prístav Zarzis v Tunisku, prístav El Hamdania v Alžírsku či prístavy v Sudáne a Džibuti. Prístavy slúžia ekonomickým záujmom v oblasti prepravy nerastných surovín či tovaru, ale v prípade Džibuti aj vojenským. Cieľom budovania infraštruktúry je aj zvýšenie prepojenosti kontinentu. Až 20 % všetkých čínskych projektov v Afrike je v oblasti konektivity. Ide predovšetkým o železničné a cestné siete, ktoré prepájajú čínske priemyselné, energetické či iné infraštruktúrne projekty. Čína tak zlepšuje prístup a dopravu k miestam ťažby a spracovania nerastných surovín s prístavmi. Napríklad ropná rafinéria v Sudáne sa nachádza pri železničnej trati spájajúcej prístavy v Sudáne a Senegale. Centrum pre petrochemický a fosfátový priemysel v Tunisku bolo prepojené železničnou traťou s prístavom Zarzis. Baňa na železnú rudu Belinga v Gabone bola prepojená s prístavom v hlavnom meste Libreville. Priemyselný park v Etiópii sa zase nachádza v blízkosti diaľnice Addis-Abeba-Adama, ktorá sa napája na železniciu vedúcu až do džibutského prístavu.¹⁷⁷

¹⁷⁵ VINES, Alex – BUTLER, Creon - JIE – Yu. The response to debt distress in Africa and the role of China. In: Chatam House. [online]. [2022]. [cit. 2023-25-01]. Dostupné na:

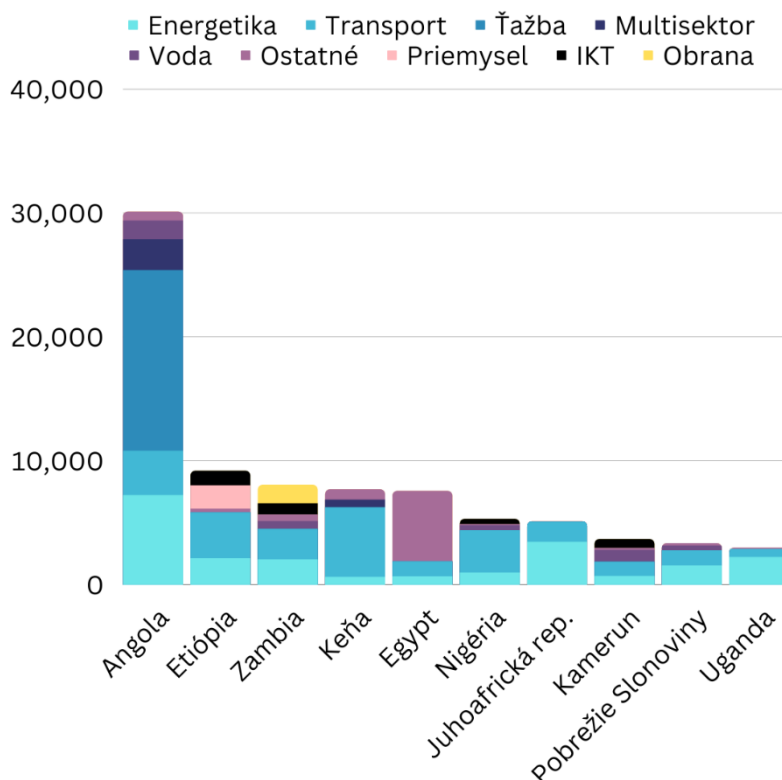
https://www.chathamhouse.org/sites/default/files/2022-12/2022-12-15-africa-china-debt-distress-vines-et-al.pdf?fbclid=IwAR1heFIO8W1Kp4fqD8rn9HYb06kEC5bgsjE7Zv8iSNxxe8LW-p0zlrG4x_U

¹⁷⁶ VINES, Alex – BUTLER, Creon - JIE – Yu. The response to debt distress in Africa and the role of China. In: Chatam House. [online]. [2022]. [cit. 2023-25-01]. Dostupné na:

https://www.chathamhouse.org/sites/default/files/2022-12/2022-12-15-africa-china-debt-distress-vines-et-al.pdf?fbclid=IwAR1heFIO8W1Kp4fqD8rn9HYb06kEC5bgsjE7Zv8iSNxxe8LW-p0zlrG4x_U

¹⁷⁷ LOKANATHAN, Venkateswaran. China's Belt and Road Initiative: Implications in Africa. In: Observer Research Foundation. [online]. [2020]. [cit. 2023-25-01]. Dostupné na:

<https://www.orfonline.org/research/chinas-belt-and-road-initiative-implications-in-africa/>

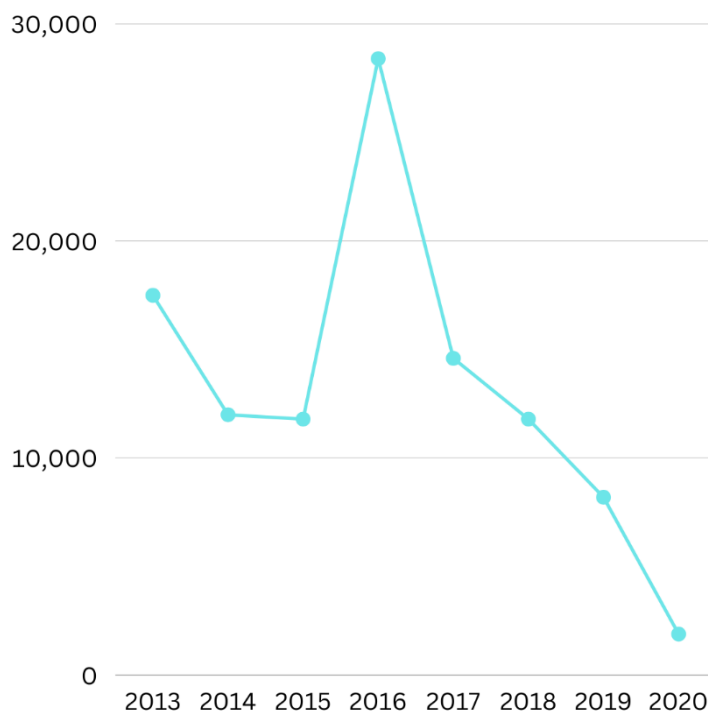

Graf 3 Najväčších 10 afrických príjemcov čínskych pôžičiek v období 2013 - 2020 (v mil. \$), vlastné spracovanie podľa dát z Chinese Loans to Africa Database

Podľa dát z Global Development Policy Center poskytli čínske banky africkým krajinám pôžičky vo výške viac ako 106 miliárd USD v období rokov 2013 – 2020. Najväčšie objemy poskytnutých pôžičiek, ktoré boli poskytované v dominantnej miere čínskymi štátom vlastnenými bankami, boli koncentrované v Angole, Etiópii, Zambii, Keni, Egypte, Nigérii, Juhoafrickej republike, Pobreží Slonoviny, Kamerune a Ugande. Angola bola za sledované obdobie na prvom mieste v rámci prijatých čínskych pôžičiek. Tie smerovali predovšetkým firme Sonagol, ktorá sa zaoberá ťažbou a spracovaním ropy a zemného plynu. Okrem toho smerovali pôžičky aj na výstavbu vodných elektrární, elektrického vedenia, ciest a prístavu. V Etiópii dominovalo financovanie 753 km dlhej železnice spájajúcej hlavné mesto Addis Ababa s džibutským hlavným mestom Džibuti. V Zambii išlo najčastejšie o financovanie ciest, ale aj vojenských zariadení, predovšetkým kasární a ubytovaní pre bezpečnostné a policajné zložky. V Keni dominovala 609 km dlhá jednokoľajová železnica normálneho rozchodu z mesta Mombasa do Nairobi. Najväčší čínsky projekt v Egypte predstavuje obchodné centrum 50 km východne od Káhiry. Megaprojekt sa rozprestiera na 505 000 metroch štvorcových a obsahuje 20 mrakodrapov.¹⁷⁸ V Nigérii sú kľúčovými projektami predovšetkým letiskové terminály, železnica medzi Lagosom a Ibadanom a hlbokovodný prístav Lekki. Juhoafrická republika zase smerovala čínske pôžičky prevažne do sektoru energetiky, kde boli najväčšími projektami uhoľné elektrárne Medupi a Kusile. V Kamerune dominovali

¹⁷⁸ XINHUA NET. Feature: Chinese-constructed CBD project in Egyptian capital boosts local development. [online]. [2022]. [cit. 2023-25-01]. Dostupné na: <https://english.news.cn/africa/20220822/cb26e35b393145068a53558c7932fda5/c.html>

projekty dodávok pitnej vody v hlavnom meste Yaoundé či v ďalších kamerunských mestách, ale aj do diaľnice medzi Kribi a Lolate či prístavu. Pobrežie slonoviny využíva čínske financovanie na obnovu národnej energetickej siete, rozšírenie prístavu v Abidjane či výstavbu vodných elektrární Soubré a Gribo–Popoli. Uganda využila čínske financovanie na výstavbu vodných elektrární Isimba a Karuma.¹⁷⁹

Graf 4 Vývoj čínskych pôžičiek v Afrike v období 2013 - 2020 (v mil. \$), vlastné spracovanie podľa dát z Chinese Loans to Africa Database

Od roku 2013 objem čínskych pôžičiek klesol zo 17,5 miliárd USD na 11,8 miliárd USD v roku 2015. Svoj vrchol dosiahol v roku 2016, keď bolo africkým krajinám poskytnutých až 28,4 miliárd USD pôžičiek. Tento veľký nárast bol hnaný predovšetkým Čínskou rozvojovou bankou. V nasledujúcich rokoch postupne klesala ochota Číny poskytovať ďalšie pôžičky africkým krajinám. Dôvodmi boli pokles ekonomického rastu afrických krajín, ako aj ceny komodít.¹⁸⁰ Podľa dát Medzinárodného menového fondu (MMF) klesalo tempo rastu krajín subsaharskej Afriky od roku 2010 (7,8 %). Svoje minimum dosiahlo v roku 2020 (2 %). Pokles bol výrazne ovplyvnený aj následkami pandémie COVID-19. Krajiny vyvážajúce ropu sa nachádzali ešte v horšej situácii, keď

¹⁷⁹ GLOBAL DEVELOPMENT POLICY CENTER. Chinese Loans to Africa Database. [online]. [2022]. [cit. 2023-25-01]. Dostupné na: <https://www.bu.edu/gdp/chinese-loans-to-africa-database/>

¹⁸⁰ VINES, Alex – BUTLER, Creon - JIE – Yu. The response to debt distress in Africa and the role of China. In: Chatam House. [online]. [2022]. [cit. 2023-25-01]. Dostupné na: https://www.chathamhouse.org/sites/default/files/2022-12/2022-12-15-africa-china-debt-distress-vines-et-al.pdf?fbclid=IwAR1heFIO8W1Kp4fQD8rn9HYb06kEC5bgsjE7Zv8iSNxxe8LW-p0zlrG4x_U

v rokoch 2016 a 2020 došlo k negatívnemu rastu HDP.¹⁸¹ Dlhy viacerých afrických krajín sa vymkli kontrole. Celú situáciu v posledných rokoch ešte viac zhoršila pandémia, vojna na Ukrajine a vysoké úrokové sadzby. Podľa MMF a Svetovej banky sa až 22 nízkoprijímových afrických krajín nachádzalo v roku 2022 dlhovej tiesni alebo existovalo vysoké riziko dlhovej tiesne.¹⁸² Čína sa tak nachádza v zložitej situácii. Na jednej strane sa snaží dosiahnuť splatenie pôžičiek, na druhej strane si však chce z politických dôvodov zachovať imidž krajiny, ktorá je priateľská k rozvojovým krajinám. V minulosti využívala tvrdší prístup k splácaniu dlhov, keď požadovala prvé platby od afrických krajín. V súčasnosti však preferuje dosiahnutie finančného vyrovnania prostredníctvom pomoci krajinám v dlhovej tiesni v spolupráci s multilaterálnymi organizáciami, ako je G20.¹⁸³

3.3.2. Politický vplyv

Čína má okrem čisto ekonomických cieľov, ako sú prístup k nerastným zdrojom či rozširovanie trhov pre svoje podniky, aj politické ciele. Tie dosahuje prostredníctvom rôznych nástrojov. Tým najdôležitejším je práve využívanie tvrdej sily prostredníctvom ekonomického vplyvu. Peking má však aj množstvo nástrojov mäkkej moci. Ide napríklad o palácovú diplomaciu, zdravotnícku diplomaciu či kultúrnu diplomaciu. Africké krajiny predstavujú obrovský zdroj potenciálnej politickej podpory. Vďaka kombinácii tvrdej a mäkkej moci si Peking získava priazeň afrických lídrov, ktorí potom Čínu podporujú na medzinárodných fórach a hlasujú v súlade s jej záujmami. Ide predovšetkým o kľúčové otázky ako sú uznanie Taiwanu či postoje k Hongkongu a Sin-ťiang. Čína svoj záujem o politickú spoluprácu s Afrikou demonštrovala aj v politických dokumentoch Štátnej rady. V roku 2015 Štátna rada vo svojom dokumente zdôraznila potrebu posilnenia vzájomnej politickej dôvery prostredníctvom vzájomných výmen a návštev vysokých úradníkov, politických strán, poradných orgánov, miestnej samosprávy či armády. V dokumente sa spomína aj potreba prehĺbenia spolupráce v medzinárodných inštitúciách, predovšetkým v OSN. Kľúčovými oblasťami v dokumente sú tiež posilnenie rozvojovej, kultúrnej a vojenskej spolupráce.¹⁸⁴ V druhom kľúčovom dokumente Štátnej rady z roku 2021 kladie Čína dôraz na prehĺbenie vzájomnej politickej dôvery. Čínu a Afriku označuje ako „dobrých priateľov“ už od založenia Čínskej ľudovej republiky v roku 1949, ktorí si plne dôverujú v meniacom sa medzinárodnom prostredí. Čína v dokumente zdôrazňuje aj spoluprácu

¹⁸¹ INTERNATIONAL MONETARY FUND. REGIONAL ECONOMIC. Outlook: Sub-Saharan Africa. [online]. [2022]. [cit. 2023-25-01]. Dostupné na: <https://data.imf.org/?sk=5778f645-51fb-4f37-a775-b8fecdb6c69b>

¹⁸² VINES, Alex – BUTLER, Creon - JIE – Yu. The response to debt distress in Africa and the role of China. In: Chatam House. [online]. [2022]. [cit. 2023-25-01]. Dostupné na: https://www.chathamhouse.org/sites/default/files/2022-12/2022-12-15-africa-china-debt-distress-vines-et-al.pdf?fbclid=IwAR1heFIO8W1Kp4fqD8rn9HYb06kEC5bgsjE7Zv8iSNxxe8LW-p0zlrG4x_U

¹⁸³ VINES, Alex – WALLACE, Jon. China-Africa relations. In: Chatam House. [online]. [2023]. [cit. 2023-25-01]. Dostupné na: <https://www.chathamhouse.org/2023/01/china-africa-relations>

¹⁸⁴ CHINA DAILY. China's second Africa policy paper. [online]. [2015]. [cit. 2023-25-01]. Dostupné na: http://www.china.org.cn/world/2015-12/05/content_37241677.htm

v oblasti sociálneho rozvoja, medzilľudských a kultúrnych výmen či spoločnom boji proti COVIDu-19 a Ebole.¹⁸⁵

Politickú dôležitosť Afriky dokazujú aj početné návštevy čínskych predstaviteľov. Bývalý minister zahraničných vecí Wang Yi navštívil 48 afrických krajín a prezident Si Ťin-pching absolvoval 10 návštev v období 2014 – 2020. Blízke vzťahy si vytvorili aj iné čínske inštitúcie. Napríklad Národný ľudový kongres má vzťahy s 35 parlamentami afrických krajín a Medzinárodné styčné oddelenie spolupracuje so 110 politickými stranami v 51 afrických krajinách.¹⁸⁶ Politický vplyv v Afrike viedol k tomu, že až 53 z 54 krajín neuznáva Taiwan ako nezávislý štát. Čína sa snaží o izoláciu Taiwanu presvedčaním afrických krajín o prerušenie diplomatických vzťahov s touto krajinou. Peking je úspešný vďaka využívaniu kombinácie tvrdej a mäkkej moci. Predstaviteľom afrických krajín totiž vyhovujú pôžičky, zahraničná pomoc a obchodné dohody s krajinou, ktorá ich nepodmieňuje nárokmi ako sú transparentnosť, udržateľnosť, demokracia či vláda práva.¹⁸⁷ Politický vplyv v afrických krajinách sa prejavuje aj v podpore Číny v medzinárodných organizáciách, predovšetkým v OSN. V roku 2016 až 39 afrických krajín podporilo čínsky spôsob riešenia sporov v Juhočínskom mori, ktorý je v rozpore s rozhodnutím medzinárodného tribunálu. V roku 2019 hlasovalo 30 afrických krajín za kontroverznú rezolúciu v OSN týkajúcu sa kybernetickej kriminality podporovanú Čínou a Ruskom, proti ktorej sa postavili USA a viaceré európske krajiny. Koncom roka 2019 zase africké krajiny podporili čínskeho kandidáta na čelo Organizácie OSN pre výživu a poľnohospodárstvo, ktorý vyhral nad kandidátom podporovaným USA. V rovnakom roku tvorili zase africké krajiny takmer polovicu z 37 signatárov otvoreného listu, ktorý obhajoval čínske aktivity v Sin-ťiangy v súvislosti s menšinou Ujgurov.¹⁸⁸ Počas hlasovania v roku 2020 v Rade OSN pre ľudské práva o zákone národnej bezpečnosti Hongkongu podporilo Čínu 25 afrických krajín.¹⁸⁹

Jedným z čínskych nástrojov získania si priazne afrických lídrov je tzv. „palácová diplomacia“. Čína za posledné roky postavila množstvo luxusných budov, ktoré sa stali novými sídlami afrických vládnych inštitúcií. Veľa z nich bolo poskytnutých formou daru od čínskej vlády. Think-tank Heritage Foundation vo svojej štúdii z roku 2020 tvrdil, že najmenej 186 vládnych budov v Afrike bolo aspoň čiastočne financovaných

¹⁸⁵ XINHUA NET. China and Africa in the New Era: A Partnership of Equals. [online]. [2021]. [cit. 2023-25-01]. Dostupné na: http://www.news.cn/english/2021-11/26/c_1310333813.htm?fbclid=IwAR2EyPPXSaPLu_thg0hGlizbn9ztqseHUJpJP_EIQ1i8VNFh6itUAJTWk_Fc

¹⁸⁶ VINES, Alex – WALLACE, Jon. China-Africa relations. In: Chatam House. [online]. [2023]. [cit. 2023-25-01]. Dostupné na: <https://www.chathamhouse.org/2023/01/china-africa-relations>

¹⁸⁷ STEIN, Peter. China in Africa: The Role of Trade, Investments, and Loans Amidst Shifting Geopolitical Ambitions. In: Observer Research Foundation. [online]. [2021]. [cit. 2023-25-01]. Dostupné na: <https://www.orfonline.org/research/china-in-africa/>

¹⁸⁸ FOREIGN AFFAIRS COMMITTEE. China Regional Snapshot: Sub-Saharan Africa. [online]. [2022]. [cit. 2023-25-01]. Dostupné na: <https://foreignaffairs.house.gov/china-regional-snapshot-sub-saharan-africa/#>

¹⁸⁹ OLEWE, Dickens. Why African countries back China on human rights. In: BBC. [online]. [2021]. [cit. 2023-25-01]. Dostupné na: <https://www.bbc.com/news/world-africa-56717986>

a postavených Čínou.¹⁹⁰ Medzi nimi bol napríklad prezidentský palác za 22 miliónov USD v Burundi, jednej z najchudobnejších krajín sveta. V Zimbabwe zase Čína postavila šesťposchodovú budovu parlamentu za 100 miliónov USD. Budova bola dokončená v roku 2019 keď sa krajina zmiatla v obrovskej inflácii a jej ekonomika klesla o 8 %. V rovnakom roku sa tešila aj Libéria dvom novým prístavbám k budove parlamentu, ako aj novému ministerskému komplexu za 66 miliónov USD. Táto suma sa rovná takmer 2 % HDP krajiny v roku 2019.¹⁹¹ Nové budovy parlamentov od Číny dostali napríklad aj Mozambik, Lesotha, Guinea-Bissau či Malawi.¹⁹² Čína sa okrem vlád sústreďuje aj na konkrétne politické strany. Nové sídla vládnych politických strán postavila v Namíbii, Zambii a Sierra Leone.¹⁹³

Zdravotnícka diplomacia je ďalšou z foriem mäkkej moci pri získavaní si politického vplyvu v afrických krajinách. V reakcii na vypuknutie Eboly v roku 2013 Čína poskytla zdravotnícku a humanitárnu pomoc pre Guineu, Libériu, Guinea-Bissau a Sierra Leone. V rámci pomoci poslala Čína do Afriky viac ako 1200 zdravotníckeho personálu, dodala mobilné laboratórium v Sierra Leone a zriadila liečebné centrum v Libérii.¹⁹⁴ Pandémia COVID-19 ešte viac prehĺbila čínsku spoluprácu s africkými krajinami v oblasti zdravotníctva. Už vo februári 2020 sa stal z Číny najväčší svetový donor ochranných rúšok. Čína využila svoju silnú pozíciu vo výrobe ochranných prostriedkov a efektívne ich distribuovala do afrických krajín.¹⁹⁵ Okrem nich poskytovala testy, chrániče očí či ventilátory do 53 afrických krajín. Peking tiež do vysielal protipandemické lekárske skupiny expertov do 17 afrických krajín.¹⁹⁶ Krátko po vypuknutí pandémie v lete 2020 volal čínsky prezident Si Ťin-pching s marockým kráľom Mohamedom VI. a sľúbil, že vakcíny budú „verejným statkom“. Niektoré dodávky vakcín poskytovala Čína zadarmo a niektoré formou pôžičiek.¹⁹⁷ Medzi najväčších príjemcov čínskych vakcín patrili Etiópia, Uganda, Tanzánia, Tunisko, Egypt

¹⁹⁰ MESERVEY, Joshua. China's Palace Diplomacy in Africa. In: The Heritage Foundation. [online]. [2020]. [cit. 2023-25-01]. Dostupné na: <https://www.heritage.org/africa/commentary/chinas-palace-diplomacy-africa>

¹⁹¹ MESERVEY, Joshua. China's Palace Diplomacy in Africa. In: The Heritage Foundation. [online]. [2020]. [cit. 2023-25-01]. Dostupné na: <https://www.heritage.org/africa/commentary/chinas-palace-diplomacy-africa>

¹⁹² FALK, Thomas O. Analysis: Does China's 'palace diplomacy' benefit Africa or Beijing. In: Al Jazeera. [online]. [2022]. [cit. 2023-25-01]. Dostupné na: <https://www.aljazeera.com/features/2022/10/14/analysis-does-chinas-palace-diplomacy-benefit-africa>

¹⁹³ MESERVEY, Joshua. China's Palace Diplomacy in Africa. In: The Heritage Foundation. [online]. [2020]. [cit. 2023-25-01]. Dostupné na: <https://www.heritage.org/africa/commentary/chinas-palace-diplomacy-africa>

¹⁹⁴ RUDOLF, Moritz. China's Global Health Diplomacy. In: Friedrich-Ebert-Stiftung. [online]. [2022]. [cit. 2023-25-01]. Dostupné na: <https://library.fes.de/pdf-files/iez/19608.pdf>

¹⁹⁵ RUDOLF, Moritz. China's Health Diplomacy during Covid-19. In: German Institute for International and Security Affairs. [online]. [2021]. [cit. 2023-25-01]. Dostupné na: https://www.swp-berlin.org/publications/products/comments/2021C09_ChinaHealthDiplomacy.pdf

¹⁹⁶ KLOMEGAH, Kester Kenn. China Strengthening Its Diplomacy In Africa's Health Sector. In: Eurasia Review. [online]. [2021]. [cit. 2023-25-01]. Dostupné na: <https://www.eurasiareview.com/28122021-china-strengthening-its-diplomacy-in-africas-health-sector-oped/>

¹⁹⁷ ITUGBU, Steve. The Politics of China's Vaccine Diplomacy in Africa. In: Australian Institute of International Affairs. [online]. [2021]. [cit. 2023-25-01]. Dostupné na: <https://www.internationalaffairs.org.au/australianoutlook/the-politics-of-chinas-vaccine-diplomacy-in-africa/>

a Zimbabwe. S Marokom, Alžírskom a Egyptom podpísal Peking zmluvy o výrobe vakcín proti COVIDu-19.¹⁹⁸

Dôležitú rolu v Afrike zohráva kultúrna diplomacia. Ide predovšetkým o Konfuciové inštitúty, ktoré sú zamerané na propagovanie čínskeho jazyka a kultúry. Organizujú rôzne kultúrne festivaly, poznávacie návštevy Číny, jazykové kurzy či kurzy čínskej kaligrafie, medicíny a bojových umení.¹⁹⁹ Kým v roku 2005 ich bolo na africkom kontinente len 5, v roku 2021 ich počet narástol na 61.²⁰⁰ Konfuciové inštitúty pôsobia ako vzdelávacie jednotky na univerzitných kampusoch. Pod prezývkou „Konfuciové triedy“ pôsobia tiež na základných a stredných školách, ako aj v médiách.²⁰¹ V Kapskom meste a Abuji napríklad pôsobia aj tzv. „centrá čínskych jazykových a kultúrnych výmen“ zameraných na zlepšenie diplomatických a obchodných vzťahov.²⁰² Voči čínskym kultúrnym aktivitám v Afrike existujú aj kritické hlasy, ktoré tvrdia, že tieto inštitúty možno považovať za platformy pre šírenie štátnej propagandy či cenzúry diskusií týkajúcich sa citlivých otázok.²⁰³ Čína je čoraz viac aktívna aj v oblasti médií v Afrike. V roku 2018 založila čínska štátna mediálna agentúra Xinhua svoju zahraničnú kanceláriu v Nairobi. Vo východnej Afrike tiež otvorili svoje pobočky China Global Television Network, China Daily a China Radio , čím prevýšili prítomnosť iných medzinárodných médií. Vo viacerých častiach Afriky má svoju prítomnosť aj súkromná čínska televízia Star Times. Sieť čínskych médií na kontinente má veľkú silu pri informovaní a formovaní rôznych príbehov. V roku 2019 vydala spoločnosť Kenyan Broadcasting Corporation príbeh zobrazujúci čínske úsilie pri zmiernení chudoby v Sin-ťiang. Príbeh vyvoláva dojem, ako keby ho písali miestni novinári, v skutočnosti je však veľa redakčného obsahu vyrobeného v Číne. Čínske médiá častokrát úspešne získavajú vysielacie práva na veľké športové podujatia v Afrike. Na rok 2023 napríklad získali vysielacie práva na Africký pohár národov, ktorá je jednou z najväčších športových udalostí v Afrike.²⁰⁴

¹⁹⁸ RUDOLF, Moritz. China's Global Health Diplomacy. In: Friedrich-Ebert-Stiftung. [online]. [2022]. [cit. 2023-25-01]. Dostupné na: <https://library.fes.de/pdf-files/iez/19608.pdf>

¹⁹⁹ UNIVERSITY OF JOHANNESBURG CONFUCIUS INSTITUTE. UJCI Programmes. [online]. [2022]. [cit. 2023-25-01]. Dostupné na: <https://confucius-institute.joburg/programmes/>

²⁰⁰ OLAYOKU, Philip Ademola. The dynamics of learning Chinese in Nigeria and South Africa. In: Africa-China Reporting Project. [online]. [2022]. [cit. 2023-25-01]. Dostupné na: <https://africachinareporting.com/the-dynamics-of-learning-chinese-in-nigeria-and-south-africa/>

²⁰¹ HUANG, Zhao Alexandre. China's Public Diplomacy and Confucius Institute. Francúzsko: Palgrave Macmillan, 2021. s. 197 – 223. Dostupné na: https://www.researchgate.net/publication/348153831_China's_Public_Diplomacy_and_Confucius_Institute/link/5ffcaacc45851553a039f03a/download

²⁰² OLAYOKU, Philip Ademola. The dynamics of learning Chinese in Nigeria and South Africa. In: Africa-China Reporting Project. [online]. [2022]. [cit. 2023-25-01]. Dostupné na: <https://africachinareporting.com/the-dynamics-of-learning-chinese-in-nigeria-and-south-africa/>

²⁰³ YANG, Jianli. China's 'Soft Power' in Africa Has Hard Edges. In: National Review. [online]. [2021]. [cit. 2023-25-01]. Dostupné na: <https://www.nationalreview.com/2021/06/chinas-soft-power-in-africa-has-hard-edges/>

²⁰⁴ YANG, Jianli. China's 'Soft Power' in Africa Has Hard Edges. In: National Review. [online]. [2021]. [cit. 2023-25-01]. Dostupné na: <https://www.nationalreview.com/2021/06/chinas-soft-power-in-africa-has-hard-edges/>

3.4. Európa

Čínska zahraničná politika v Európe sa zameriava predovšetkým na obchod a investície. Pre rôznorodosť krajín v Európe aplikuje Peking rôzne prístupy pri stanovovaní politík. Na úrovni vzťahov s EÚ využíva pravidelné samity medzi Čínou a EÚ. Kľúčovou témou na tejto úrovni bola od roku 2013 investičná dohoda, ktorá by uľahčila vzájomný obchod. Dohoda však nebola ratifikovaná po tom, ako EÚ v reakcii na porušovanie ľudských práv v Sin-t'iangu uvalila na Čínu sankcie, ktoré boli opätované sankciami zo strany Pekingu. Špeciálny prístup má Čína aj voči regiónu strednej a východnej Európy (SVE). Na tento účel vytvorila v roku 2012 platformu 16 + 1, v rámci ktorej organizuje samity s predstaviteľmi krajín regiónu SVE. Čína svojimi krokmi v regióne však naznačuje, že pri dosahovaní svojich zahraničnopolitických cieľov sa uchýľuje čoraz k asertívnejším opatreniam. Príklad rozsiahlych ekonomických sankcií voči Litve ukazuje, že Čína je pri nadväzovaní úzkych vzťahov iných krajín s Taiwanom ochotná využívať okrem ostrých vyjadrení aj nástroje tvrdej moci. Dôležitou súčasťou čínskej zahraničnej politiky v Európe sú tiež aj bilaterálne vzťahy s jednotlivými krajinami. Špeciálnu pozornosť v bilaterálnom prístupe venuje kľúčovým európskym ekonomikám ako sú Nemecko, Francúzsko či Veľká Británia. Tie sú však pod vplyvom rastúcej čínskej asertivity čoraz viac skeptické pri rozvíjaní bilaterálnych obchodných vzťahov.

3.4.1. Prístup k EÚ ako celku

Čínska zahraničná politika voči EÚ je od roku 2013 hnaná predovšetkým ekonomickými záujmami. Peking sa usiluje o voľný prístup na európsky jednotný trh či bezpečný priestor pre svoje investície. Ochladzovanie vzťahov s USA a obchodná vojna ešte viac zintenzívnili čínsku orientáciu na EÚ.²⁰⁵ Ministerstvo zahraničných vecí vydalo v rokoch 2014 a 2018 politické dokumenty, v ktorých popisuje svoje politiky voči EÚ. Dokument z roku 2014 opisuje EÚ ako jedného z najdôležitejších obchodných partnerov. Za dôležité považuje využívať vo vzájomných vzťahoch obchodný dialóg, Spoločný výbor pre hospodárstvo a obchod, ako aj ďalšie mechanizmy na koordináciu politík či riešenie problémov. Kľúčovou prioritou je investičná dohoda, ktorá by mala uľahčiť vzájomné investície. V politickej oblasti sa dokument zameriava na posilňovanie dialógu v oblasti zmeny klímy, boja proti terorizmu, odzbrojovania či kybernetickej bezpečnosti. Čína v dokumente tiež vyzýva EÚ, aby dodržiavala princíp jednej Číny. V prípade Taiwanu by EÚ mala obmedziť vzťahy s Taiwanom len na neoficiálne aktivity. V prípade Hongkongu a Macaa by mala zase konať v súlade so zásadou „jedna krajina, dva systémy“.²⁰⁶ V roku 2018, pri príležitosti 15. výročia strategického partnerstva medzi

²⁰⁵ YU, Jie. The belt and road initiative: domestic interests, bureaucratic politics and the EU-China relations. In: Asia Europe Journal. [online]. Londýn: The London School of Economics' Foreign Policy Think-Tank, 2018, č. 16, s. 223 – 236. [cit. 2023-17-02]. Dostupné na: <https://link.springer.com/article/10.1007/s10308-018-0510-0>

²⁰⁶ MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS OF THE PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA. China's Policy Paper on the EU: Deepen the China-EU Comprehensive Strategic Partnership for Mutual Benefit and Win-win

Čínou a EÚ vydal Peking ďalší politický dokument o EÚ. V porovnaní s predchádzajúcim sa tento dokument vzťahuje na širší rozsah obchodných otázok a poskytuje konkrétnejšie návrhy. V ekonomickej oblasti sa tiež sústreďuje predovšetkým na pokrok v obojstranne výhodnej investičnej zmluve. Zasadzuje sa o podporu obchodu s tovarom a službami a oznamuje rozšírenie dovozu vysokokvalitného tovaru z EÚ prostredníctvom existujúcich kanálov, ako aj nových platforiem ako je China International Import Expo. V dokumente tiež tvrdí, že víta vstup finančných inštitúcií z EÚ na čínsky trh, ale tiež dúfa, že dôjde aj k podpore čínskych finančných inštitúcií v EÚ. Povzbudzuje členské štáty EÚ k podpore CEINEX-u ako platforme pre offshore obchodovanie s finančnými produktmi v RMB, ako aj k vydávaniu dlhopisov v čínskej mene. Čína tiež vyzýva EÚ, aby uľahčila kontrolu dovozu špičkových technológií z Číny, konala v súlade s pravidlami WTO a predchádzala diskriminácii. Cieľom Číny je aj podpora BRI, ktoré by prepojilo Európu a Áziu. EÚ by podľa Pekingu mala nájsť synergiu medzi BRI a svojimi rozvojovými plánmi za aktívneho využívania Ázijskej infraštruktúrnej investičnej banky, Európskej investičnej banky či Spoločného fondu Číny a EÚ. V politickej oblasti dokument okrem iného vyzýva EÚ na čo najskoršie zrušenie zbrojného embarga voči Číne či prehĺbenie dialógu v rámci stretnutí Ázia-Európa.²⁰⁷

Kľúčovou platformou priamej komunikácie sú samity EÚ – Čína. Ide o platformu, na ktorej sa môžu obe strany zapojiť do konštruktívneho dialógu, riešiť problémy a prichádzať s novými iniciatívami. V posledných rokoch však dochádza k čoraz slabším výsledkom, ktoré sú spôsobené zvyšujúcim sa politickým napätím. Obe strany sa majú problém dohodnúť na spoločných vyhláseniach a samity sú častokrát využívané skôr na vyjadrovanie pozícií a vytyčovanie rozdielov, ako na dialóg či hľadanie riešení. V roku 2013 sa Čína a EÚ dohodli na strategickej agende pre spoluprácu, v ktorej obe strany vymedzili svoje ciele do roku 2020. Táto agenda bola základom pri samitoch EÚ – Čína.²⁰⁸ Na samite v roku 2015 došlo k dohode o platforme konektivity, ktorá mala posilniť synergiu v oblasti dopravy vrátane Transeurópskej dopravnej siete a čínskej Belt and Road.²⁰⁹ Dôležitým bolo aj spoločné vyhlásenie ku klimatickej kríze pred klimatickou konferenciou v Paríži. V rokoch 2016 a 2017 boli výsledky slabšie, nakoľko zo samitov nevzišli žiadne spoločné vyhlásenia. Problematickými boli čínska nadmerná výroba a export ocele, ktoré spôsobovali pokles jej ceny a destabilizáciu svetových trhov ocele, ako aj nezhody o tom, či by mala Čína získať status trhovej ekonomiky.²¹⁰ Pozitívnymi boli pokrok v rokovaní o investičnej zmluve a potvrdenie záväzkov voči

Cooperation. [online]. [2014]. [cit. 2023-17-02]. Dostupné na:

https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/wjdt_665385/wjzcs/201404/t20140402_679655.html

²⁰⁷ MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS OF THE PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA. China's Policy Paper on the European Union. [online]. [2018]. [cit. 2023-17-02]. Dostupné na:

https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/wjdt_665385/2649_665393/201812/t20181218_679556.html

²⁰⁸ STEC, Grzegorz. EU-China summits: From cooperation to damage control. [online]. [2022]. [cit. 2023-17-02]. Dostupné na: <https://merics.org/en/short-analysis/eu-china-summits-cooperation-damage-control>

²⁰⁹ EUROPEAN COMMISSION. The EU-China Connectivity Platform. [online]. [2023]. [cit. 2023-17-02]. Dostupné na: https://transport.ec.europa.eu/transport-themes/international-relations/eu-china-connectivity-platform_en

²¹⁰ EUROPEAN COMMISSION. Steel: Preserving sustainable jobs and growth in Europe. [online]. [2016]. [cit. 2023-17-02]. Dostupné na: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/de/MEMO_16_805

Parížskej dohode. Samity v rokoch 2018 a 2019 patrili medzi úspešnejšie. Obe strany vyjadrili svoje záujmy na dodržiavaní multilateralizmu, aj napriek jeho spochybňovaniu zo strany administratívy Donalda Trumpa. Čína a EÚ sa zhodli na potrebe dodržiavania pravidiel v systéme medzinárodného obchodu a reformy WTO. Došlo aj k podpísaniu memoranda o porozumení o dialógu ohľadom kontroly štátnej pomoci a férovej konkurencii či vyhláseniu o spolupráci v oblasti energetiky. V ostatných samitoch 2020 a 2022 nedošlo k takmer žiadnemu pokroku, ktorý bol zapríčinený ochladzujúcimi sa vzťahmi. Tie boli hnané predovšetkým obojstrannými sankciami, čínskymi aktivitami v Hongkongu a Sin-ťiang, ekonomickými opatreniami voči Litve a pozíciou Číny k vojne Ruska na Ukrajine. Z online samitov nevzišli žiadne spoločné vyhlásenia. Namiesto toho sprevádzali samity obviňovania z čínskych aktivít v oblasti ľudských práv, zmrazenie investičnej dohody a neschopnosť zaujať spoločné stanovisko voči ruskej invázii. Nedošlo ani k nadväzujúcej dohode o strategickej agende na nasledujúce roky. Tej predchádzajúcej vypršal časový rámec v roku 2020.²¹¹ Za pozitíva samitov možno považovať dohodu o zemepisných označeniach, ktoré majú chrániť poľnohospodárske produkty pred napodobňovaním²¹², či vytvorenie dialógu na vysokej úrovni v oblasti digitalizácie a klímy, ako aj obnovenie dialógu ohľadom ľudských práv.²¹³

Od roku 2012 je investičná dohoda poprednou agendou čínskej zahraničnej politiky voči EÚ. Práve v tomto roku sa Čína a EÚ dohodli na začatí rokovaní o investičnej dohode, ktorá by uľahčila vzájomné investície a obchod. Odvtedy prebiehali rokovania o konečnom znení, ktoré sa týkali predovšetkým otázok prístupu na trh a diskriminačných opatrení. Na samite EÚ – Čína v roku 2019 sa stanovil rok 2020 ako finálny dátum na uzavretie dohody. V júly 2020 sa v rámci obchodného a hospodárskeho dialógu medzi Čínou a EÚ ešte identifikovali niektoré nevyriešené otázky. V decembri rovnakého roka predstavili predstavitelia Číny a EÚ finálne znenie kľúčovej dohody o investíciách.²¹⁴ Ratifikácia dohody sa zastavila po tom, ako začiatkom marca 2021 na seba Čína a EÚ uvalili sankcie. V marci uvalila EÚ sankcie na čínskych predstaviteľov zapojených do aktivít v Sin-ťiang. Čína v reakcii uvalila odvetné sankcie proti viacerým predstaviteľom a agentúram EÚ. Dohoda preto nebola ratifikovaná v Európskom parlamente.²¹⁵ Po obsahovej stránke sa dohoda zameriava predovšetkým na liberalizáciu investícií. Čína sa zaväzuje, že uvoľní približne 30 výrobných odvetví, ktoré zahŕňajú stroje, elektrické zariadenia, počítače, komunikačné zariadenia, výrobky z plastov,

²¹¹ STEC, Grzegorz. EU-China summits: From cooperation to damage control. [online]. [2022]. [cit. 2023-17-02]. Dostupné na: <https://merics.org/en/short-analysis/eu-china-summits-cooperation-damage-control>

²¹² EUROPEAN COMMISSION. EU-China agreement protecting geographical indications enters into force. [online]. [2021]. [cit. 2023-17-02]. Dostupné na: https://agriculture.ec.europa.eu/news/eu-china-agreement-protecting-geographical-indications-enters-force-2021-03-01_en

²¹³ STEC, Grzegorz. EU-China summits: From cooperation to damage control. [online]. [2022]. [cit. 2023-17-02]. Dostupné na: <https://merics.org/en/short-analysis/eu-china-summits-cooperation-damage-control>

²¹⁴ EUROPEAN COMMISSION. EU-China agreement: Milestones and documents. [online]. [2023]. [cit. 2023-17-02]. Dostupné na: https://policy.trade.ec.europa.eu/eu-trade-relationships-country-and-region/countries-and-regions/china/eu-china-agreement/milestones-and-documents_en

²¹⁵ YEE, William Yuen. Is the EU-China Investment Agreement Dead. In: The Diplomat. [online]. [2022]. [cit. 2023-17-02]. Dostupné na: <https://thediplomat.com/2022/03/is-the-eu-china-investment-agreement-dead/>

spracovanie potravín či textil a chemikálie. Dôležitým aspektom je však automobilový sektor, ktorý tvorí takmer 30 % európskych PZI v Číne. Peking sa v zmluve zaväzuje zrušiť obmedzenia pre podniky z EÚ ako sú potreba 50 % čínskeho vlastníctva či podmienka pôsobiť v Číne v rámci spoločných podnikov. Dohoda vyžaduje, aby štátne podniky nediskriminovali zahraničné firmy pri obchode s tovarmi a službami. Nedostatočná transparentnosť je tiež z jednou oblastí, ktorou sa dohoda zaoberá. Popisuje predovšetkým transparentnosť dotácií. Obe strany budú musieť zverejňovať podrobnosti o dotáciách ako sú cieľ, výška, forma a príjemca. Dohoda zakazuje nútený transfer technológií, ktoré sú v Číne problémom predovšetkým v oblastiach elektrických vozidiel či biotechnológií. Súčasťou textu je aj oblasť investícií a trvalo udržateľného rozvoja. Tam patrí napríklad implementácia environmentálnych dohôd, najmä Parížskej dohody. Čína sa tiež zaväzuje dodržiavať ratifikované dohovory Medzinárodnej organizácie práce a pracovať na ratifikácii zostávajúcich dohovorov. Ide najmä o dohovory týkajúce sa nútenej práce, ktoré vzbudzujú obavy európskych predstaviteľov a občianskej verejnosti.²¹⁶

3.4.2. Regionálny prístup (17 + 1)

Okrem vzťahov s EÚ ako celkom rozvíja Čína politiku samostatne aj voči regiónu strednej a východnej Európy (SVE). V roku 2012 predstavila svoj mechanizmus 16 + 1, v rámci, ktorého spustil Peking spoluprácu medzi 11 členskými štátmi EÚ a 5 balkánskymi štátmi uchádzajúcimi sa o členstvo v únii. Ide o podobný prvok čínskej regionálnej diplomacie, ktorý Čína uplatňuje napríklad aj v juhovýchodnej Ázii či Afrike. Úvodný samit v rámci pravidelných stretnutí predstaviteľov Číny a účastníckych štátov sa konal v roku 2012 v Poľsku. V roku 2019 sa k platforme pridalo aj Grécko, na základe čoho došlo k zmene názvu na 17 + 1. Cieľom Pekingu v regióne SVE je predovšetkým vytvoriť ekonomický a infraštruktúrny koridor, ktorý by uľahčil prítomnosť Číny v Európe.²¹⁷ Platforma 16 + 1 mala spustiť výstavbu infraštruktúry, oživiť staré továrne, investovať do ľudí, ako aj do projektov, ktoré mali problém nájsť financie od západných investorov.²¹⁸ Motiváciou krajín SVE boli očakávania prílevu čínskych investícií a ekonomický rozvoj.²¹⁹ Na rozdiel od ostatných regiónov nedosiahla v SVE veľký úspech. Čínske spoločnosti nepovažovali región za príliš atraktívny. V EÚ totiž platia prísne nariadenia, najmä v oblasti výstavby infraštruktúry a verejného obstarávania. Problémom je aj to, že Čína pristupuje k regiónu ako celku a neberie do úvahy

²¹⁶ DI CARLO, Ivano. EU-China relations at a crossroads, Vol. I: Looking for a new modus vivendi. In: EU & China Think-Tank Exchanges project. [online]. [2022]. [cit. 2023-17-02]. Dostupné na: https://epc.eu/content/PDF/2022/EU-China_Think-Tank_Compendium.pdf

²¹⁷ BRINZA, Andreea. The "17 + 1" Mechanism. In: China Quarterly of International Strategic Studies [online]. Rumunsko: Romanian Institute for the Study of the Asia Pacific, 2019, č. 5, s. 213 – 231. [cit. 2023-17-02]. Dostupné na: <https://www.worldscientific.com/doi/pdf/10.1142/S237774001950009X>

²¹⁸ BRINZA, Andreea. How China's 17+1 Became a Zombie Mechanism. In: The Diplomat. [2021]. [cit. 2023-17-02]. Dostupné na: <https://thediplomat.com/2021/02/how-chinas-171-became-a-zombie-mechanism/>

²¹⁹ KARÁSKOVÁ, Ivana. How China lost Central and Eastern Europe. In: Friedrich Naumann Foundation. [2022]. [cit. 2023-17-02]. Dostupné na: <https://www.freiheit.org/southeast-and-east-asia/how-china-lost-central-and-eastern-europe>

rôznorodosť vízií a politík. Kým spočiatku sa konali samity 17 + 1 na úrovni premiérov, neskôr začali niektoré krajiny posielat' len nižšie postavených úradníkov.²²⁰ Z celkových čínskych investícií v Európe v roku 2020 boli len 3 % v regióne SVE. Tie sa navyše koncentrovali v malej časti krajín platformy 17 + 1. V roku 2016 iba 6 krajín SVE predstavovalo až 95 % čínskych investícií v rámci 16 + 1.²²¹ EÚ navyše vníma čínsku regionálnu diplomaciu v SVE kriticky. Považuje ju za platformu, ktorá podkopáva jednotu EÚ s konečným cieľom ju rozdeliť.²²² Negatívny postoj k platforme bol ešte zvýraznený po tom, ako Čína adresovala politické hrozby krajinám SVE spojené s ich prístupom k Taiwanu. V roku 2020 bol napríklad predseda českého senátu varovaný, že „zaplatí vysokú cenu“ za svoju oficiálnu návštevu Taiwanu. Ešte tvrdšia reakcia prišla v roku 2021 voči Litve, ktorá sa rozhodla otvoriť Taiwanský zastupiteľský úrad vo Vilniuse. Peking reagoval tvrdými ekonomickými sankciami.²²³ Rumunsko bolo prvou krajinou z platformy 17 + 1, ktoré podpísalo memorandum o porozumení s USA s cieľom obmedziť spoločnosti ako Huawei v budovaní infraštruktúry 5G. Následne aj ďalšie štáty ako Poľsko, Estónsko, Lotyšsko, Česko, Slovinsko, Albánsko, Litva, Grécko, Bulharsko, Slovensko a Severné Macedónsko podpísali toto memorandum alebo sa aspoň pridali k iniciatíve Spojených Štátov Clean Network.²²⁴

Srbskou patrí medzi krajiny SVE s najväčším podielom čínskych investícií. Kľúčovou je predovšetkým železnica spájajúca Belehrad a Budapešť, ktorej výstavba začala v roku 2013 a dosiahla hodnotu 2,89 miliárd USD. Dôležitými investíciami sú aj tepelná elektráreň Kostolac či oceliareň Smederevo. Srbsko sa čínskym investíciám odvdáčilo napríklad poskytnutím bezvízového prístupu pre čínskych občanov. Z pomedzi balkánskych krajín boli významné investície alokované aj do Albánska, Chorvátska, Čiernej Hory a Bosny a Hercegoviny. V Chorvátsku investovala Čína napríklad do výroby elektrických áut v spoločnosti Rimac Automobili či do kúpeľného rezortu v meste Krapinske Toplice. Čínska spoločnosť, vďaka vyhratému tendru, postavila dôležitý most Pelješac, ktorý bol financovaný z európskych fondov. V Bosne a Hercegovine ide predovšetkým o diaľnicu Banja Luka – Split a tepelnú elektráreň v Tuzle. Albánsko získalo čínske investície na diaľnicu spájajúcu hlavné mesto Tirana zo západným Macedónskom. Pomerne veľkú investíciu realizuje Čína aj v Čiernej Hore. Diaľnica spájajúca pobrežné mesto Bar s Belehradom v hodnote viac ako 1 miliardu USD

²²⁰ BRINZA, Andreea. How China's 17+1 Became a Zombie Mechanism. In: The Diplomat. [2021]. [cit. 2023-17-02]. Dostupné na: <https://thediplomat.com/2021/02/how-chinas-171-became-a-zombie-mechanism/>

²²¹ BRINZA, Andreea. The "17 + 1" Mechanism. In: China Quarterly of International Strategic Studies [online]. Rumunsko: Romanian Institute for the Study of the Asia Pacific, 2019, č. 5, s. 213 – 231. [cit. 2023-17-02]. Dostupné na: <https://www.worldscientific.com/doi/pdf/10.1142/S237774001950009X>

²²² BRINZA, Andreea. How China's 17+1 Became a Zombie Mechanism. In: The Diplomat. [2021]. [cit. 2023-17-02]. Dostupné na: <https://thediplomat.com/2021/02/how-chinas-171-became-a-zombie-mechanism/>

²²³ KARÁSKOVÁ, Ivana. How China lost Central and Eastern Europe. In: Friedrich Naumann Foundation. [2022]. [cit. 2023-17-02]. Dostupné na: <https://www.freiheit.org/southeast-and-east-asia/how-china-lost-central-and-eastern-europe>

²²⁴ BRINZA, Andreea. How China's 17+1 Became a Zombie Mechanism. In: The Diplomat. [2021]. [cit. 2023-17-02]. Dostupné na: <https://thediplomat.com/2021/02/how-chinas-171-became-a-zombie-mechanism/>

krajinu výrazne zadlžilo.²²⁵ Diaľnica dlhá 165 km predstavuje najdrahší projekt v histórii Čiernej Hory a zvyšuje obavy zo schopnosti splácania.²²⁶ Množstvo čínskych investícií malo smerovať aj do Rumunska, avšak väčšina z nich uviazla v rokovaniach alebo bola zrušená. Jednou z veľkých investícií, ktoré boli realizované, je regionálne centrum podpory Huawei. V Česku uskutočnila väčšinu investícií čínska spoločnosť China Energy Company. Svoje podiely má okrem iného v pivovaroch Lobkowicz Group, v leteckej spoločnosti Travel Service či vo futbalovom klube Slavia Praha. Najlepšie vzťahy z pomedzi krajín SVE má Čína s Maďarskom. Prejavuje sa to v úzkej spolupráci a investíciách. Medzi kľúčové investície patria železnica spájajúca Budapešť s Belehradom či európske centrum zásobovania spoločnosti Huawei. Maďarsko je prvou európskou krajinou, ktorá podpísala dokument o medzivládnej spolupráci s Čínou a podporou BRI. Ako prvá krajina SVE vydala dlhopisy v RMB, otvorila oficiálnu agentúru čínskeho úradu pre cestovný ruch a spustila bilingválne vzdelávanie v maďarčine a čínštine.²²⁷

3.4.3. Bilaterálny prístup

Aktívnu úlohu zohráva Čína aj s rozvojom bilaterálnych vzťahov s jednotlivými krajinami, pri ktorých stanovuje diferencované priority. Na európskom kontinente hrajú v bilaterálnych vzťahov s Čínou vedúcu rolu Nemecko, Francúzsko a Veľká Británia. Kľúčovou oblasťou ich vzťahov sú obchod a investície.

Čína sa v roku 2016 s objemom obchodu 180 miliárd USD stala najväčším obchodným partnerom Nemecka a vystriedala tak na tejto pozícii Spojené štáty. Za posledné roky rástla prepojenosť najväčšej európskej ekonomiky s Čínou.²²⁸ Vzájomný obchod bol hnaný predovšetkým automobilovým priemyslom. Čína je najväčším automobilovým trhom na svete. Nemecký Volkswagen dosahuje napríklad polovicu čistého zisku v Číne. Mercedes-Benz predáva trikrát viac áut na čínskom trhu ako na americkom. Rast príležitostí na trhu s chemikáliami zase využíva nemecký gigant BASF, ktorý dokonca obmedzuje svoju prítomnosť v Európe, aby sa mohol sústrediť na čínsky trh.²²⁹ Geografická poloha Nemecka má pre Čínu strategický význam v kontexte BRI. Prístav v Hamburgu je logistickým uzlom pre čínsky tovar v Európe. Každý tretí kontajner v tomto nemeckom prístave pochádza z Číny. V nemeckom meste Duisburg je zase cieľová stanica železnice z čínskeho Chongqing, ktorá je dôležitá pre nákladné

²²⁵ BRINZA, Andreea. The "17 + 1" Mechanism. In: China Quarterly of International Strategic Studies [online]. Rumunsko: Romanian Institute for the Study of the Asia Pacific, 2019, č. 5, s. 213 – 231. [cit. 2023-17-02]. Dostupné na: <https://www.worldscientific.com/doi/pdf/10.1142/S237774001950009X>

²²⁶ BABULÍK, Matúš. China's Influence in the Western Balkans. In: Strategic Analysis. [2021]. [cit. 2023-17-02]. Dostupné na: <https://www.strategicanalysis.sk/chinas-influence-in-the-western-balkans/>

²²⁷ BRINZA, Andreea. The "17 + 1" Mechanism. In: China Quarterly of International Strategic Studies [online]. Rumunsko: Romanian Institute for the Study of the Asia Pacific, 2019, č. 5, s. 213 – 231. [cit. 2023-17-02]. Dostupné na: <https://www.worldscientific.com/doi/pdf/10.1142/S237774001950009X>

²²⁸ PRZYCHODNIAK, Marcin. China's Plans to Strengthen Relations with Germany. [2017]. [cit. 2023-17-02]. Dostupné na: <https://pism.pl/upload/images/artykuly/legacy/files/23351.pdf>

²²⁹ EZRAN, Irene – VAUGHAN, Joseph. Sino-German Relations in the Era of Global Interdependence. [2022]. [cit. 2023-17-02]. Dostupné na: <https://www.csis.org/blogs/new-perspectives-asia/sino-german-relations-era-global-interdependence>

vlaký.²³⁰ V posledných rokoch využila Čína napätie v transatlantických vzťahoch na ešte väčšie posilnenie vzťahov s Nemeckom. Urobila tak prostredníctvom rôznych bilaterálnych stretnutí, ako aj rokovaní v rámci multilaterálnych platforiem. Od roku 2016, kedy predsedala G20, zintenzívnila bilaterálne vzťahy s Nemeckom. Dôležité boli napríklad návšteva ministra zahraničných vecí Wang Yi v Nemecku či návšteva nemeckého ministra zahraničných vecí Sigmaru Gabriela v Číne v roku 2017. Kľúčové boli tiež aj návšteva čínskeho premiéra Li Kche-čchianga v Nemecku a návšteva kancelára Olafa Scholza v Číne v roku 2022.²³¹ Svoj záujem o užšiu spoluprácu Peking demonštroval rôznymi krokmi ako napríklad odložením 8 % kvóty na predaj elektromobilov či povolením nemeckým nadáciám pôsobiť v Číne.²³² Nemecko počas vlády Angely Merkelovej využívalo vo vzťahoch s Čínou kombináciu obchodu s diplomaciou. Kancelárka absolvovala viaceré zahraničné cesty do Pekingu spolu s predstaviteľmi kľúčových nemeckých podnikov. Na konci svojho pôsobenia vo funkcii ale pripustila, že politika Nemecka voči Číne mohla byť „naivná“. Od roku 2019 došlo k zadefinovaniu Číny zo strany EÚ a Nemecka ako „partnera, ekonomického konkurenta a systémového rivala“. Nástup kancelára Olafa Scholza signalizoval pokračovania prístupu obchodu na prvom mieste. Potvrdil to návštevou Číny spolu s podnikateľskou delegáciou, ako aj povolením čínskej spoločnosti COSCO kúpiť podiel v kontajnerovom terminály v prístave Hamburg. Tento prístup však nezdieľajú všetky nemecké koalíčné strany. Nemeckí minister hospodárstva Robert Habeck pracuje na znížení závislosti od Číny v oblasti polovodičov, batérií a surovín. Rovnako tak ministerka zahraničných vecí Annalena Baerbock pripravuje novú bezpečnostnú stratégiu pre Čínu.²³³

Jednou z priorít čínskej zahraničnej politiky v Európe je okrem Nemecka aj Francúzsko, ktoré patrí medzi kľúčových európskych obchodných partnerov. Pre Čínu je Francúzsko štvrtou najväčšou európskou exportnou a druhou najväčšou importnou krajinou.²³⁴ Celkový bilaterálny obchod predstavoval v roku 2021 viac ako 80 miliárd USD. Prvú oficiálnu návštevu od nástupu prezidenta Si Ťin-pchinga uskutočnil francúzsky prezident Francois Hollande v roku 2013. Počas nej uzavrela čínska spoločnosť China Aviation Supplies Holding Company dohodu o nákupe 60 lietadiel od francúzskej spoločnosti Airbus a francúzsky energetický gigant EDF sa spojil s China General Nuclear Power Group.²³⁵ Dôležitú pozíciu v bilaterálnych vzťahoch dokazovali aj ostatné návštevy, ktoré prebehli v nasledujúcich rokoch. Prezident Si Ťin-pching

²³⁰ PRZYCHODNIAK, Marcin. China's Plans to Strengthen Relations with Germany. [2017]. [cit. 2023-17-02]. Dostupné na: <https://pism.pl/upload/images/artykuly/legacy/files/23351.pdf>

²³¹ PRZYCHODNIAK, Marcin. China's Plans to Strengthen Relations with Germany. [2017]. [cit. 2023-17-02]. Dostupné na: <https://pism.pl/upload/images/artykuly/legacy/files/23351.pdf>

²³² PRZYCHODNIAK, Marcin. China's Plans to Strengthen Relations with Germany. [2017]. [cit. 2023-17-02]. Dostupné na: <https://pism.pl/upload/images/artykuly/legacy/files/23351.pdf>

²³³ FIX, Liana. Germany's China Policy: Has It Learned From Its Dependency on Russia. In: Council on Foreign Relations. [2022]. [cit. 2023-17-02]. Dostupné na: <https://www.cfr.org/in-brief/germanys-china-policy-has-it-learned-its-dependency-russia>

²³⁴ TRADING ECONOMICS. China Exports By Country. [2021]. [cit. 2023-17-02]. Dostupné na: <https://tradingeconomics.com/china/exports-by-country>

²³⁵ JOSE, Jelvin. Sino-French Relations: Sailing in Choppy Waters. In: Australian Institute of International Affairs. [2020]. [cit. 2023-17-02]. Dostupné na: <https://www.internationalaffairs.org.au/australianoutlook/sino-french-relations-sailing-in-choppy-waters/>

navštívil Francúzsko v roku 2014, ako aj v roku 2015. V rovnakom roku navštívil krajinu aj premiér Li Kche-čchiang.²³⁶ Koncom roka prebehla aj druhá oficiálna návšteva Číny, na ktorej prezident Holland viedol dialóg s Čínou o podpore realizácie globálneho úsilia v oblasti klimatickej krízy. Rozvoj bilaterálnych vzťahov, predovšetkým v oblasti obchodu, pokračoval aj počas prezidenta Emmanuela Macrona. Počas návštevy Pekingu uzavreli obe strany 40 dohôd v hodnote 15 miliárd USD v oblasti letectva, zdravotníctva, energetiky, digitálnych technológií či cestovného ruchu.²³⁷ Po tom ako sa zastavila ratifikácia investičnej dohody medzi Čínou a EÚ sa obaja prezidenti Si Ťin-ping, ako aj Emmanuel Macron zaviazali posilniť spoluprácu v oblastiach poľnohospodárskych technológiách, letectve a platobných systémoch. Hospodárska spolupráca sa zvýšila aj napriek vyhláseniu francúzskeho prezidenta v roku 2019, v ktorom oznámil koniec „európskej naivity“ voči Číne. Macron tiež vyjadril znepokojenie nad situáciu v Sin-ťiang, kritizoval čínske opatrenia voči Litve a vyzval Čínu, aby zrušila sankcie voči predstaviteľom EÚ.²³⁸ Tieto vyhlásenia sa však nepretavili do väčších opatrení. Francúzsko sa napríklad nepripojilo k diplomatického bojkotu olympijských hier v roku 2021, čo vyzdvihol aj hovorca čínskeho ministerstva zahraničných vecí Zhao Lijian. Pri blahoželaní k znovuzvoleniu Macrona čínsky prezident Si Ťin-pching zdôraznil, že obe krajiny zdieľajú „tradíciu nezávislosti“ a vyjadril nádej pre pokračujúci „zdravý a stabilný rozvoj bilaterálnych vzťahov“.²³⁹

Čínske vzťahy s Veľkou Britániou sú podobne ako v prípade Nemecka a Francúzska hnané predovšetkým vzájomným obchodom. Ten v roku 2020 dosiahol viac ako 111 miliárd USD. Veľká Británia je navyše obľúbeným miestom čínskych študentov a turistov.²⁴⁰ Čínsky prezident Si Ťin-pching prvýkrát navštívil Veľkú Britániu v roku 2015. Počas nej boli uzavreté obchodné dohody v hodnote viac ako 36 miliárd USD a vytvorilo sa cez 3900 nových pracovných miest.²⁴¹ Medzi nimi bola oznámená napríklad aj dohoda s China General Nuclear Power Corporation ohľadom jadrovej elektrárni v Hinkley Point v hodnote 7,2 miliárd USD. Prostredníctvom veľkolepého programu počas návštevy čínskeho prezidenta dával britský premiér David Cameron

²³⁶ NICOLAS, Françoise. A Rough Year Ahead for the China-France Strategic Partnership. In: Italian Institute for International Political Studies. [2021]. [cit. 2023-17-02]. Dostupné na:

<https://www.ispionline.it/en/publication/rough-year-ahead-china-france-strategic-partnership-29143>

²³⁷ JOSE, Jelvin. Sino-French Relations: Sailing in Choppy Waters. In: Australian Institute of International Affairs. [2020]. [cit. 2023-17-02]. Dostupné na:

<https://www.internationalaffairs.org.au/australianoutlook/sino-french-relations-sailing-in-choppy-waters/>

²³⁸ YEE, William Yuen. With Macron's Return to Elysée, What's Next for China-France Relations. In: The Jamestown Foundation. [2022]. [cit. 2023-17-02]. Dostupné na: <https://jamestown.org/program/with-macrons-return-to-elysee-whats-next-for-china-france-relations/>

²³⁹ ²³⁹ YEE, William Yuen. With Macron's Return to Elysée, What's Next for China-France Relations. In: The Jamestown Foundation. [2022]. [cit. 2023-17-02]. Dostupné na: <https://jamestown.org/program/with-macrons-return-to-elysee-whats-next-for-china-france-relations/>

²⁴⁰ MAYES, Joe – Wilkins, Rebecca Choong. China Relationship Is Casualty of Truss-Sunak Battle to Lead UK. In: Bloomberg. [2022]. [cit. 2023-17-02]. Dostupné na:

<https://www.bloomberg.com/news/articles/2022-08-06/uk-china-relations-under-threat-from-sunak-truss-leadership-race>

²⁴¹ UK GOVERNMENT. UK welcomes President Xi Jinping for China State visit. [2015]. [cit. 2023-17-02]. Dostupné na: <https://www.gov.uk/government/news/uk-welcomes-president-xi-jinping-for-china-state-visit>

najavo jej dôležitosť. Opísal ju ako „dôležitý moment pre britsko-čínske vzťahy“.²⁴² Pozitívne nastavené bilaterálne vzťahy pokračovali aj počas vlády premiérky Theresy Mayovej. Tá navštívila spolu s britskou podnikateľskou delegáciou Čínu v roku 2018. Počas návštevy sa sľúbila, že „zlatá éra vzťahov“ medzi Veľkou Britániou a Čínou bude po Brexite ešte lepšia. Taktiež vyjadrila optimizmus nad čínskym prístupom k Hongkongu v zmysle „jedna krajina, dva systémy“.²⁴³ Veľká Británia bola v tom čase jedna z najotvorenejších západných ekonomík voči čínskym investíciám. Tesne pred nástupom do funkcie trval aj premiér Boris Johnson na tom, že jeho vláda bude „pročínska“ s pozitívnym prístupom k BRI. Pod vplyvom vývoja v Číne sa však Británia transformovala na jedného z najhlasnejších kritikov. Britská vláda prišla s rozhodnutím poskytnúť miliónom Hongkončanov britské občianstvo, odstránením spoločnosti Huawei zo svojej siete 5G či plánom zastaviť čínske investície.²⁴⁴ Nástupom Liz Trussovej a neskôr aj Rishiho Sunaka sa definitívne vytratilí úzke vzťahy Číny a Veľkej Británie, ktoré dominovali počas vlády Camerona. Bývalá britská premiérka počas svojho súboja o vedúce postavenie v konzervatívnej strane označila čínskych technologických gigantov za bezpečnostné riziko a vyzvala na vyzbrojenie Taiwanu. Súčasný premiér Rishi Sunak zase označil Čínu za „najväčšiu dlhodobú hrozbu pre Britániu“. Výroky britských premiérov boli hnané vývojom udalostí v Číne ako sú porušovania ľudských práv voči Ujgurom v Sin-ťiangy či obmedzovanie občianskych slobôd v Hongkongu. Tvrdší postoj Británie voči Číne bol výsledkom neschopnosťou Číny odsúdiť vojnu Ruska na Ukrajine. Na výroky Trussovej a Sunaka reagovala čínska strana prostredníctvom hovorca ministerstva zahraničných vecí Zhao Lijiana, ktorý ich označil ako „propagáciu takzvanej čínskej hrozby“.²⁴⁵

Záver

V práci sme sledovali štyri vybrané regióny čínskej zahraničnej politiky od nástupu Si Ťin-pchinga v roku 2013. V čínskej politike v juhovýchodnej Ázii dominovali spor o Juhočínske more a projekty v rámci BRI. V Juhočínskom mori si Čína vymedzila tzv. „nine dash line“, ktorá prechádza VEZ viacerých krajín. Peking netoleroval prítomnosť cudzích plavidiel v jej deklarovaných vodách, čo vyústilo do mnohých incidentov. Okrem militarizácie umelých ostrovov využíval aj iné spôsoby na presadzovanie svojich územných nárokov v mori. Čínske lode pobrežnej stráže využíval

²⁴² UK GOVERNMENT. UK welcomes President Xi Jinping for China State visit. [2015]. [cit. 2023-17-02]. Dostupné na: <https://www.gov.uk/government/news/uk-welcomes-president-xi-jinping-for-china-state-visit>

²⁴³ BRAZIL, Matthew. The Lion, the Wolf Warrior and the Crossroads: UK-China Relations at a Turning Point. In: The Jamestown Foundation. [2023]. [cit. 2023-17-02]. Dostupné na: <https://jamestown.org/program/the-lion-the-wolf-warrior-and-the-crossroads-uk-china-relations-at-a-turning-point/>

²⁴⁴ GEDDES, Thomas des Garets. UK-China Relations: From Gold to Dust. In: The Diplomat. [2020]. [cit. 2023-17-02]. Dostupné na: <https://thediplomat.com/2020/10/uk-china-relations-from-gold-to-dust/>

²⁴⁵ MAYES, Joe – Wilkins, Rebecca Choong. China Relationship Is Casualty of Truss-Sunak Battle to Lead UK. In: Bloomberg. [2022]. [cit. 2023-17-02]. Dostupné na: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2022-08-06/uk-china-relations-under-threat-from-sunak-truss-leadership-race>

na zastavovanie rybárskych lodí iných krajín, ktorých posádka bola častokrát zadržaná, tovar zhabaný a loď potopená. Najväčší počet incidentov bol s Vietnamom a Filipínami, dvoma hlavnými aktérmi v spore o námorné územia. Situáciu nezmenilo ani rozhodnutie arbitrážneho súdu po tom, ako iniciovali Filipíny konanie proti Číne. Čína spoločne s krajinami juhovýchodnej Ázie združenými v ASEAN-e začali v roku 2013 rozhovory o kódexe správania sa v Juhočínskom mori. Čína sa síce zapojila do rozhovorov, ale odmieta akýkoľvek mechanizmus urovnania sporov, ktorý by mohol spochybniť čínske nároky. Prostredníctvom projektov BRI investovala Čína v regióne juhovýchodnej Ázie viac ako 111 miliárd USD. Aj napriek tomu, že krajiny ASEAN-u mali už pred spustením iniciatívy s Čínou rozličné vzťahy, ľahký prístup k investíciám privítali všetky. Mnohým krajinám, s výnimkou Singapuru, totiž kriticky chýbali železnice, diaľnice, mosty či prístavy potrebné pre ekonomický rozvoj krajín. Vplyv čínskych investícií ilustruje príklad Filipín, ktoré síce vedú spory o územia v mori avšak po nástupe prezidenta Duterteho v roku 2016 a prísľube investícií zmenili svoj postoj a spory s Čínou dali do úzadia. Okrem Vietnamu v podstate už neexistuje hlasný kritik Číny v regióne. Vietnam bol jedinou krajinou ASEAN-u, ktorá otvorene podporila rozsudok arbitrážneho súdu z roku 2016. Ten viackrát zdôrazňoval, že spolupráca musí zabezpečiť vzájomný rešpekt, udržateľnosť či dodržiavanie Charty OSN a medzinárodného práva. Určitú kritiku voči čínskym praktikám vyjadrila aj Indonézia, avšak stále zostáva jednou z najväčších krajín v regióne prijímajúcich čínske investície.

Zahraničná politika voči Spojeným štátom a ich bilaterálne vzťahy si od roku 2013 prešli dynamickým vývojom. Kým v prípade krajín juhovýchodnej Ázie má Čína vo vzťahoch dominantné postavenie, v prípade Spojených štátov ide o klasické veľmocenské vzťahy. Čína a USA sú najväčšie konkurujúce si ekonomiky sveta s odlišnými politickými systémami. Si Ťin-pching už od začiatku svojho mandátu hovoril o „novom type veľmocenských vzťahoch“, v ktorom sa krajiny budú vyvarovať konfliktu, konfrontácie a budú pracovať na dodržiavaní vzájomného rešpektu a rozvoju obojstranne prospešnej spolupráce. Počas Obamovej administratívy sa Čína a USA zhodli na spolupráci v množstvo oblastiach ako napríklad obchod, klimatická kríza, denuklearizácia či boj proti terorizmu. K ochladeniu vzťahov došlo už v roku 2014, keď Úrad prokurátora v Pensylvánii obvinil 5 čínskych občanov z hackovania a ekonomickej špionáže voči americkým firmám. Obvinenia z krádeže duševného vlastníctva či subvencovania čínskych firiem pokračovali aj za prezidenta Trumpa, ktorý s Čínou rozpútal obchodnú vojnu. Naplno sa prejavila rivalita medzi oboma veľmocami, ktorá pokračovala niekoľkými kolami opatrení a protiopatrení. Čína v reakcii na Spojené štáty uvažovala clá na tovary z USA. Situáciu čiastočne upokojila prvá fáza americko-čínskej obchodnej dohody v roku 2020, v ktorej sa Čína okrem iného zaviazala chrániť patenty, autorské práva a zdržať sa opatrení na získanie konkurenčnej výhody. Čína tiež veľmi citlivo vnímala americký zákon o ľudských právach, ktorý umožnil sankciovať osoby porušujúce ľudské práva v Hongkongu. Peking tvrdil, že ide o zasahovanie do vnútorných záležitostí a zakázal viacerým americkým organizáciám pôsobiť v Hongkongu. S prezidentom Bidenom sa Si Ťin-pching snažil o opätovný rozvoj spolupráce a otváranie komunikačných kanálov, avšak k výraznému posunu v bilaterálnych vzťahoch nedošlo. Čína začala upozorňovať na to, že Taiwan sa čoraz viac upiera k USA ako svojmu spojencovi v boji o nezávislosť. Peking vyjadroval obrovskú nespokojnosť po tom, keď v roku 2022 predsedníčka snemovne reprezentantov navštívila

Taiwan. V reakcii na túto návštevu uvalila Čína na predsedníčku Pelosi sankcie. Rovnako tak zastavila spoluprácu v oblasti klimatickej krízy a vojenskej spolupráce. Reakciou boli aj masívne vojenské cvičenia v Taiwanskej úžine.

Čína bola na africkom kontinente prítomná už pred rokom 2013, avšak s nástupom Si Ťin-pchinga a oznámením BRI sa čínsky vplyv ešte viac prehĺbil. Peking považuje Afriku za dôležitú predovšetkým z hľadiska zdrojov nerastných surovín, obchodných príležitostí, možnosti vybudovania vojenskej základne, ako aj hlasov v medzinárodných organizáciách. Z 54 afrických krajín je Svazijsko jedinou krajinou, ktorá nepovoľuje žiadne čínske investície. Všetky ostatné krajiny podpísali s Čínou memorandum o spoluprácu v súvislosti s BRI. Investície z Číny smerovali predovšetkým do projektov konektivity, ktoré prepájajú čínske energetické, priemyselné a infraštruktúrne projekty, ale aj miesta ťažby s prístavmi. Angola je príkladom krajiny bohatej na nerastné suroviny, ktorá vyváža väčšinu svojho exportu do Číny. Keňa zase ilustruje príklad afrických krajín, ktoré nie sú svoje pôžičky schopné splácať. V krajine existujú obavy, že Čína preberie kontrolu nad diaľnicou v Nairobi. Pobrežie slonoviny na druhej strane reprezentujú určitú časť krajín, ktoré dokázali investície využiť na ekonomický rast v zmysle obojstranne výhodnej spolupráce. V malej africkej krajine Džibuti sú zase čínske investície čisto geostrategického charakteru. Vďaka masívnym pôžičkám získala Čína možnosť v roku 2017 spustiť svoju prvú zahraničnú základňu situovanú pri strategicky dôležitej úžine Báb el-Mandeb. Od roku 2016 však dochádza k výraznému poklesu nových čínskych pôžičiek v Afrike. Dlhy viacerých krajín sa vymkli kontrole. Celú situáciu navyše zhoršila pandémia COVID-19. Čína si síce snaží zachovávať svoj imidž krajiny priateľskej k rozvojovým krajinám, zároveň sa ale chce dosiahnuť splatenie svojich pôžičiek. Peking od roku 2013 vyvinul nemalé úsilie na získanie politického vplyvu v Afrike. Okrem ekonomických nástrojov využíval vo veľkom aj nástroje mäkkej moci. Čína niekoľkonásobne zvýšila prítomnosť Konfuciových inštitútov, poskytovala zdravotnú a humanitárnu pomoc, kupovala africké médiá, ale aj budovala nové sídla parlamentov a ministerských budov bezodplatne. Kombinácia ekonomických nástrojov, ako aj nástrojov mäkkej moci zabezpečila podporu afrických krajín. Čoraz viac afrických krajín začalo podporovať Čínu na medzinárodných fórach a v kľúčových otázkach ako sú Taiwan, Hongkong či Sin-ťiang.

Čínska zahraničná politika v Európe sa od roku 2013 sústreďuje predovšetkým na obchod a investície. Peking pristupuje k európskym krajinám na úrovni EÚ, regionálnej a bilaterálnej. Na úrovni EÚ ako celku sa stali kľúčovou formou komunikácie pravidelné samity Čína – EÚ. S rastúcim politickým napätím však dochádza k čoraz slabším výsledkom týchto stretnutí. Kľúčovou témou bola v posledných rokoch investičná dohoda. V roku 2020 sa síce obe strany dohodli na finálnom znení dohody, avšak jej ratifikačný proces bol pozastavený. EÚ uvalila na Čínu sankcie v reakcii na jej aktivity v Sin-ťiang, na čo odpovedal Peking odvetnými sankciami. Zahraničná politika Číny venovala špeciálnu aj pozornosť regiónu strednej a východnej Európy prostredníctvom platformy 16 + 1, ktorá sa po vstupe Grécka premenovala na 17 + 1. Táto platforma založená s vidinou vytvorenia ekonomického a infraštruktúrneho koridoru sa nestretol s veľkým úspechom v porovnaní s juhovýchodnou Áziou či Afrikou. Prísne nariadenia v oblasti výstavby infraštruktúry či verejného obstarávania odrádzali čínske spoločnosti. Významnejšie projekty boli realizované v balkánskych krajinách ako sú Srbsko, Albánsko, Čierna Hora či Bosna a Hercegovina. Z krajín EÚ je čínskym investíciám

najviac otvorené Maďarsko. Neúspech platformy dokazuje početná skupina krajín SVE, ktorá namiesto prehĺbenia spolupráce s Čínou podpísala memorandum o porozumení s USA s cieľom obmedziť budovanie 5G infraštruktúry spoločnostiam ako sú napríklad Huawei. Čína veľmi citlivo vníma zbližovanie sa niektorých krajín regiónu s Taiwanom. V roku 2020 napríklad varovala predsedu českého senátu za oficiálnu návštevu Taiwanu. Ešte tvrdšie reagovala na rozhodnutie Litvy otvoriť Taiwanský zastupiteľský úrad vo Vilniuse, keď uvalila tvrdé ekonomické sankcie. Dôležitou súčasťou čínskych politik v Európe je aj rozvoj bilaterálnych vzťahov s kľúčovými ekonomikami medzi, ktoré patrí Nemecko, Francúzsko a Veľká Británia. Od roku 2013 si Čína udržiavala dobré obchodné vzťahy, ktoré boli potvrdzované častými bilaterálnymi návštevami a novými uzavretými dohodami. V posledných rokoch sa však stávajú tieto krajiny voči Číne čoraz skeptickejšie a do politického diskurzu sa dostáva negatívny postoj voči čínskym aktivitám.

Na základe príkladov čínskych politik voči sledovaným regiónom môžeme usúdiť, že v posledných rokoch sa čínska zahraničná politika stáva čoraz viac asertívna. Počnúc ekonomickými sankciami voči tovarom z USA či Litvy, cez sankcie voči americkým a európskym oficiálnym predstaviteľom až po zákazy pôsobenia amerických médií a mimovládnych organizácií či zákaz prístupu do hongkonského prístavu. Nárast asertivity v čínskej zahraničnej politike je viditeľný aj v pokračovaní zvyšovania výdavkov na obranu, rastu armády, výstavby a militarizácie umelých ostrovov, vojenských cvičení či výstavby zahraničnej vojenskej základne. Zvyšujúca asertivita sa naplno prejavuje v oblasti Juhočínskeho mora, kde čínske lode konfrontujú plavidlá či ropné plošiny iných krajín. V neposlednom rade rastúcu čínsku asertivitu demonštrujú aj kroky spochybňujúce nastavenie medzinárodného poriadku a nedodržiavania medzinárodných dohôd, ktoré sú najviac viditeľné práve v Juhočínskom mori. Môžeme teda tvrdiť, že *„Pre dosahovanie svojich zahraničnopolitických cieľov využíva Čína čoraz viac asertívnu zahraničnú politiku.“* Od nástupu prezidenta Si Ťin-pchinga sa v zahraničnej politike objavuje veľké množstvo nástrojov tvrdej a mäkkej moci. V prípade nástrojov tvrdej moci išlo predovšetkým o ekonomické nástroje ako sú investície, pôžičky, sankcie, ale aj vojenské ako sú militarizácia sporných území, kybernetická špionáž či zvyšovanie rozsahu vojenských cvičení. V prípade nástrojov mäkkej moci išlo najmä o kultúrnu, zdravotnú či palácovú diplomaciu. V práci sme jednoznačne preukázali, že kľúčovým hýbateľom v zahraničnej politike boli práve nástroje tvrdej moci. Preto aj v tomto prípade môžeme zhodnotiť, že *„Pri presadzovaní svojich kľúčových zahraničnopolitických cieľov prevažovali od roku 2013 nástroje tvrdej moci, ktoré cez ekonomické a vojenské opatrenia ovplyvňujú správanie aktérov, nad nástrojmi mäkkej moci, pri ktorých sa na dosiahnutie cieľov nepoužíva mocenské donútenie, ale príťažlivosť hodnôt u cieľovej skupiny.“*

Zoznam použitej literatúry

1. ANH LINH, Luong. Vietnam's Different Negotiations With China Over Two Islands Dispute: Paracel and Spratly. In: Thammasat Institute Of Area Studies.

- [online]. [2018]. [cit. 2022-27-11]. Dostupné na: https://tiara-tu.ac.th/uploadFiles/151550_b934e8a3294e6d4b1eee954708f72078.pdf
2. BABULÍK, Matúš. China's Influence in the Western Balkans. In: Strategic Analysis. [2021]. [cit. 2023-17-02]. Dostupné na: <https://www.strategicanalysis.sk/chinas-influence-in-the-western-balkans/>
 3. BANGKOK POST. Prayut lauds BRI at forum. [online]. [2019]. [cit. 2022-20-12]. Dostupné na: <https://www.bangkokpost.com/thailand/general/1667740/prayut-lauds-bri-at-forum>
 4. BLANCO PITLO III, Lucio. China's "New Asian Security Concept": Leading a Regional Security Community or Simply Pushing Rivals Out. In: Chinese Studies Journal [online]. Filipíny: Philippine Association for Chinese Studies, 2021, roč. 15, s. 56 – 80. [cit. 2023-11-02]. ISSN 2815-2069. Dostupné na: <https://www.chinesestudiesjournal.org/volumes/volume-15-2021/chinas-new-asian-security-concept-leading-a-regional-security-community>
 5. BOHAN, Caren – Brunnstrom, David. Trump says U.S. not necessarily bound by 'one China' policy. In: Reuters. [online]. [2016]. [cit. 2023-05-01]. Dostupné na: <https://www.reuters.com/article/us-usa-trump-china-idUSKBN1400TY?il=0>
 6. BOWN, Chad P. Four years into the trade war, are the US and China decoupling. In: The Peterson Institute for International Economics. [online]. [2022]. [cit. 2023-05-01]. Dostupné na: <https://www.piie.com/blogs/realtime-economics/four-years-trade-war-are-us-and-china-decoupling>
 7. BRAZIL, Matthew. The Lion, the Wolf Warrior and the Crossroads: UK-China Relations at a Turning Point. In: The Jamestown Foundation. [2023]. [cit. 2023-17-02]. Dostupné na: <https://jamestown.org/program/the-lion-the-wolf-warrior-and-the-crossroads-uk-china-relations-at-a-turning-point/>
 8. BRINZA, Andreea. How China's 17+1 Became a Zombie Mechanism. In: The Diplomat. [2021]. [cit. 2023-17-02]. Dostupné na: <https://thediplomat.com/2021/02/how-chinas-171-became-a-zombie-mechanism/>
 9. BRINZA, Andreea. How China's 17+1 Became a Zombie Mechanism. In: The Diplomat. [2021]. [cit. 2023-17-02]. Dostupné na: <https://thediplomat.com/2021/02/how-chinas-171-became-a-zombie-mechanism/>
 10. BRINZA, Andreea. The "17 + 1" Mechanism. In: China Quarterly of International Strategic Studies [online]. Rumunsko: Romanian Institute for the Study of the Asia Pacific, 2019, č. 5, s. 213 – 231. [cit. 2023-17-02]. Dostupné na: <https://www.worldscientific.com/doi/pdf/10.1142/S237774001950009X>
 11. BROSSMANN Dano. Čína v arbitráži s Filipínami prehrala, verdikt označila za zdrap papiera. In: Denník N. [online]. [2016]. [cit. 2022-26-11]. Dostupné na: <https://dennikn.sk/510390/cina-v-arbitrazi-s-filipinami-prehrala-rozhodla-sa-ju-neuznat/?ref=inc>
 12. CANRONG, Jin. How America's relationship with China changed under Obama. In: World Economic Forum. [online]. [2016]. [cit. 2023-05-01]. Dostupné na: <https://www.weforum.org/agenda/2016/12/america-china-relationship/?fbclid=IwAR1JK4FkkSOqOrHt4eIXAmd12FIJ8C0iyEcsQmxoSnC0Tdxmyt8NO7mfl2Y>
 13. CENTER FOR PREVENTIVE ACTION. Territorial Disputes in the South China Sea. [online]. [2022]. [cit. 2022-26-11]. Dostupné na:

- <https://www.cfr.org/global-conflict-tracker/conflict/territorial-disputes-south-china-sea>
14. COHEN, Zachary – MARQUARDT, Alex – ATWOOD, Kylie. Blame game escalates between US and China over coronavirus disinformation. In: CNN. [online]. [2020]. [cit. 2023-10-01]. Dostupné na: <https://edition.cnn.com/2020/03/24/politics/us-china-coronavirus-disinformation-campaign/index.html>
 15. CONGRESSIONAL RESEARCH SERVICE. China Primer: South China Sea Disputes. [online]. [2022]. [cit. 2022-26-11]. Dostupné na: <https://crsreports.congress.gov/product/pdf/IF/IF10607>
 16. CORKIN Lucy. Redefining Foreign Policy Impulses toward Africa: The Roles of the MFA, the MOFCOM and China Exim Bank. In: Journal of Current Chinese Affairs [online]. Nemecko: GIGA German Institute of Global and Area Studies, 2011, č. 40, s. 61 – 90, [cit. 2022-15-10]. ISSN: 1868-4874. Dostupné na: <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/186810261104000403>
 17. COX, Michael et al. China's Belt and Road Initiative (BRI) and Southeast Asia. In: CIMB ASEAN Research Institute. [online]. [2018]. [cit. 2022-12-12]. Dostupné na: <https://www.lse.ac.uk/ideas/Assets/Documents/reports/LSE-IDEAS-China-SEA-BRI.pdf>
 18. D. SWAINE, Michael. China's Assertive Behavior. In: China Leadership Monitor [online]. Washington: Carnegie Endowment for International Peace, 2011, č. 36, s. 2 – 7, [cit. 2022-17-10]. Dostupné na: <https://carnegieendowment.org/files/clm36ms.pdf>
 19. DI CARLO, Ivano. EU–China relations at a crossroads, Vol. I: Looking for a new modus vivendi. In: EU & China Think-Tank Exchanges project. [online]. [2022]. [cit. 2023-17-02]. Dostupné na: <https://epc.eu/content/PDF/2022/EU-China Think-Tank Compendium.pdf>
 20. DUC, Nguyen. Prime Minister Nguyen Xuan Phuc attended the Belt and Road Forum for International Cooperation. In: Communist Review. [online]. [2019]. [cit. 2022-15-12]. Dostupné na: https://www.tapchiconsan.org.vn/web/english/current-affairs/detail/-/asset_publisher/4Hmoof4LcxcG/content/prime-minister-nguyen-xuan-phuc-attended-the-belt-and-road-forum-for-international-cooperation
 21. E. O'HANLON, Michael. What the Pentagon's new report on China means for US strategy — including on Taiwan. In: Brookings. [online]. [2020]. [cit. 2023-11-02]. Dostupné na: <https://www.brookings.edu/blog/order-from-chaos/2020/09/04/what-the-pentagons-new-report-on-china-means-for-u-s-strategy-including-on-taiwan/>
 22. EMBASSY OF THE PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA IN THE UNITED STATES OF AMERICA. Chinese Foreign Ministry Spokesperson: The Speech of Secretary Blinken Is to Spread Disinformation, Play up the So-called “China Threat”, Interfere in China's Internal Affairs. [online]. [2022]. [cit. 2023-12-01]. Dostupné na: http://us.china-embassy.gov.cn/eng/zmgx/zxxx/202205/t20220527_10693847.htm
 23. EUROPEAN COMMISSION. EU-China agreement protecting geographical indications enters into force. [online]. [2021]. [cit. 2023-17-02]. Dostupné na:

- https://agriculture.ec.europa.eu/news/eu-china-agreement-protecting-geographical-indications-enters-force-2021-03-01_en
24. EUROPEAN COMMISSION. EU-China agreement: Milestones and documents. [online]. [2023]. [cit. 2023-17-02]. Dostupné na: https://policy.trade.ec.europa.eu/eu-trade-relationships-country-and-region/countries-and-regions/china/eu-china-agreement/milestones-and-documents_en
 25. EUROPEAN COMMISSION. Steel: Preserving sustainable jobs and growth in Europe. [online]. [2016]. [cit. 2023-17-02]. Dostupné na: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/de/MEMO_16_805
 26. EUROPEAN COMMISSION. The EU-China Connectivity Platform. [online]. [2023]. [cit. 2023-17-02]. Dostupné na: https://transport.ec.europa.eu/transport-themes/international-relations/eu-china-connectivity-platform_en
 27. EZRAN, Irene – VAUGHAN, Joseph. Sino-German Relations in the Era of Global Interdependence. [2022]. [cit. 2023-17-02]. Dostupné na: <https://www.csis.org/blogs/new-perspectives-asia/sino-german-relations-era-global-interdependence>
 28. FALK, Thomas O. Analysis: Does China's 'palace diplomacy' benefit Africa or Beijing. In: Al Jazeera. [online]. [2022]. [cit. 2023-25-01]. Dostupné na: <https://www.aljazeera.com/features/2022/10/14/analysis-does-chinas-palace-diplomacy-benefit-africa>
 29. FIRDAUS, Arie. Indonesia Boosts Patrols Near Natuna Islands, as Row with China Escalates. In: Benar News. [online]. [2020]. [cit. 2022-27-11]. Dostupné na: <https://www.benarnews.org/english/news/indonesian/Natuna-Islands-01032020171733.html>
 30. FIX, Liana. Germany's China Policy: Has It Learned From Its Dependency on Russia. In: Council on Foreign Relations. [2022]. [cit. 2023-17-02]. Dostupné na: <https://www.cfr.org/in-brief/germanys-china-policy-has-it-learned-its-dependency-russia>
 31. FOREIGN AFFAIRS COMMITTEE. China Regional Snapshot: Sub-Saharan Africa. [online]. [2022]. [cit. 2023-25-01]. Dostupné na: <https://foreignaffairs.house.gov/china-regional-snapshot-sub-saharan-africa/#>
 32. FORTUNE. Global 500. [online]. [2022]. [cit. 2022-20-10]. Dostupné na: <https://fortune.com/global500/>
 33. GEDDES, Thomas des Garets. UK-China Relations: From Gold to Dust. In: The Diplomat. [2020]. [cit. 2023-17-02]. Dostupné na: <https://thediplomat.com/2020/10/uk-china-relations-from-gold-to-dust/>
 34. GLOBAL DEVELOPMENT POLICY CENTER. Chinese Loans to Africa Database. [online]. [2022]. [cit. 2023-25-01]. Dostupné na: <https://www.bu.edu/gdp/chinese-loans-to-africa-database/>
 35. GOULARD, Sebastien. China's BRI in some ASEAN countries (3/4): Wawasan Brunei 2035. In: One Belt One Road Europe. [online]. [2021]. [cit. 2022-20-12]. Dostupné na: <https://www.oboreurope.com/en/chinas-bri-asean-brunei/>
 36. GRAHAM, Euan. The Hague Tribunal's South China Sea Ruling: Empty Provocation or Slow-Burning Influence. In: Council on Foreign Relations. [online]. [2016]. [cit. 2022-28-11]. Dostupné na:

- <https://www.cfr.org/councilofcouncils/global-memos/hague-tribunals-south-china-sea-ruling-empty-provocation-or-slow-burning-influence>
37. HA, Hoang Thi. Pitfalls for ASEAN in Negotiating a Code of Conduct in the South China. In: Yusof Ishak Institute. [online]. [2019]. [cit. 2022-12-12]. Dostupné na: https://think-asia.org/bitstream/handle/11540/11007/ISEAS_Perspective_2019_57.pdf?sequence=1
 38. HIEP, Le Hong. The Belt and Road Initiative in Vietnam: challenges and prospects. In: ISEAS-Yusof Ishak Institute. [online]. [2018]. [cit. 2022-15-12]. Dostupné na: https://www.ias.asia/sites/ias/files/nwl_article/2019-05/IIAS_NL81_18-2.pdf
 39. HUANG, Zhao Alexandre. China's Public Diplomacy and Confucius Institute. Francúzsko: Palgrave Macmillan, 2021. s. 197 – 223. Dostupné na: https://www.researchgate.net/publication/348153831_China's_Public_Diplomacy_and_Confucius_Institute/link/5ffcaacc45851553a039f03a/download
 40. CHEN, Stella. Community of Common Destiny for Mankind In: China Media Project. [online]. [2021]. [cit. 2023-10-02]. Dostupné na: https://chinamediaproject.org/the_ccp_dictionary/community-of-common-destiny-for-mankind/
 41. CHINA DAILY. China's second Africa policy paper. [online]. [2015]. [cit. 2023-25-01]. Dostupné na: http://www.china.org.cn/world/2015-12/05/content_37241677.htm
 42. CHINA DAILY. China's second Africa policy paper. [online]. [2015]. [cit. 2023-25-01]. Dostupné na: http://www.china.org.cn/world/2015-12/05/content_37241677.htm
 43. CHINA GLOBAL INVESTMENT TRACKER. American Enterprise Institute. [online]. [2022]. [cit. 2022-12-12]. Dostupné na: <https://www.aei.org/china-global-investment-tracker/>
 44. I. TKACHENKO, Boris. Territorial Disputes in the South China Sea. Scarborough Shoal. In: Asia-Pacific Journal of Marine Science&Education. [online]. [2020]. [cit. 2022-27-11]. Dostupné na: <https://marinejournal.info/articles/territorial-disputes-in-the-south-china-sea-scarborough-shoal/>
 45. INTERNATIONAL MONETARY FUND. REGIONAL ECONOMIC. Outlook: Sub-Saharan Africa. [online]. [2022]. [cit. 2023-25-01]. Dostupné na: <https://data.imf.org/?sk=5778f645-51fb-4f37-a775-b8fec6d6bc69b>
 46. ITUGBU, Steve. The Politics of China's Vaccine Diplomacy in Africa. In: Australian Institute of International Affairs. [online]. [2021]. [cit. 2023-25-01]. Dostupné na: <https://www.internationalaffairs.org.au/australianoutlook/the-politics-of-chinas-vaccine-diplomacy-in-africa/>
 47. JAKOBSON Linda – KNOX Dean. New Foreign policy actors in China. In: SIPRI Policy Paper [online]. Štokholm: Stockholm International Peace Research Institute, 2010, č. 26, s. 4 – 40, [cit. 2022-10-10]. ISSN 1653–7548. Dostupné na: <https://www.files.ethz.ch/isn/120962/SIPRIPP26.pdf>
 48. JIE Yu – RIDOUT Lucy. Who decides China's foreign policy. In: Asia-Pacific Programme [online]. Londýn: Chatham House, 2021, s. 13 – 18. [cit. 2022-08-

- 10]. Dostupné na: <https://www.chathamhouse.org/sites/default/files/2021-10/2021-11-01-who-decides-chinas-foreign-policy-jie-et-al.pdf.pdf>
49. JING, Fu. Law-abusing tribunal issues ill-founded award on South China Sea arbitration. In: China Daily. [online]. [2016]. [cit. 2022-28-11]. Dostupné na: http://www.chinadaily.com.cn/world/2016-07/12/content_26061326.htm
50. JOSE, Jelvin. Sino-French Relations: Sailing in Choppy Waters. In: Australian Institute of International Affairs. [2020]. [cit. 2023-17-02]. Dostupné na: <https://www.internationalaffairs.org.au/australianoutlook/sino-french-relations-sailing-in-choppy-waters/>
51. KARÁSKOVÁ, Ivana. How China lost Central and Eastern Europe. In: Friedrich Naumann Foundation. [2022]. [cit. 2023-17-02]. Dostupné na: <https://www.freiheit.org/southeast-and-east-asia/how-china-lost-central-and-eastern-europe>
52. KAWASHIMA, Shin. China's Foreign Policy Objectives and Views on the International Order. In: Japan Review [online]. Tokio: The Japan Institute of International Relations, 2020, roč. 3, s. 54 – 63. [cit. 2023-10-02]. Dostupné na: https://www.jiia-jic.jp/en/japanreview/pdf/07JapanReview_Vol3_No3-4_Shin_Kawashima.pdf
53. KENDERDINE Tristan. Who Makes Foreign Policy in China. In: The Diplomat. [online]. [2022]. [cit. 2022-10-10]. Dostupné na: https://thediplomat.com/2022/02/who-makes-foreign-policy-in-china/?fbclid=IwAR2jK2xg3sCRi0ONS4Fr7vdXIEpyRq-zS1LJ_ZB8oNKfeLd6p_kXzUms7_w
54. KHA, Sok. The Belt and Road in Cambodia: Successes and Challenges. In: The Diplomat. [online]. [2019]. [cit. 2022-15-12]. Dostupné na: <https://thediplomat.com/2019/04/the-belt-and-road-in-cambodia-successes-and-challenges/>
55. KHARPAL, Arjun. America's 'once unthinkable' chip export restrictions will hobble China's semiconductor ambitions. In: CNBC. [online]. [2022]. [cit. 2023-12-01]. Dostupné na: <https://www.cnbc.com/2022/10/12/us-chip-export-restrictions-could-hobble-chinas-semiconductor-goals.html>
56. KHMER TIMES. BRI plays "monumental role" in infrastructure development in Cambodia: Deputy PM. [online]. [2022]. [cit. 2022-20-12]. Dostupné na: <https://www.khmertimeskh.com/501113564/bri-plays-monumental-role-in-infrastructure-development-in-cambodia-deputy-pm/>
57. KLOMEGAH, Kester Kenn. China Strengthening Its Diplomacy In Africa's Health Sector. In: Eurasia Review. [online]. [2021]. [cit. 2023-25-01]. Dostupné na: <https://www.eurasiareview.com/28122021-china-strengthening-its-diplomacy-in-africas-health-sector-oped/>
58. KOSSA, Martin. China's Arctic engagement: domestic actors and foreign policy. In: Peace, Security & Global Change [online]. Melbourne: La Trobe University, 2020, č. 32, s. 19 – 38. [cit. 2022-17-10]. ISSN 1478 – 1158. Dostupné na: <https://sci-hub.mkxa.top/10.1080/14781158.2019.1648406>
59. KUO Mercy A. Malaysia in China's Belt and Road. In: The Diplomat. [online]. [2020]. [cit. 2022-15-12]. Dostupné na: <https://thediplomat.com/2020/11/malaysia-in-chinas-belt-and-road/>

60. L. VUVING, Alexander. South China Sea: Who Occupies What in the Spratlys. In: The Diplomat. [online]. [2016]. [cit. 2022-27-11]. Dostupné na: <https://thediplomat.com/2016/05/south-china-sea-who-claims-what-in-the-spratlys/>
61. LAI Hongyi - KANG Su-Jeong. Domestic Bureaucratic Politics and Chinese Foreign Policy. In: Journal of Contemporary China [online]. UK: Routledge, 2014, č. 23, S. 294 – 313, [cit. 2022-15-10]. ISSN 1469-9400. Dostupné na: https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/10670564.2013.832531?casa_tok=en=ZxeFkK7ay7MAAAAA:9HTF1iJxXOIKfK4Rq91ofxZymrVVFm9yerp4rCegxZUJVP48dvYH00bhGpXO-gAWUhmPWNJEqf1N
62. LAWDER et al. What's in the U.S.-China Phase 1 trade deal. In: Reuters. [online]. [2020]. [cit. 2023-10-01]. Dostupné na: <https://www.reuters.com/article/us-usa-trade-china-details-factbox-idUSKBN1ZE2IF>
63. LEE, Matthew – THIESSEN, Mark. US, China spar in first face-to-face meeting under Biden. In: AP News. [online]. [2021]. [cit. 2023-12-01]. Dostupné na: <https://apnews.com/article/donald-trump-alaska-antony-blinken-yang-jiechi-wang-yi-fc23cd2b23332fa8dd2d781bd3f7c178>
64. LEGARDA Helena. In Xi's China, the Center Takes Control of Foreign Affairs. In: The Diplomat. [online]. [2018]. [cit. 2022-10-10]. Dostupné na: <https://thediplomat.com/2018/08/in-xis-china-the-center-takes-control-of-foreign-affairs/>
65. LESTER, Simon – Zhu, HUAN. The U.S.-China Phase One Trade Deal: On to Phase Two, or Time to Phase It Out. In: CATO Institute. [online]. [2021]. [cit. 2023-10-01]. Dostupné na: <https://www.cato.org/blog/us-china-phase-one-deal-phase-two-or-time-phase-it-out>
66. LI Cheng. A Ladder to Power and Influence: China's Official Think Tanks to Watch. In: China-US Focus. [online]. [2022]. [cit. 2022-20-10]. Dostupné na: <https://www.chinausfocus.com/2022-CPC-congress/a-ladder-to-power-and-influence-chinas-official-think-tanks-to-watch>
67. LI, Cheng. Assessing U.S.-China relations under the Obama administration. In: Brookings. [online]. [2016]. [cit. 2023-05-01]. Dostupné na: <https://www.brookings.edu/opinions/assessing-u-s-china-relations-under-the-obama-administration/amp/?fbclid=IwAR1JK4FkkSOqOrHt4eIXAmd12FLJ8C0iyEcsQmxoSnC0Tdxmyt8NO7mfi2Y>
68. LI, Lin. China Announces Retaliatory Tariffs on US\$75 Billion in Annual Imports from the United States in Response to Latest Section 301 Action; President Trump Immediately Announces Increase of Section 301 Tariff Rates. In: White & Case. [online]. [2019]. [cit. 2023-10-01]. Dostupné na: <https://www.whitecase.com/insight-alert/china-announces-retaliatory-tariffs-us75-billion-annual-imports-united-states#:~:text=On%20August%2023%2C%202019%2C%20China's,1%2C717%208%2Ddigit%20tariff%20lines%2C>
69. LIN, Bonny et al. Tracking the Fourth Taiwan Strait Crisis. In: Center for Strategic and International Studies. [online]. [2022]. [cit. 2023-12-01]. Dostupné na: <https://chinapower.csis.org/tracking-the-fourth-taiwan-strait-crisis/#significance-pla-exercises>

70. LOKANATHAN, Venkateswaran. China's Belt and Road Initiative: Implications in Africa. In: Observer Research Foundation. [online]. [2020]. [cit. 2023-25-01]. Dostupné na: <https://www.orfonline.org/research/chinas-belt-and-road-initiative-implications-in-africa/>
71. MAIZLAND, Lindsay – ALBERT, Eleanor. The Chinese Communist Party. In: Council on Foreign Relations. [online]. [2022]. [cit. 2022-08-10]. Dostupné na: <https://www.cfr.org/backgrounder/chinese-communist-party>
72. MAIZLAND, Lindsay. The Debate Over Boycotting the 2022 Beijing Olympics. In: Council on Foreign Relations. [online]. [2021]. [cit. 2023-12-01]. Dostupné na: <https://www.cfr.org/in-brief/debate-over-boycotting-2022-beijing-olympics>
73. MARK, SiuSue – OVERLAND, Indra – VAKULCHUK, Roman. Sharing the Spoils: Winners and Losers in the Belt and Road Initiative in Myanmar. In: Norwegian Institute of International Affairs [online]. Oslo: Journal of Current Southeast Asian Affairs, 2020, č. 39, s. 382 – 399, [cit. 2022-20-12]. Dostupné na: <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/1868103420962116>
74. MASON, Jeff – HOLLAND, Steve. China vows retaliation after Trump ends preferential status for Hong Kong. In: Reuters. [online]. [2020]. [cit. 2023-10-01]. Dostupné na: <https://www.reuters.com/article/us-hongkong-security-trump-idUSKCN24F2KQ>
75. MASTRO Oriana Skylar. Chinese Intentions in the South China Sea [online]. Stanford: Stanford University's Freeman Spogli Institute for International Studies, 2020, s. 332 – 351, [cit. 2022-26-11]. Dostupné na: https://fsi-live.s3.us-west-1.amazonaws.com/s3fs-public/documents/mastro_paper.pdf
76. MAYES, Joe – Wilkins, Rebecca Choong. China Relationship Is Casualty of Truss-Sunak Battle to Lead UK. In: Bloomberg. [2022]. [cit. 2023-17-02]. Dostupné na: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2022-08-06/uk-china-relations-under-threat-from-sunak-truss-leadership-race>
77. MCBRIDE, James. The Risks of U.S. Steel and Aluminum Tariffs. In: Council on Foreign Relations. [online]. [2018]. [cit. 2023-05-01]. Dostupné na: <https://www.cfr.org/backgrounder/risks-us-steel-and-aluminum-tariffs>
78. MCGRATH, Kim – AMARAL, Chris. Building bridges: China invests in more than infrastructure. In: Wake Forest University. [online]. [2022]. [cit. 2023-25-01]. Dostupné na: <https://news.wfu.edu/2022/12/11/building-bridges-china-invests-in-more-than-infrastructure/?fbclid=IwAR0siiiMAjTtO70rZ5HUocuJdVSDz6WYChqVtyqYDY3l53I-wxpeeBzLCRXk>
79. MEDINA, Christine Pichel. Legal Victory for the Philippines against China: A Case Study. In: Geneva Graduate Institute. [online]. [2017]. [cit. 2022-28-11]. Dostupné na: <https://globalchallenges.ch/issue/1/legal-victory-for-the-philippines-against-china-a-case-study/>
80. MESERVEY, Joshua. China's Palace Diplomacy in Africa. In: The Heritage Foundation. [online]. [2020]. [cit. 2023-25-01]. Dostupné na: <https://www.heritage.org/africa/commentary/chinas-palace-diplomacy-africa>
81. MINISTERSTVO NÁRODNEJ OBRANY ČÍNSKEJ ĽUDOVEJ REPUBLIKY. Leadership. [online]. [cit. 2022-17-10]. Dostupné na: <http://eng.mod.gov.cn/leadership/index.htm>

82. MINISTERSTVO ZAHRANIČNÝCH VECÍ ČÍNSKEJ ĽUDOVEJ REPUBLIKY. Main Responsibilities. [online]. [cit. 2022-14-10]. https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/wjb_663304/zyzz_663306/
83. MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS OF THE PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA. Foreign Ministry Spokesperson Hua Chunying Making Clear China's Position in Response to US Leader's Groundless Accusations Against China. [online]. [2018]. [cit. 2023-10-01]. Dostupné na: https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/xwfw_665399/s2510_665401/2535_665405/201810/t20181005_696937.html
84. MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS OF THE PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA. Foreign Ministry Spokesperson Mao Ning's Regular Press Conference on October 8, 2022. [online]. [2022]. [cit. 2023-25-01]. Dostupné na: https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/xwfw_665399/s2510_665401/2511_665403/202210/t20221008_10779756.html
85. MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS OF THE PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA. China's Policy Paper on the EU: Deepen the China-EU Comprehensive Strategic Partnership for Mutual Benefit and Win-win Cooperation. [online]. [2014]. [cit. 2023-17-02]. Dostupné na: https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/wjdt_665385/wjzcs/201404/t20140402_679655.html
86. MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS OF THE PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA. China's Policy Paper on the European Union. [online]. [2018]. [cit. 2023-17-02]. Dostupné na: https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/wjdt_665385/2649_665393/201812/t20181218_679556.html
87. MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS OF THE PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA. President Xi Jinping Has a Video Call with US President Joe Biden. [online]. [2022]. [cit. 2023-12-01]. Dostupné na: https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/zxxx_662805/202203/t20220319_10653207.html
88. MISHRA, Rahul. Code of Conduct in the South China Sea: More Discord than Accord. In: Maritime Affairs [online]. India: National Maritime Foundation, 2017, č. 13, s. 62 – 75, [cit. 2022-28-11]. Dostupné na: https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/09733159.2017.1412098?casa_token=B4tCs1rCmSMAAAAA:ShjyZX_FDAEQODSL5i_nTtkbIFzE2Bw7eJtkC6dbeoSYdzzamrFozkJSj9U0jIRIdwCFzMgQEM9D
89. NADEEM MIRZA, Muhammad – ABBAS, Hussain - IJAZ MALIK Ahmed. IS CHINA PURSUING A 'REGIONAL' HEGEMONY? STRATEGIC SOURCES OF CHINA'S ASSERTIVE-CUMBENEVOLENT BEHAVIOUR. In: Humanities & Social Sciences Reviews [online]. Pakistan: Quaid-i-Azam University Islamabad, 2020, roč. 8, s. 91 – 98. [cit. 2023-11-02]. ISSN: 2395-6518. Dostupné na: <https://shs.hal.science/halshs-03787680/document>
90. NICOLAS, Françoise. A Rough Year Ahead for the China-France Strategic Partnership. In: Italian Institute for International Political Studies. [2021]. [cit. 2023-17-02]. Dostupné na: <https://www.ispionline.it/en/publication/rough-year-ahead-china-france-strategic-partnership-29143>

91. NODALO, Tristan. South China Sea code of conduct in second round of talks, but far from completion. In: CNN Philippines. [online]. [2022]. [cit. 2022-12-12]. Dostupné na: <https://www.cnnphilippines.com/news/2022/12/7/South-China-Sea-COC-second-round-of-talks.html>
92. NOUWENS Meia. China's Military Modernisation: Will the People's Liberation Army complete its reforms. In: International Institute for Strategic Studies. [online]. [2022]. [cit. 2023-11-02]. Dostupné na: <https://www.iiss.org/blogs/analysis/2022/12/strategic-survey-2022-chinas-military-modernisation>
93. OFFICE OF THE UNITED STATES TRADE REPRESENTATIVE. USTR Releases Product Exclusion Process for Chinese Products Subject to Section 301 Tariffs. [online]. [2018]. [cit. 2023-05-01]. Dostupné na: <https://ustr.gov/about-us/policy-offices/press-office/press-releases/2018/july/ustr-releases-product-exclusion>
94. OFFICE OF THE UNITED STATES TRADE REPRESENTATIVE. USTR Releases Product Exclusion Process for Chinese Products Subject to Section 301 Tariffs. [online]. [2018]. [cit. 2023-05-01]. Dostupné na: <https://ustr.gov/about-us/policy-offices/press-office/press-releases/2018/july/ustr-releases-product-exclusion>
95. OLAYOKU, Philip Ademola. The dynamics of learning Chinese in Nigeria and South Africa. In: Africa-China Reporting Project. [online]. [2022]. [cit. 2023-25-01]. Dostupné na: <https://africachinareporting.com/the-dynamics-of-learning-chinese-in-nigeria-and-south-africa/>
96. OLEWE, Dickens. Why African countries back China on human rights. In: BBC. [online]. [2021]. [cit. 2023-25-01]. Dostupné na: <https://www.bbc.com/news/world-africa-56717986>
97. PANDA, Ankit. China's Response to US Hong Kong Democracy Act Shows Deep Insecurities. In: The Diplomat. [online]. [2019]. [cit. 2023-10-01]. Dostupné na: <https://thediplomat.com/2019/12/chinas-response-to-us-hong-kong-democracy-act-shows-deep-insecurities/>
98. PASZAK, Paweł. China's Growing Influence in International Organizations. In: Warsaw Institute. [online]. [2020]. [cit. 2023-11-02]. Dostupné na: <https://warsawinstitute.org/chinas-growing-influence-international-organizations/>
99. PRZYCHODNIAK, Marcin. China's Plans to Strengthen Relations with Germany. [2017]. [cit. 2023-17-02]. Dostupné na: <https://pism.pl/upload/images/artykuly/legacy/files/23351.pdf>
100. RABENA, Aaron Jed. The Belt and Road Initiative and the Philippines' Post-Duterte China Challenge. In: Fulcrum. [online]. [2022]. [cit. 2022-20-12]. Dostupné na: <https://fulcrum.sg/the-belt-and-road-initiative-and-the-philippines-post-duterte-china-challenge/>
101. RICHARDSON, Sophie. Numbers Tell the Story of Hong Kong's Human Rights. In: Human Rights Watch. [online]. [2019]. [cit. 2023-10-01]. Dostupné na: <https://www.hrw.org/news/2019/12/06/numbers-tell-story-hong-kongs-human-rights>
102. ROSENFELD, Everett. China announces it's imposing new tariffs on 128 US products. In: CNBC. [online]. [2018]. [cit. 2023-05-01]. Dostupné na:

- <https://www.cnn.com/2018/04/01/china-announces-new-tariffs-on-us-meat-and-fruit-amid-trade-war-fears.html>
103. ROSSIANA, Yasintha Selly. The South China Sea Dispute: Code of Conduct Implementation as the Dispute Settlement. In: Jurnal Diplomasi Pertahanan [online]. Jakarta: Universitas Pertahanan, 2022, č. 8, s. 15 – 28, [cit. 2022-28-11], ISSN: 2746-8496, Dostupné na: <https://jurnalprodi.idu.ac.id/index.php/DIP/article/view/884>
 104. RUDOLF, Moritz. China's Global Health Diplomacy. In: Friedrich-Ebert-Stiftung. [online]. [2022]. [cit. 2023-25-01]. Dostupné na: <https://library.fes.de/pdf-files/iez/19608.pdf>
 105. RUDOLF, Moritz. China's Health Diplomacy during Covid-19. In: German Institute for International and Security Affairs. [online]. [2021]. [cit. 2023-25-01]. Dostupné na: https://www.swp-berlin.org/publications/products/comments/2021C09_ChinaHealthDiplomacy.pdf
 106. SELYUKH, Alina – CHIACU, Doina. China cyber crime cooperation stalls after U.S. hacking charges. In: Reuters. [online]. [2024]. [cit. 2023-05-01]. Dostupné na: <https://www.reuters.com/article/usa-cybersecurity-china/china-cyber-crime-cooperation-stalls-after-u-s-hacking-charges-idINKBN0F12SP20140626>
 107. SCHAEFER, Brett. China's Goals in International Organizations. In: The Heritage Foundation. [online]. [2021]. [cit. 2023-11-02]. Dostupné na: <https://www.heritage.org/global-politics/lecture/chinas-goals-international-organizations>
 108. South China Sea Incident Tracker. Center for strategic and international studies. [online]. [2020]. [cit. 2022-27-11]. Dostupné na: <https://csis-ilab.github.io/cpower-viz/csis-china-sea/>
 109. SPICEHANDLER, Daniel. The Hong Kong Human Rights and Democracy Act of 2019: A Brief Overview and Discussion. In: Columbia Journal of Transnational Law. [online]. [2020]. [cit. 2023-10-01]. Dostupné na: <https://www.jtl.columbia.edu/bulletin-blog/the-hong-kong-human-rights-and-democracy-act-of-2019-a-brief-overview-and-discussion>
 110. STÁLY ROZHODOVSKÝ SÚD. Contracting Parties. [online]. [cit. 2022-28-11]. Dostupné na: <https://pca-cpa.org/en/about/introduction/contracting-parties/>
 111. STATISTA. Foreign exchanges reserves in selected countries and territories across the world. [online]. [2022]. [cit. 2022-17-10]. Dostupné na: <https://www.statista.com/statistics/247231/currency-reserves-of-selected-countries/#:~:text=Monthly%20forex%20reserves%20in%2082%20countries%20and%20territories%20worldwide%202022&text=Of%20all%20the%20countries%20in,reserves%20and%20foreign%20currency%20liquidity>
 112. STEC, Grzegorz. EU-China summits: From cooperation to damage control. [online]. [2022]. [cit. 2023-17-02]. Dostupné na: <https://merics.org/en/short-analysis/eu-china-summits-cooperation-damage-control>
 113. STEIN, Peter. China in Africa: The Role of Trade, Investments, and Loans Amidst Shifting Geopolitical Ambitions. In: Observer Research Foundation.

- [online]. [2021]. [cit. 2023-25-01]. Dostupné na: <https://www.orfonline.org/research/china-in-africa/>
114. STOREY, Ian. Assessing the ASEAN-China Framework for the Code of Conduct for the South China Sea. [online]. Singapur: ISEAS - Yusof Ishak Institute, 2017, č. 62, s. 2 – 5, [cit. 2022-28-11]. ISSN 2335-6677. Dostupné na: https://www.iseas.edu.sg/wp-content/uploads/2018/02/ISEAS_Perspective_2017_62.pdf
115. SWAN, Jonathan. Trump declares his trade war: targets steel, aluminum. In: Axios. [online]. [2018]. [cit. 2023-05-01]. Dostupné na: <https://www.axios.com/2018/03/01/trump-declares-his-trade-war-targets-steel-aluminum>
116. SYNERGIA FOUNDATION. Indonesia and the Belt and Road Initiative. [online]. [2019]. [cit. 2022-15-12]. Dostupné na: <https://www.synergiafoundation.org/insights/analyses-assessments/indonesia-and-belt-and-road-initiative>
117. THANH TRUNG, Nguyen - KHANH NGAN Ngoc. Codifying Waters and Reshaping Orders: China's Strategy For Dominating the South China Sea. In: The Asia Maritime Transparency Initiative. [online]. [2021]. [cit. 2022-27-11]. Dostupné na: <https://amti.csis.org/codifying-waters-and-reshaping-orders-chinas-strategy-for-dominating-the-south-china-sea/>
118. THE GREEN FINANCE & DEVELOPMENT CENTER. Countries of the Belt and Road Initiative. [online]. [2022]. [cit. 2022-12-12]. Dostupné na: <https://greenfdc.org/countries-of-the-belt-and-road-initiative-bri/>
119. THE WHITE HOUSE, The President's Executive Order on Hong Kong Normalization. [online]. [2020]. [cit. 2023-10-01]. Dostupné na: <https://trumpwhitehouse.archives.gov/presidential-actions/presidents-executive-order-hong-kong-normalization/>
120. THE WHITE HOUSE. Readout of President Joseph R. Biden Jr. Call with President Xi Jinping of the People's Republic of China. [online]. [2022]. [cit. 2023-12-01]. Dostupné na: <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/statements-releases/2022/03/18/readout-of-president-joseph-r-biden-jr-call-with-president-xi-jinping-of-the-peoples-republic-of-china-2/>
121. The White House. Remarks by President Obama and President Xi Jinping in Joint Press Conference. [online]. [2014]. [cit. 2023-05-01]. Dostupné na: <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2014/11/12/remarks-president-obama-and-president-xi-jinping-joint-press-conference>
122. The White House. Remarks by Vice President Pence on the Administration's Policy Toward China. [online]. [2018]. [cit. 2023-10-01]. Dostupné na: <https://trumpwhitehouse.archives.gov/briefings-statements/remarks-vice-president-pence-administrations-policy-toward-china/>
123. The White House. U.S.-China Joint Announcement on Climate Change. [online]. [2014]. [cit. 2023-05-01]. Dostupné na: <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2014/11/11/us-china-joint-announcement-climate-change>
124. THOMAS, Ken – WISEMAN, Paul. Trump orders huge tariffs on China, raises trade war worries. In: AP News. [online]. [2018]. [cit. 2023-05-01].

- Dostupné na: <https://apnews.com/article/china-north-america-technology-business-donald-trump-73e5e5aa7be2408892e9904d642d2137>
125. TRADING ECONOMICS. China Exports By Country. [2021]. [cit. 2023-17-02]. Dostupné na: <https://tradingeconomics.com/china/exports-by-country>
 126. TRITTO, Angela – PARK, Albert Francis – SEJKO, Dini. The Belt and Road Initiative in ASEAN. In: The Hong Kong University of Science and Technology. [online]. [2021]. [cit. 2022-12-12]. Dostupné na: <https://iems.ust.hk/publications/reports/uob-bri-overview>
 127. U.S. ATTORNEY'S OFFICE. U.S. Charges Five Chinese Military Hackers For Cyber Espionage Against U.S. Corporations And A Labor Organization For Commercial Advantage. [online]. [2014]. [cit. 2023-05-01]. Dostupné na: <https://www.justice.gov/usao-wdpa/pr/us-charges-five-chinese-military-hackers-cyber-espionage-against-us-corporations-and>
 128. U.S. Department of State. G7 Foreign Ministers' Statement on Preserving Peace and Stability Across the Taiwan Strait. [online]. [2022]. [cit. 2023-12-01]. Dostupné na: <https://www.state.gov/g7-foreign-ministers-statement-on-preserving-peace-and-stability-across-the-taiwan-strait/>
 129. U.S. GOVERNMENT PUBLISHING OFFICE. Hong Kong Human Rights and Democracy Act of 2019. [online]. [2019]. [cit. 2023-10-01]. Dostupné na: <https://www.govinfo.gov/content/pkg/COMPS-15534/pdf/COMPS-15534.pdf>
 130. UJVARI, Balazs. The Belt and Road Initiative – the ASEAN Perspective. In: Egmont Institute. [online]. [2015]. [cit. 2022-12-12]. Dostupné na: <https://www.egmontinstitute.be/app/uploads/2019/03/SPB107.pdf>
 131. UK GOVERNMENT. UK welcomes President Xi Jinping for China State visit. [2015]. [cit. 2023-17-02]. Dostupné na: <https://www.gov.uk/government/news/uk-welcomes-president-xi-jinping-for-china-state-visit>
 132. UNITED NATIONS ENVIRONMENT PROGRAMME. About UN Environment Programme. [online]. [2022]. [cit. 2023-25-01]. Dostupné na: <https://www.unep.org/regions/africa/our-work-africa>
 133. UNIVERSITY OF JOHANNESBURG CONFUCIUS INSTITUTE. UJCI Programmes. [online]. [2022]. [cit. 2023-25-01]. Dostupné na: <https://confucius-institute.joburg/programmes/>
 134. US-CHINA BUSINESS COUNCIL. Chinese Government Agency 2020 Work Priorities and Plans. [online]. [2020]. [cit. 2022-14-10]. Dostupné na: https://www.uschina.org/sites/default/files/chinese_government_agency_2020_work_priorities_and_plans.pdf
 135. VINES, Alex – BUTLER, Creon - JIE – Yu. The response to debt distress in Africa and the role of China. In: Chatam House. [online]. [2022]. [cit. 2023-25-01]. Dostupné na: https://www.chathamhouse.org/sites/default/files/2022-12/2022-12-15-africa-china-debt-distress-vines-et-al.pdf?fbclid=IwAR1heFIO8W1Kp4fqD8rn9HYb06kEC5bgsjE7Zv8iSNxxe8LW-p0zlrG4x_U
 136. VINES, Alex – WALLACE, Jon. China-Africa relations. In: Chatam House. [online]. [2023]. [cit. 2023-25-01]. Dostupné na: <https://www.chathamhouse.org/2023/01/china-africa-relations>

137. WAI Albert. Xi Jinping's third term: Growing assertiveness in the South China Sea and what's on the horizon. In: CNA. [online]. [2022]. [cit. 2022-26-11]. Dostupné na: https://www.channelnewsasia.com/asia/china-xi-jinping-south-china-sea-reclamation-third-term-2994081?fbclid=IwAR0msD74-Phla45vfUE_QFSJ3UeLqmMrUOtIHF9A36i8X02Fn5q8Lomc17U
138. WEE Sui-Lee. China defies U.S. call to stop island project in South China Sea. In: Reuters. [online]. [2014]. [cit. 2023-05-01]. Dostupné na: <https://www.reuters.com/article/us-china-usa-southchinasea-idUSKCN0J80LH20141124>
139. Wirth, Sandro. A code of conduct for the South China Sea. In: Pax et Bellum. [online]. [2021]. [cit. 2022-12-12]. Dostupné na: <http://www.paxetbellum.org/2021/03/12/a-code-of-conduct-for-the-south-china-sea/>
140. WONG, Edward – SWANSON Ana. In Sudden Shift, U.S. and China Seek to Cooperate. [online]. [2020]. [cit. 2023-12-01]. Dostupné na: <https://www.nytimes.com/2020/04/02/us/politics/coronavirus-trump-china.html>
141. XINHUA NET. Feature: Chinese-constructed CBD project in Egyptian capital boosts local development. [online]. [2022]. [cit. 2023-25-01]. Dostupné na: <https://english.news.cn/africa/20220822/cb26e35b393145068a53558c7932fda5/c.html>
142. XINHUA NET. China and Africa in the New Era: A Partnership of Equals. [online]. [2021]. [cit. 2023-25-01]. Dostupné na: http://www.news.cn/english/2021-11/26/c_1310333813.htm?fbclid=IwAR2EyPPXSaPLu_thg0hGIizbn9ztqseHUJpJP_EIQ1i8VNFh6itUAJTWkFc
143. YANG, Jianli. China's 'Soft Power' in Africa Has Hard Edges. In: National Review. [online]. [2021]. [cit. 2023-25-01]. Dostupné na: <https://www.nationalreview.com/2021/06/chinas-soft-power-in-africa-has-hard-edges/>
144. YEE, William Yuen. Is the EU-China Investment Agreement Dead. In: The Diplomat. [online]. [2022]. [cit. 2023-17-02]. Dostupné na: <https://thediplomat.com/2022/03/is-the-eu-china-investment-agreement-dead/>
145. YI-CHONG Xu - WELLER Patrick. The Challenges of Governing: The State Council in China. In: The China Journal [online]. Chicago: University of Chicago, 2016, č. 76, s. 6 – 18, [cit. 2022-14-10]. ISSN 7601-0001. Dostupné na: <https://core.ac.uk/download/pdf/143904481.pdf>
146. YU, Jie. The belt and road initiative: domestic interests, bureaucratic politics and the EU-China relations. In: Asia Europe Journal. [online]. Londýn: The London School of Economics' Foreign Policy Think-Tank, 2018, č. 16, s. 223 – 236. [cit. 2023-17-02]. Dostupné na: <https://link.springer.com/article/10.1007/s10308-018-0510-0>
147. ZAWACKI, Benjamin. Of Questionable Connectivity: China's BRI and Thai Civil Society. In: Council on Foreign Relations. [online]. [2021]. [cit. 2022-20-12]. Dostupné na: <https://www.cfr.org/blog/questionable-connectivity-chinas-bri-and-thai-civil-society>

148. ZHONG, Raymond. China Strikes Back at Trump's Tariffs, but Its Consumers Worry. [online]. [2018]. [cit. 2023-05-01]. Dostupné na: <https://www.nytimes.com/2018/07/06/business/china-trump-trade-war-tariffs.html>
149. ZOLTÁN, Vörös – SOMSACK, Pongkhao. Laos and the Belt and Road Initiative. In: Foreign Policy Review. [online]. [2021]. [cit. 2022-15-12]. Dostupné na: http://real.mtak.hu/120034/1/2_2020_FPR_beliv_online_voros_somsack_24-38-1.pdf